Az Országos Főállatorvos beszámolója

az élelmiszerlánc-biztonságról és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról

2021

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

JELENTÉS

az élelmiszerlánc-biztonságról és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról

Előadó:

Dr. Nagy István
agrárminiszter

Budapest, 2022

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés 5
Élelmiszerlánc-felügyeleti díj 6
Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia megvalósulása 25
Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban 25
Az állami tudásbázis újjáépítése 26
Laboratóriumi vizsgálatok 28
Élelmiszerlánc-felügyeleti Terv 34
Talajvédelemi ellenőrzések 35
Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése 36
Növényegészségügyi ellenőrzések 37
Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése 38
Növényvédelemi ellenőrzések 38
Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok engedélyezése, EK-műtrágyák bejelentése 39
Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK-műtrágyák ellenőrzése 40
Állatgyógyászati termékek ellenőrzése 40
Takarmányok ellenőrzése 41
Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések 41
Állategészségügyi programok és vizsgálatok 46
Élelmiszerelőállító és -forgalmazó létesítmények ellenőrzése 63
Vendéglátó és étkeztető létesítmények ellenőrzése 67
Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálata 68
Élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása 70
Kiemelt, operatív jellegű ellenőrzések 74

Bírságok kiszabása 76
Egyéb ellenőrzések 78
A felügyeleti díj bevallás ellenőrzése 78
Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése 78
A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése 79
A halőri ellenőrzések 79
Őstermelői ellenőrzések 80
A fenntartható bioüzemanyag-termelési értéklánc tagjainak ellenőrzése 80
Állattenyésztési ellenőrzések 81
A mezőgazdasági kárbejelentések alakulása 81
Parlagfű elleni küzdelem 81
Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése 82
Minőségfejlesztés 84
A Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegy 84
Társadalmi szemléletformálás, kommunikáció 86
Szemléletformálás 86
Sajtókapcsolat, médiajelenlét 89
Ügyfélszolgálat 92
Európai Uniós társfinanszírozási programok 93
Hazai támogatások 94
AMR elleni állategészségügyi intézkedések 96
Audit program és szakmai ellenőrzési terv teljesülése 98
Riasztási rendszerek 99

BEVEZETÉS

2022. március 15-én 10 éves lett a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: Nébih). Az évtizedes mérlegben többek között 32,8 millió laboratóriumi vizsgálat, csaknem 600 ezer sikeres ellenőrzés, a gyermekektől a fiatal felnőttekig terjedő oktatási program elindítása és a Kiváló Minőségű Élelmiszer védjegyrendszer életre hívása szerepel.

Az élelmiszerlánc-szemlélet megjelenése és gyors térhódítása egy teljesen újfajta élelmiszerellenőrzési koncepció kialakítását tette indokolttá. Ez a szükséglet alapozta meg egy évtizede a Nébih mint a teljes hazai élelmiszerláncot elérő, annak valamennyi kockázatát felügyelni képes, gyors, egységes és hatékony szervezet megalapítását.

A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány eredmény az elmúlt 10 évből.

Évről évre bővültek a Nébih informatikai rendszerei és az ügyfélbarát, elektronikus ügyintézési lehetőségek.

Az illegális élelmiszerlánc-események felderítése, az élelmiszerlánc-termékekkel kapcsolatos visszaélések megakadályozása, a feketegazdaság visszaszorítása érdekében 5.177 kiemelt ellenőrzés valósult meg. Megsemmisítésre került több mint 18 ezer tonna kifogásolt élelmiszer és takarmány, és mintegy 12 milliárd Ft bírságot szabtak ki az ellenőrök.

Jelentős eredmény volt az állategészségügyi területen, hogy hét állatbetegség esetében hazánk az EU vagy az Állategészségügyi Világszervezet (a továbbiakban: OIE) által hivatalosan elismert mentességet kapott. Mindez számottevően javítja mind szakmai, mind gazdasági szempontból a magyar állattartás helyzetét.

Az EU-s tagállamok közül hazánkban elsőként volt lehetőség arra, hogy a rászorulókhoz kerüljenek a faanyagterméklánc-felügyeleti (a továbbiakban: EUTR) ellenőrzések során elkobzott fatermékek.

A Nébih non-stop működő ZöldSzáma több mint 16 ezer közérdekű bejelentést, élelmiszerbiztonsági panaszt kezelt vagy irányított tovább az illetékes hatósághoz.

Már 2013-ban elindult az alapvető élelmiszerbiztonsági ismeretekkel, a megfelelő konyhatechnológiai módszerekkel és a biztonságos ételkészítéssel foglalkozó Ételt csak okosan! program. 2019-ben elindult a tudatos vásárlók döntését segítő Kiváló Minőségű Élelmiszer védjegyrendszer. A Nébih önálló termékteszt programja, a Szupermenta 2014 óta 91 termékkör (1900 termék) teljes körű vizsgálatát végezte el a feldolgozott élelmiszerektől kezdve, az alkoholos italokon és az állatgyógyászati készítményeken át, egészen a fűmagokig. A Maradék nélkül program az élelmiszer-pazarlás visszaszorításáért küzd. A számos szemléletformáló program mellett elindult a Nébih oktatási programja is a gyermekektől a fiatal felnőttekig terjedő korosztályok számára.

A Nébih felkészült szakemberei 2021-ben is ügyeltek a jogszerűségre úgy a horgásztavak, természetes vizek mentén, mint a termelői piacokon, a faanyag-kereskedelem szegmensében, a bioüzemanyag-termelési értékláncban, az állat- és növényegészségügy vagy éppen a kertészeti szaporítóanyagok tekintetében. Az ellenőrzések részleteit tartalmazza a jelentés.

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI DÍJ

2021-ben 16,3 milliárd Ft összértékben érkezett élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevallás a Nébih-hez az élelmiszerlánc szereplők előző évi árbevétele alapján. A 2021. naptári évben ténylegesen befolyt bevétel – az utólagos bevallásoknak, befizetéseknek és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) behajtásoknak köszönhetően – ennél kivételesen magasabb, 16,5 milliárd Ft volt, amelyből 7,6 milliárd Ft a Nébih-et, 8,9 milliárd Ft a megyei kormányhivatalokat illette. Míg 2020 és 2021 között a bevallások összértéke az átlagos 5% körüli mértékkel emelkedett, addig a realizált bevétel – a határidőn túli befizetések miatt – 2020 és 2021 között több mint 9%-kal nőtt. A határidőn túl, csak 2021-ben teljesített befizetésekben vélhetően

a koronavírus miatti válsághelyzet játszott szerepet; hiszen például 2021-ben, a beszámoló készítésekor a 2020. évre vonatkozó bevallásoknak még 7,25%-a volt rendezetlen, mostanra ez az arány 2,59%-ra csökkent.

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 47/B. §-a 2012-től tartalmazza az élelmiszerlánc-felügyeleti díj befizetési és bevallási kötelezettséget, egyben előírja a felhasználásáról szóló beszámoló készítését. A felügyeleti díj 10%-át fejlesztésre kell fordítani, a fennmaradó összeg 60%-a a megyei kormányhivatalok, 40%-a a Nébih működésére fordítható.

A Nébih által országosan üzemeltetett bevallási rendszer adatai alapján egy évtized alatt a bevallások összértéke 10,7 milliárd Ft-ról indulva 16,3 milliárd Ft-ra, azaz több mint 50%-kal és évente átlagosan 4,85%-kal emelkedett, a forgalombővülés, az élelmiszerárakban tapasztalható infláció és az ellenőrzések miatt. A lejárt követelésállomány 3% körül mozog, azaz összességében nem jelentős. A 2016 előttről származó, rendezetlen felügyeletidíj-követeléseket elévülés miatt behajthatatlan követelésként kivezettük. A Nébih ügyfélszolgálata a nem fizető ügyfeleket első körben közvetlenül, telefonon keresi meg, a nem fizető ügyfelek jelentős része már e figyelemfelhívás hatására rendezi tartozását. 2020-tól a hátralékos ügyfelek elektronikus úton, azaz hivatali kapun keresztül kapnak tartozásukról értesítést, amely sokkal hatásosabbnak és egyben költségtakarékosabbnak bizonyult a korábbi postai felszólításnál.

A felügyeleti díj adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül, ezért végső esetben a NAV jogosult a meg nem fizetett felügyeleti díj behajtására. 2021-ben a Nébih 411.375.299 Ft-ra indított NAV behajtást, melyből 2021 márciusáig 237.290.229 Ft folyt be. Ez az 57%-os arány jóval magasabb, mint a korábban tapasztalt 35-45%-os mérték.

A bevallási időszakonként érkezett bevallások és befizetések összértékét szemlélteti a következő táblázat:

1. táblázat: A felügyeletidíj-bevallások 2012-2021 (millió Ft)

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Bevallások összértéke	10 679,0	11 186,0	11 141,0	11 821,0	12 374,0	12 764,0	13 386,9	14 374,2	15 198,3	16 323,0
Változás az előző évhez képest (%)		4,75%	-0,40%	6,10%	4,68%	3,15%	4,88%	5,11%	5,10%	7,40%
Befolyt összeg	10 225,8	10 794,3	10 763,4	11 345,5	11 861,8	12 239,3	12 702,9	13 452,2	14 096,0	15 500,0
Változás az előző évhez képest (%)		5,56%	-0,29%	5,41%	4,55%	3,18%	3,79%	2,62%	0,96%	9,96%
Rendezetlen egyenleg	453,2	391,7	377,6	475,5	512,2	524,7	684,0	922,0	1 102,3	823,0
Rendezetlen egyenleg (%)	4,24%	3,50%	3,39%	4,02%	4,14%	4,11%	5,11%	6,41%	7,25%	5,04%

*A 2021. évi bevallások 2. részletét 2022. január 31-ig kellett befizetni, az adatok ezt is tartalmazzák.

1. ábra: A felügyeletidíj-bevallások 2012-2021 (millió Ft)

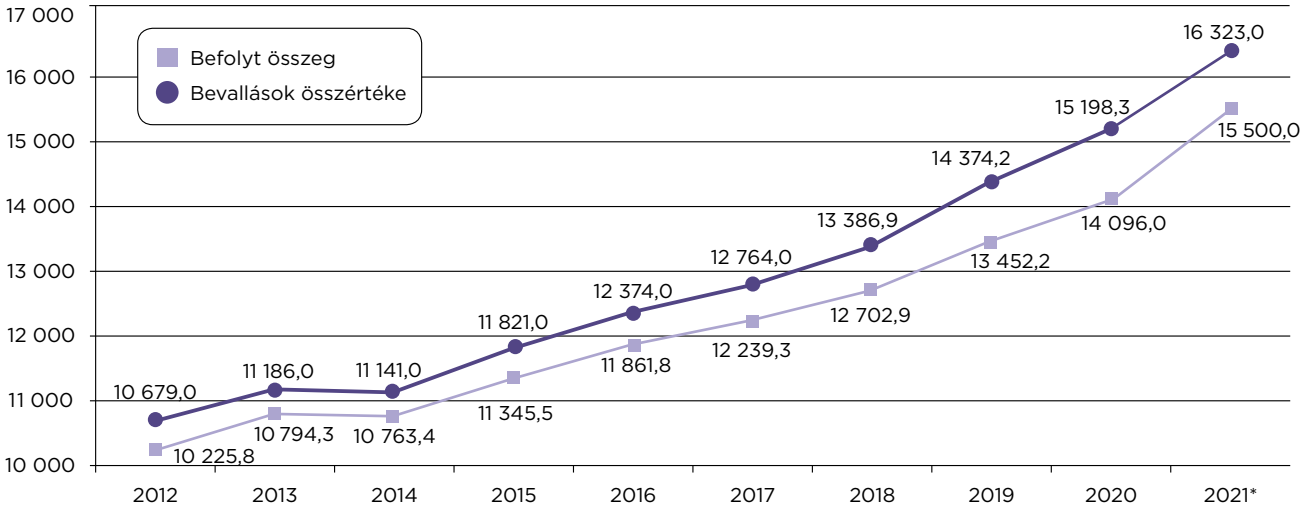

A bevallás és befizetés eltérő határideje, illetve a végrehajtások miatt a tárgyévi bevallásokból befolyt összeg és a tárgyévben ténylegesen realizált összbevétel mindig eltér. 2021-ben **a befolyt felügyeleti díj összege 16.466,9 millió Ft volt,** amelyből 2021-ben esedékes követelésre 14.645,2 millió Ft, előző évekre határidő után 1.123,6 millió Ft, míg a 2022. január 31-i fizetési határidőre korábban befizetve 698,1 millió Ft érkezett be.

A megyei kormányhivatalokat a befolyt felügyeleti díjból 8,9 milliárd Ft, a Nébih-et – a fejlesztési kerettel együtt – 7,6 milliárd Ft illette meg, amely majdnem 10%-os növekedés 2020-hoz képest. Erre a bevételnövekedésre szükség is volt, hiszen az élelmiszerlánc-felügyelet működéséhez szükséges szakmai anyagok, vegyszerek, eszközök, karbantartási és informatikai szolgáltatások mértékében ennél magasabb arányú emelkedést tapasztaltunk, amelyhez a központi költségvetésből nem lehetett többlettámogatást biztosítani.

A megyei kormányhivatalok számára 2021-ben 8.874,2 millió Ft került átutalásra a Miniszterelnökségen keresztül a Nébih-től. (A minimális különbséget a lenti táblázatban szereplő 8.892,1 millió Ft bevételtől az okozza, hogy a 2020. IV. negyedéves bevételt 2021. január 5-ig kellett átutalni a Miniszterelnökség részére, a 2021. IV. negyedévit pedig 2022. január elején. A 18 millió Ft eltérést ezen összegek különbözete adja.)

Az adott évben befolyt felügyeletidíj-bevétel alakulását szemlélteti a következő táblázat és diagram pénzforgalmi szemléletben, bemutatva az összbevétel mellett a teljes összegből a megyei kormányhivatalokat és a Nébih-et megillető hányadot is:

2. táblázat: A felügyeletidíj-bevétel alakulása 2012-2021 (millió Ft)

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kormányhivatali hányad	2 005,5	5 759,0	5 928,9	5 682,7	6 351,1	6 907,6	7 321,8	7 639,7	8 105,1	8 892,1
Nébih hányad	1 708,4	4 905,8	5 050,5	4 840,8	5 410,3	5 884,3	6 237,1	6 507,8	6 904,1	7 574,8
Összesen	3 713,9	10 664,8	10 979,4	10 523,5	11 761,4	12 791,9	13 558,9	14 147,5	15 009,2	16 466,9
Változás az előző évhez képest (%)		187,16%	2,95%	-4,15%	11,76%	8,76%	6,00%	4,34%	6,09%	9,71%

2. ábra: A felügyeletidíj-bevétel alakulása 2012-2021 (millió Ft)

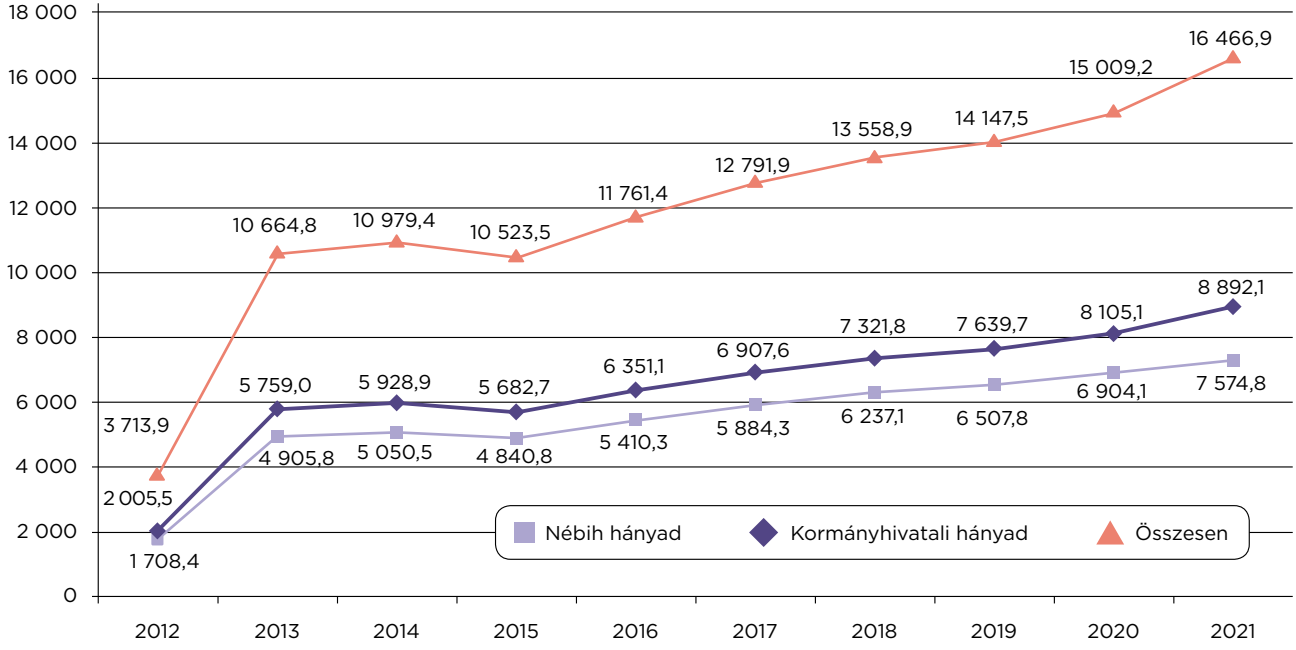

A befolyt felügyeleti díj összege 2021-ben is teljes mértékig az élelmiszerlánc-felügyelet tevékenységeire került felhasználásra. Az elmúlt évekhez hasonlóan a feladatok forrását csak fele részben biztosította a költségvetési támogatás az egyéb hatósági és szolgáltatási bevételek mellett, hiszen a kormányhivatali beszámolók szerint a megyei kormányhivatalok az élelmiszerlánc-biztonsági feladatokra összesen 11,6 milliárd Ft-ot fordítottak, míg a Nébih 20,6 milliárd Ft-ot. A kiadások 36%-a merült fel a megyei kormányhivataloknál, 64%-a a Nébih-nél. Ez az egyharmad-kétharmad arány már évek óta stabilan kimutatható, szemben a felügyeleti díj bevétel 54-46%-os jogszabály szerint megosztásával. A kormányhivataloknál az élelmiszerlánc-felügyeleti funkció összkiadása a 2015. évi 8,7 milliárd Ft-hoz képest 2,9 milliárd Ft-tal nőtt. A Nébih-nél ugyanezen időszak alatt az élelmiszerlánc-felügyeletre fordított kiadások 17,1 milliárd Ft-ról 3,5 milliárd Ft-tal emelkedtek. A Nébih esetében a kiadások nagyobb mértékű növekedését az e-közigazgatási és szemléletformálási kiadások okozták.

A kormányhivataloknak átutalt 8,9 milliárd Ft felügyeletidíj-bevétel megyei kormányhivatalok közötti felosztása a Miniszterelnökség rendelkezései szerint történt, figyelembe véve az egyes megyei kormányhivatalok közötti feladatmegoszlás eltérő volumenét is.

3. táblázat: A felügyeletidíj-bevétel megoszlása a megyei kormányhivatalok között (2021)

Megyei kormányhivatal	Felügyeletidíj-bevétel (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Bács-Kiskun	769,3	8,67%
Baranya	350,5	3,95%
Békés	628,5	7,08%

Borsod-Abaúj-Zemplén	452,9	5,10%
Csongrád-Csanád	518,3	5,84%
Fejér	327,6	3,69%
Győr-Moson-Sopron	387,5	4,37%
Hajdú-Bihar	462,4	5,21%
Heves	363,1	4,09%
Jász-Nagykun-Szolnok	438,1	4,94%
Komárom-Esztergom	303,8	3,42%
Nógrád	278,7	3,14%
Pest	1 406,3	15,85%
Somogy	356,8	4,02%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	523,7	5,90%
Tolna	329,9	3,72%
Vas	360,0	4,06%
Veszprém	313,2	3,53%
Zala	303,6	3,42%
Összesen	**8 874,2**	**100%**

4. táblázat: A megyei kormányhivatalok felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2021)

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Személyi juttatások	6 591,8	74,28%
Munkáltatót terhelő közterhek	1 053,8	11,87%
Dologi kiadás	1 066,3	12,02%
Felhalmozási kiadás (beruházás, felújítás)	89,3	1,01%
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	73,0	0,81%
2020. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg	0,0	0,00%
Összesen	**8 874,2**	**100,00%**

A kormányhivatali elszámolások évek óta nagyjából ugyanazokat az arányokat tükrözik, a kiadások kb. 85-90%-a a bérekre, juttatásokra és közterhekre fordítódik, fejlesztésre pedig a felügyeleti díj 1%-a. A dologi és működési kiadások rendszeresen az összes elszámolt kiadás körülbelül 12%-át teszik ki.

Az egyes kiadásnemek megoszlása a megyei kormányhivatalok elszámolásaiban továbbra is jelentősen eltérő. Személyi jellegű kiadás kizárólag abban a megyei kormányhivatalban számolható el, ahol a költségvetési támogatás nem elegendő a munkaerő költségeire. A Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal elszámolása azt mutatta, hogy kizárólag személyi juttatásokra és a kapcsolódó közterhekre használták fel a felügyeleti díjat, illetve további kilenc megyei kormányhivatalnál e kiadások aránya meghaladta a 90%-ot, átlagosan pedig a 86%-ot. A dologi kiadások közül a szakmai munkát segítő szolgáltatások igénybevétele a legjellemzőbb tétel.

Változás, hogy már a kormányhivatalok fele tudott fordítani beruházás-felújításra is a felügyeleti díjból: az épületek felújítása mellett kisebb szakmai eszközökre (pl. mágneses keverő készlet, hűtőszekrény, labormérleg, speciális húsbélyegző, maghőmérő, csigás emelő, transzponder leolvasó, mobiltelefon, számítógép). A törzshivatal kapcsolódó általános kiadásainak fedezetére a dologi és felhalmozási kiadások legfeljebb 7%-ának megfelelő összeget lehetett elszámolni, de ez egy megyei kormányhivatalban sem haladta meg a 2,5%-ot, átlagosan 0,8%.

A Nébih-nek a felügyeleti díjból 7.574,8 millió Ft bevétele keletkezett, ebből 2021. évi kiadásokra felhasznált 7.311,7 millió Ft-ot, továbbá kötelezettséget vállalt 263,1 millió Ft értékű fejlesztésre, amely a 2021. IV. negyedévben végrehajtott informatikai fejlesztésekre 2022 márciusában kifizetésre került.

5. táblázat: A Nébih felügyeleti díjból finanszírozott kiadásainak megoszlása fő kiadáscsoportonként (2021)

Kiadáscsoport	Összeg (millió Ft)	Arány (%)
Személyi juttatások	19,9	0,26%
Munkáltatót terhelő közterhek	0,7	0,01%
Dologi kiadás	2 257,0	29,80%
Pénzeszközátadás (ÉLBC Kft. működtetése)	2 207,1	29,14%
Fejlesztés kiadás (beruházás, felújítás)	2 332,8	30,81%
Általános kiadás (dologi és felhalmozási kiadások max. 7%-a)	494,2	6,52%
2021. évi kötelezettségvállalással terhelt maradvány részét képező összeg (fejlesztés)	263,1	3,47%
Kiadás összesen	**7 574,8**	**100,00%**

A személyi juttatások és közterhei között a Nébih szervezésében működő Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács tiszteletdíjai szerepelnek.

A felügyeleti díj hozzávetőleg 40%-ban biztosította a Nébih különböző – élelmiszerlánc-felügyelethez kapcsolódó – működési kiadásainak forrását összesen 4,5 milliárd Ft összegben. E működési költségeken belül a legjelentősebbek: az informatikai rendszerek üzemeltetése; az országos laboratóriumi hálózatban használt kitek és fogyóeszközök; a fajtakísérleti állomásokon felhasznált műtrágyák és vetőmagok; a fogyóeszközök, a laboratóriumi eszközök és mezőgazdasági gépek karbantartása; valamint a gépjármű flotta üzemeltetése és az Élelmiszerlánc-biztonsági Centrum Nonprofit Kft. (a továbbiakban: ÉLBC Kft.) által ellátott támogató feladatok. Ezek beszerzési árában az elmúlt években jellemzően 25-50%-os emelkedés volt tapasztalható, amivel a felügyeleti díj növekedése sem tud lépést tartani, különös tekintettel arra, hogy az árnövekedés a fejlesztési kiadásokban is jelentkezik.

A Nébih által fizetett kiadások jelentős része a szakmai munkában a megyei kormányhivataloknál hasznosul. A Nébih az ÉLBC Kft.-vel együtt a különböző, megyei kormányhivatalok által is használt informatikai rendszerek üzemeltetésére a díjbevételből arányosan 877,1 millió Ft-ot fordított.

A Nébih állta a felügyeleti díj bevételéből a – jelentős részben a megyei kormányhivatalok és a járási hivatalok által használt – gépjármű flotta bérleti és üzemeltetési kiadásait. A gépkocsi bérleti szerződés 2020-ban megszűnt, de a szerződés kifutásaként a Nébih 2021-ben még 105,6 millió Ft-nyi számlát fizetett ki a bérbeadónak. A bérelt flotta helyébe lépő állami tulajdonú flotta éves üzemeltetési díjaként 504 millió Ft járt a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóságnak.

A Nébih országos laboratóriumi hálózatának egy jelentős része a megyei kormányhivatalok által vagyonkezelt ingatlanokban működik, ezek rezsiköltségeire 2021-ben a megyei kormányhivatalok részére összesen 117,2 millió Ft került kifizetésre. 2013. január 1-től a jogosult állatorvosok költségei teljes mértékben

a Nébih-et terhelik a megyei kormányhivatalok, a jogosult állatorvos és a Nébih közötti háromoldalú megállapodás alapján. A 2021. évi kifizetés 186 millió Ft volt.

Az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégiának megfelelő szakmai ismeretterjesztő feladatokra, kommunikációra, szemléletformálásra, rendezvényekre a koronavírus-járvány miatt valamivel kevesebb forrásból valósult meg, mint 3-4 éve, a személyes kapcsolatokat igénylő tevékenységek helyett átkerült az online térbe. Szemléletformálásra a felügyeleti díjból összesen 251,1 millió Ft fordítódott, melyből a legjelentősebb tételek a Kiváló Minőségű Élelmiszer (a továbbiakban: KMÉ) védjeggyel kapcsolatos kampány és a termékmustrák szervezése (98,4 millió Ft); a Konyhasziget magazin kiadása (55,7 millió Ft); a szakmai rendezvényeken, kiállításokon, vásárokon való megjelenés (21,1 millió Ft); a különböző social media felületeken való megjelenés, hirdetés, a chatbot üzemeltetése (16,9 millió Ft); a Nébih Szakácskönyv kiadása (9,4 millió Ft); az élelmiszerpazarlás vizsgálata (3,6 millió Ft) voltak.

A Nébih tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó ÉLBC Kft. részt vett többek között az országos laboratóriumi hálózat és a fajtakísérleti állomások működtetésében, a mintaszállítási feladatok ellátásában, a központosított mintavételben, az informatikai szakrendszerek üzemeltetésében, illetve a KMÉ Védjegyiroda működtetésében. Az ÉLBC Kft. által ellátott feladatok finanszírozásához a felügyeleti díj 30%-os arányban, 1.703,1 milliárd Ft-tal járult hozzá (ebből informatikai üzemeltetési kiadás 700,1 millió Ft, laboratórium és fajtakísérleti üzemeltetés, valamint egyéb hatósági támogató feladatok 986,2 millió Ft, fajtakísérleti gépjármű fejlesztés 16,8 millió Ft volt).

A felügyeleti díj lehetőséget biztosított az élelmiszerlánc-biztonsági feladatok ellátásához kapcsolódó 2.595,8 millió Ft összegű fejlesztés megvalósítására, amely az előírt 10%-os mérték helyett több mint 16%-os arány.

2021-ben a fejlesztésre fordított összeg majdnem kétharmada – egyben a Nébih összes felügyeletidíj-bevételének 20%-a – az informatikai rendszerek és

infrastruktúra érdekében merült fel 1,5 milliárd Ft összegben. Ezen kívül a Nébih több százmilliós összeget fordított irodai, laboratóriumi és fajtakísérleti ingatlanok felújítására és műszerek beszerzésére is.

A kiadásokat az alábbi táblázat foglalja össze:

6. táblázat: 2020. évi maradvány terhére 2021-ben finanszírozott fejlesztési kiadások (millió Ft)

Felhalmozási kiadások (bruttó összeg)	2020. évi kifizetés (millió Ft)	2020. évi maradvány terhére 2021-ben kifizetett (millió Ft)	Megoszlási arány (%)
Immateriális javak (szakrendszerek) létesítése, beszerzése, fejlesztése	1 420,4	263,1	64,9%
Ingatlanokkal kapcsolatos beruházások	69,3	-	2,7%
Ingatlanok felújítása	585,3	-	22,5%
Informatikai eszközök beszerzése	34,0	-	1,3%
Gépek, berendezések, járművek és felszerelések vásárlása	223,7	-	8,6%
Összesen	**2 332,7**	**263,1**	**100,00%**

A fajtakísérleti, ellenőrzési, valamint laboratóriumi vizsgálati műszerek, gépek, berendezések beszerzése közül a legjelentősebbek:

7. táblázat: Felügyeleti díjból finanszírozott főbb Nébih laboratóriumi és fajtakísérleti beszerzések (2021)

Szakterület	Megnevezés	Bruttó összeg (Ft)
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Szennyvízkezelő-rendszer (BSL-3)	27 876 500
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Thermo scientifici Galleri asztali fotometr. kész.	17 780 000
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Real-Time PCR készülék	9 016 556
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Digestor 2520 félautomata roncsoló blokk	6 451 727
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	TurboVap Mintakoncentráló	5 349 240
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Membránszűrő rendszer	3 070 352
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	KjelROC 20 helyes roncsoló elszívófejjel	3 062 605
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Genesis 150 UV/VIS spektrofotométer tart.	2 869 174
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Digital Signal Analyzer (külön forráson felüli önrész)	1 560 386
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	Crystal Integrity+HPLC/ víztisztító berendezés	1 474 734
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Havária szünetmentes tápegys. csere	31 000 700
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	ICO 150 széndioxid inkubátor 156 literes	2 441 177
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Laboratóriumi bútor	1 859 806
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Beléptető rendszer	943 610
Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	Digitál mini rotator 230v	433 283
Kiemelt ellenőrzések	Kennelsor (25 db)	13 000 000
Növényfajta kísérlet	FKÁ gépészet	20 172 935
Növényfajta kísérlet	FKÁ beléptető rendszerek	2 176 526
Növényfajta kísérlet	mikroszkópfejes öntözőberendezéshez alk.	560 473
Növényfajta kísérlet	UN1000 műa.csapos IBC tartály + gázolajkim.	290 830

2021-ben – uniós pályázatok híján – a Nébih a szakrendszerek fejlesztését saját erőből, az élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevételből tudta folytatni, miközben azok döntően uniós vagy hazai jogszabályi követelményekből, kormányzati stratégiai elvárásokból fakadtak. A maradvánnyal együtt 1,7 milliárd Ft-nyi rendszerfejlesztési kiadás szinte minden szakrendszert érintett: pl. LABOR, EÜER, DATAVET-INBOKSZ, ALI, NMR, ÉLB, BOR, ÖCSI, VIGOR, ENAR, BIONYOM, HGSZ, EUTR, NIR, TNAIR, TIR, KM, TIRKV, BIR stb., de az olyan horizontális alkalmazásokat is magába foglalta, mint az Adattárház, Ügyfélprofil, Partner-Objektum Törzs, MDM-partnertörzs, Téradattárház, Dokumentumtár, REGIR, EFER, INTEG, FUSE vagy a Forrás.NET gazdasági ügyviteli rendszer, FIKSZ iktatórendszer. A Nébih 2020. július 1-én egy új alkalmazást vezetett be az ügyfelek kiszolgálására. Az informatikai eszközök beszerzése elmaradt az igényektől, 60 db munkaállomás, illetve ezen felül néhány nyomtató és szkenner került megvásárlásra.

A szakmai működés színvonalát segíti a munkakörnyezet és az ingatlanok folyamatos korszerűsítése, de 2021-ben sok esetben csak havária intézkedéseket lehetett megtenni. Ezek közül a legjelentősebbek:

8. táblázat: Főbb ingatlan felújítások (2021)

Megnevezés	Bruttó összeg (millió Ft)
1.) Laboratóriumi épületek	
Élelmiszerlánc-biztonsági laboratóriumok	
Gödöllői Állatház gépészeti fejlesztése	63,6
Bp., Radioanalitikai laboratórium épülete (Fogoly u.)	23,9
Velencei laboratóriumok épületei – fűtéskorszerűsítés és tetőfelújítás	22,6
Kamera-, riasztórendszer és távfelügyelet telepítése több laboratóriumban	9,4
Bp. IX. ker. Mester utcai épület	5,3

Állategészségügyi diagnosztikai laboratóriumok	
Bp., ÁDI különböző gépészeti, szerelési munkák	111,4
Bp., ÁDI kisállatboncoló, öltözők, vizesblokkok felújítási munkái	30,6
2.) Fajtakísérleti állomások	
Vizesblokk felújítás Szalánta FKÁ	10,9
Villanyszerelési munkák Székkutas FKÁ	1,0
3.) Egyéb épületek	
Bp., Keleti K. u. 24. irodaépület fűtéskorszerűsítés, hőközpont, csővezeték kiépítés	110,5
Bp., Keleti K. u. 24. irodaépület helyreállítás munkák, álmennyezet, festés	43
Bp., Keleti K. u. 24. irodaépület födémszigetelés	22
Bp., Kis Rókus utca 15/b. irodaépület átalakítás, felújítás	61,5
Zamárdi TOK hőközpont kialakítása és a fűtésrendszer átalakítása	70,1
Siófok TOK szigetelés	47,8
Siófok TOK állagmegóvási munkák	19,8

Érdemes azt is összegezni, hogy középtávon, 2016 és 2020 között hogyan alakult a fejlesztési keret felhasználása, hiszen ez sokszor középtávú döntések eredménye, egy megkezdett fejlesztési koncepció nem egy-egy pénzügyi évre korlátozódik. Az adatokból látszik, hogy a fejlesztésre fordított összeg mindig meghaladta az előírt 10%-os mértéket. 2021-ben a fejlesztési kiadások összege visszaesett. Ez természetes következménye annak, hogy a működési kiadásokban tapasztalható áremelkedés miatt a felügyeletidíj-bevételt egyre nagyobb mértékben kell napi kiadásokra fordítani. Hat év viszonylatában a mintegy 13,8 milliárd Ft 61%-ban a kormányhivatalokkal közösen használt informatikai rendszer fejlesztésére

fordítódott, további 23%-ban a korábban elhanyagolt ingatlanok állapotának megújítására, és 16%-ban laboratóriumi, fajtakísérleti és egyéb gépek, eszközök beszerzésére.

9. táblázat: Felügyeleti díj fejlesztési keretének felhasználása 2016-2021 (millió Ft)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Össze-sen
Éltv. által előírt (10%) fejlesztési keret	1 176,1	1 279,2	1 355,9	1 414,7	1 501,0	1 646,7	8 373,6
Változás az előző évhez képest		8,77%	6,00%	4,34%	6,10%	9,71%	
Ténylegesen megvalósult fejlesztés	1 313,8	1 662,7	1 788,6	2 865,1	3 550,2	2 595,8	13 776,2
Változás az előző évhez képest		26,56%	7,57%	60,19%	23,91%	-26,88%	
Megoszlás							
Informatikai hardver és szoftver fejlesztés aránya	26,63%	28,86%	50,29%	70,38%	81,59%	66,16%	60,68%
Ingatlan infrastruktúra fejlesztés aránya	36,98%	36,49%	29,97%	16,94%	13,13%	25,22%	23,48%
Gép, eszköz fejlesztés aránya	36,39%	34,65%	19,74%	12,68%	5,28%	8,62%	15,84%

3. ábra: A fejlesztési típusú kiadások csoportosítása 2016-2021 (millió Ft)

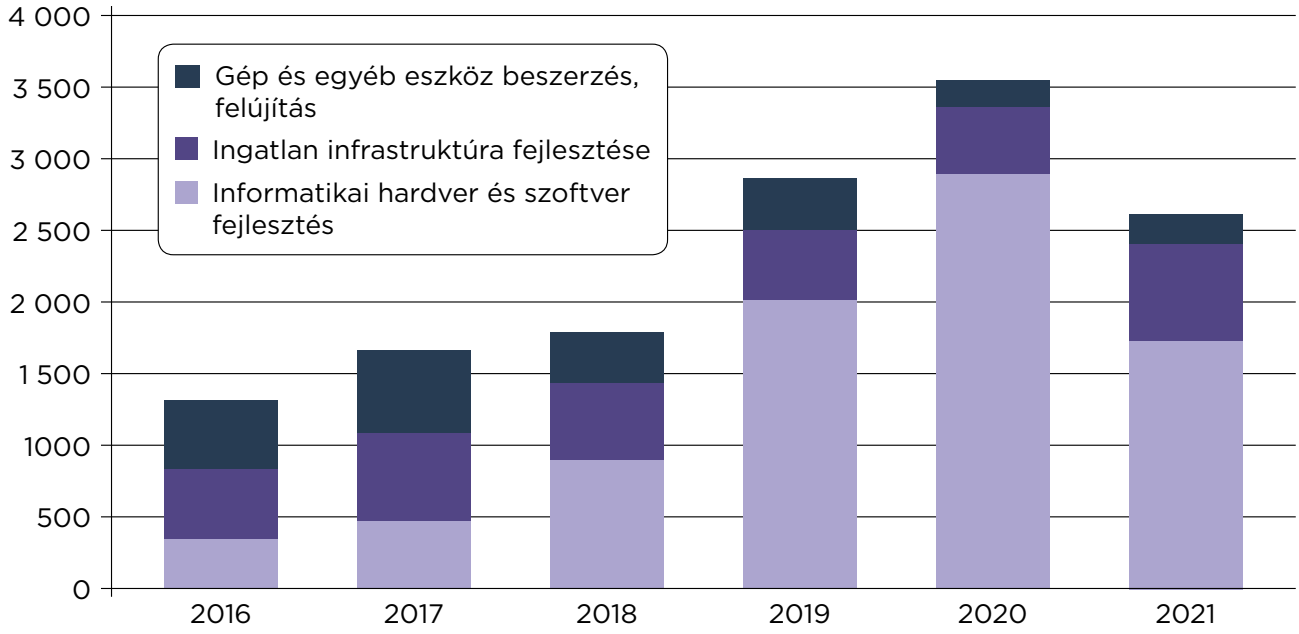

Összefoglalóan a 10. táblázat – a következő oldalon – mutatja be a megyei kormányhivatalok és a Nébih valamennyi, a felügyeleti díj terhére elszámolt 2021. évi kiadását.

A 2020. évi felügyeleti díj terhére történt beszerzéseken kívül 2021-ben lettek kifizetve – az előző éves jelentéssel összhangban – a még a 2020. évi felügyeletidíj-bevétel terhére megvalósított rendszerfejlesztések, összesen 462,9 millió Ft értékben.

10. táblázat: Összesítő a 2021. évi felügyeleti díj bevételről és a felhasználás elszámolásáról (ezer Ft)

Megnevezés	Megyei									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Bács-Kiskun	Baranya	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	Heves	Jász-Nagykun-Szolnok
I. KIADÁS										
Személyi juttatások	644 748	235 758	487 355	322 094	414 936	149 660	367 931	353 441	285 152	355 686
Munkaadót terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	107 859	47 610	79 346	49 584	64 848	58 606	19 600	54 783	48 196	59 357
Dologi kiadások	15 641	52 936	57 723	75 910	36 038	97 275	0	50 590	26 277	21 536
Egyéb működési célú támogatás (KEF, ÉLBC Kft.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Felhalmozási kiadások	0	9 816	0	0	0	14 202	0	0	1 636	0
Általános kiadás (dologi + felhalmozási legfeljebb 7%-a)	1 095	4 393	4 041	5 314	2 523	7 803	0	3 541	1 846	1 508
2021. évi maradvány terhére 2022. évi kiadás										
Ebből felhalmozás:										
Kiadások összesen:	**769 343**	**350 513**	**628 465**	**452 902**	**518 345**	**327 546**	**387 531**	**462 355**	**363 107**	**438 087**
Ebből NÉBIH fejlesztési keret összesen:										
II. BEVÉTEL										
2020. évi áthúzódó felügyeleti díj										
2021. évben befolyt felügyeleti díj										
2021. évi felügyeleti díjból már 2022-ben megosztott rész										
Kerekítési különbözet										
Felhasznált felügyeleti díj bevétel összesen:										

kormányhivatalok										Nébih	Mind-összesen
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	Összesen		
Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tolna	Vas	Veszprém	Zala			
176 000	223 464	899 836	233 783	430 520	238 039	276 094	254 508	242 811	6 591 816	19 946	6 611 762
27 280	41 053	138 468	36 426	66 447	34 652	42 694	38 779	38 216	1 053 804	680	1 054 484
83 617	13 937	343 950	36 409	25 658	51 502	38 281	18 572	20 465	1 066 317	2 257 010	3 323 327
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 207 068	2 207 068
10 367	252	0	49 133	1 035	1 978	234	0	624	89 277	2 332 744	2 422 021
6 579	0	24 076	1 057	0	3 744	2 696	1 300	1 476	72 992	494 198	567 190
									0	263 148	263 148
									0	263 148	263 148
303 843	**278 706**	**1 406 330**	**356 808**	**523 660**	**329 915**	**359 999**	**313 159**	**303 592**	**8 874 206**	**7 574 794**	**16 449 000**
										2 595 892	2 595 892
									686 809		686 809
									8 892 149	7 574 794	16 466 943
									-704 753		-704 753
									1		1
									8 874 206	**7 574 794**	**16 449 000**

ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁGI STRATÉGIA MEGVALÓSULÁSA

A 2013-ban elfogadott Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia (a továbbiakban: ÉLBS) a 2013-2022 közötti időszakra meghatározza az élelmiszerlánccal kapcsolatos legfontosabb célokat és irányokat, ezáltal közvetve a Nébih főbb feladatait, fejlesztési területeit is.

Innováció és gazdaságfejlesztés az élelmiszerláncban

Az élelmiszerbiztonsági szemléletformálással foglalkozó SafeConsume elnevezésű H2020 nemzetközi projektben megkezdődött az élelmiszerbiztonsági hatóságok működésére szabott önértékelési rendszer kifejlesztése, amely a kockázatkommunikációs gyakorlatok fejlődési lehetőségeinek feltárását segíti. Számos témában készült és jelent meg tudományos szakcikk (például a kézmosás hatékonyságáról, a *Campylobacter* szerepéről a háztartási gyakorlatokban), amelyek elkészítésében és népszerűsítésében a hivatal is részt vett. Az élelmiszerbiztonság világnapjára a Nébih által készített szemléletformáló videó a norovírus fertőzések megelőzéséről a SafeConsume partnerei közreműködésének köszönhetően már hét idegen nyelven elérhető.

2021. január elején kezdődött el a közel 5 millió euró teljes költségvetésű, 4 éves futamidejű H2020-as PHOTONFOOD pályázat megvalósítási szakasza, amelyben a Nébih munkacsoport-vezetői feladatokat lát el. A 2021-2024 között megvalósuló projekt célja olyan közép-infravörös technológiát használó, fotonikus megoldások kidolgozása és validálása, amelyek széles körben alkalmazhatók az élelmiszerláncban előforduló mikrobiológiai és kémiai szennyező anyagok gyors meghatározására. A módszerfejlesztés előkészítésének első lépéseként 2021-ben igényfelmérő kutatás készült, amelyben az élelmiszerlánc különböző területein dolgozó 15-15 szakértő vett részt 5 európai ország bevonásával.

A FoodRUs elnevezésű, 3 és fél éves, nemzetközi H2020 projektben 2021-ben is folytatódott a munka a Nébih részvételével, elkezdődött azoknak a megoldásoknak

a kidolgozása, amelyek az élelmiszerhulladék és pazarlás megelőzését, valamint a hulladék értékláncba való visszajuttatását szolgálják.

Az állami tudásbázis újjáépítése

Az informatikai fejlesztések az ÉLBS-ben meghatározott egységes információ-menedzsment követelményeinek megfelelően, valamint az ágazati adatvagyon hasznosulása és az elektronikus ügyintézés további fejlesztése érdekében folyamatosan zajlanak.

Az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer (a továbbiakban: FELIR) a legális élelmiszerlánc-szereplők adatbázisa. 2021. év végére az elektronikus nyilvántartási rendszerben közel 1,1 millió érvényes FELIR azonosító szerepelt, ami 2020-hoz képest mintegy 400 ezer fővel történő bővülést jelentett. A nagyszámú növekedést a 2021. április 1-én hatályba lépő, az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszer működéséről szóló 578/2020. (XII. 14.) Korm. rendelet és a hozzá kapcsolódó kommunikációs tevékenység okozta, mert jelentősen megnövekedett az elektronikus úton a FELIR-ben történő nyilvántartásba vételre irányuló bejelentések száma.

Az előző években megkezdett munkát folytatva tovább erősítettük a Nébih szolgáltató funkcióit, így az ügyféloldali szolgáltatások, elektronikus ügyintézési lehetőségek számottevő bővítésére került sor. Az egyszerűsített eljárások és kapcsolódó fejlesztések révén tovább csökkent az ügyintézési idő, valamint jelentősen redukálódtak az élelmiszerlánc-szereplők adminisztratív terhei. A Nébih prioritásként kezeli a rendelkezésre álló adatállomány társadalmi hasznosulását és a fogyasztói tudatosság szintjének növelését. Az elmúlt évek kitartó munkájának köszönhetően ma már bátran kijelenthetjük, hogy a tudásbázis gerincét jelentő FELIR kereső információs felület széles körben ismertté vált, az oldalon indított keresések számának növekedése évről évre jelentős. Így a tavalyi évben a legális agrárágazati és élelmiszerlánc szereplők és az általuk végzett tevékenységek legfontosabb adatait tartalmazó adatbázist és lekérdező felületet új funkciókkal bővítettük, az egyre komplexebb felhasználói igényeknek megfelelően.

Továbbá fontos hangsúlyozni, hogy az elmúlt évben számos informatikai fejlesztésre került sor a Nébih informatikai portfólióját összefogó FELIR rendszerben. Az egyes uniós és nemzeti támogatások működtetéséhez, illetve a járványügyhöz kapcsolódó informatikai fejlesztések implementálása egész évben folyamatos volt. Ezen fejlesztések elengedhetetlen feltételei az uniós támogatások maximális lehívásának, biztosítva az Unió által megkövetelt ellenőrizhetőséget és átláthatóságot. Így jelentősen hozzájárulnak a gazdálkodók tevékenységének jövedelmezőségéhez.

Folytatódott a Nemzeti Agrártechnológiai Laboratórium Projekt kidolgozása, amelynek keretében egy központi talajinformációs adatbázis épül ki a magyarországi talajlaboratóriumokban keletkező adatok automatikus gyűjtésével, minőségi ellenőrzésével, rendszerezésével.

Megkezdődtek az egyeztetések a Nébih és az Agrárminisztérium között a Közös Agrárpolitikai Stratégiai Terv 2023-2027 megalapozásához kapcsolódóan a Mezőgazdasági Adminisztratív Adatpolitika (részeként indikátor adatbázisok létrehozásáról, továbbfejlesztéséről, adatfeldolgozó algoritmusokról annak érdekében, hogy a 2021. évben az informatikai fejlesztések részletes tervezése megkezdődhessen.

Fontos kiemelni, hogy a jogszabályi környezet folyamatos változásából adódó informatikai fejlesztési kötelezettségek megvalósítására 2021. évben sem uniós, sem egyéb külső forrás nem állt rendelkezésre. Ezen kötelezettségekből fakadó fejlesztési feladatokat – így többek között az őstermelőhöz, e-pincekönyvhöz, a közétkeztetés közbeszerzéséhez, az antimikrobiális rezisztencia (a továbbiakban: AMR) nyomon követéshez, e-ügyintézési kapcsolódó fejlesztésekhez – a Nébih saját forrásból, illetve az élelmiszerlánc-felügyeleti díjból valósította meg.

LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOK

2021-ben a Nébih minden laboratóriuma sikeresen áttért az *„MSZ EN ISO/IEC 17025:2018 Vizsgáló- és kalibráló-laboratóriumok felkészültségének általános követelményei”* című szabványra. Az állategészségügyi, borászati és az élelmiszerlánc további termékeit vizsgáló laboratóriumokban több mint 1,6 millió mintából mintegy 4.350.000 paraméterre végeztek vizsgálatokat a szakemberek. A Nébih élelmiszer- és takarmányvizsgáló laboratóriumaiban 2021-ben összesen 91.535 hatósági minta vizsgálatára került sor. Általában elmondható, hogy a laboratóriumi vizsgálatok száma a COVID-19 járványhelyzet miatt csökkent.

4. ábra: Hatósági minták laboratóriumi vizsgálata vizsgálati irányonként (2021)

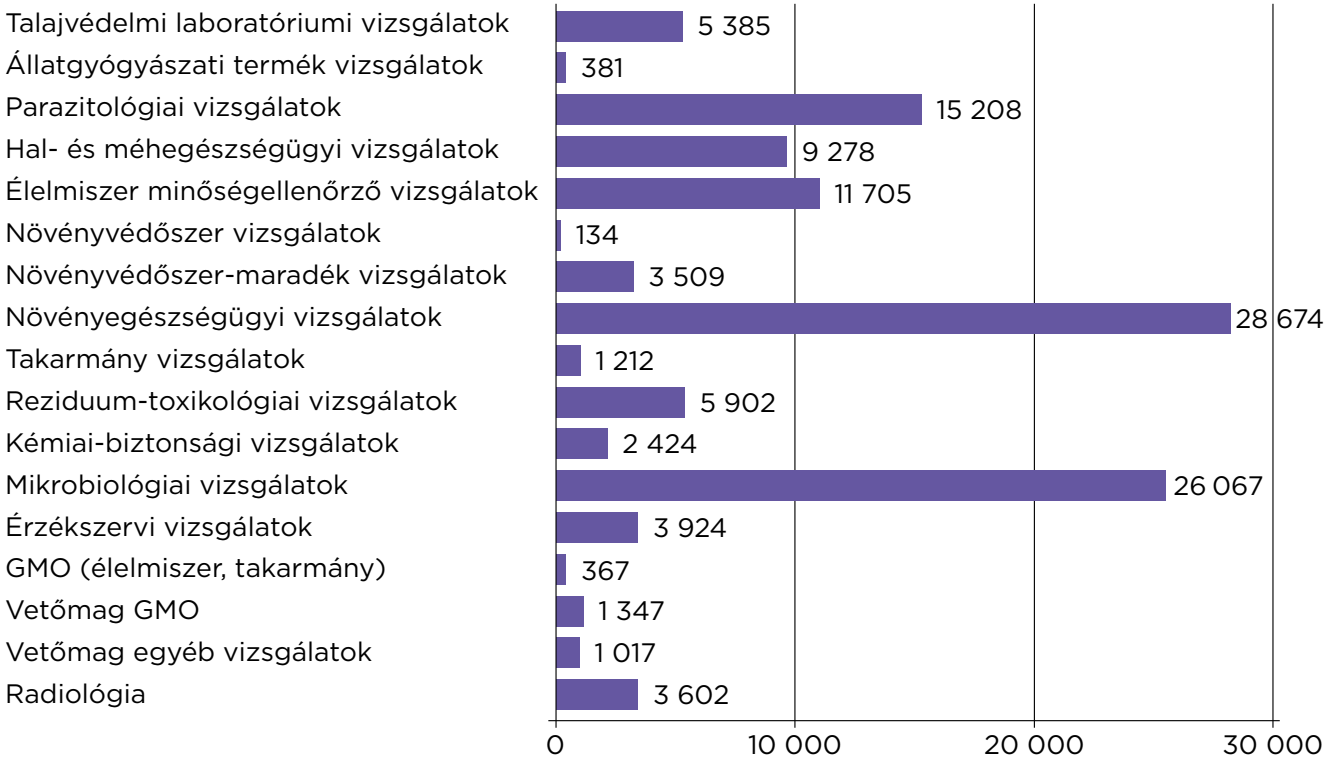

A márciusban hatályba lépett, a nem állami laboratóriumok engedélyezéséről, nyilvántartásba vételéről és működési feltételeinek részletes szabályozásáról szóló 8/2021. (III.10.) AM rendelet által előírt éves jelentési kötelezettségben a nem állami laboratóriumok több mint 22 millió élelmiszer- és takarmányvizsgálatot, közel 1,5 millió állategészségügyi mintát, közel 54 ezer növényegészségügyi vizsgálatot, több mint 500 ezer peszticid vizsgálatot és megközelítőleg 1,8 millió talajvizsgálatot jelentettek le.

Fertőtlenítőszerek vizsgálata

A fertőtlenítő hatású szerek mikrobiológiai hatékonyságának vizsgálata során a nem-megfelelőségi arány 2020-hoz viszonyítva kismértékben nőtt. A monitoring, illetve élelmiszer eredetű megbetegedések kivizsgálása során vett fertőtlenítő hatású szerekből a Nébih laboratóriumaiban elvégzett vizsgálatok szerint az összes vizsgált szer 33,9%-a nem fejtette ki az elvárt biocid hatást, míg 2020-ban a vizsgált szerek 28%-a bizonyult kifogásoltnak. Az élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúja miatt mintázott szereknél a kifogásolási arány évek óta jelentősen magasabb, mint a monitoring mintavételeknél.

11. táblázat: Fertőtlenítő hatású szerek vizsgálata (2019-2021)

Év	Vizsgált szerek	Kifogásolt szerek	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúja miatt vizsgált szerek	Élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúja miatt vizsgált, kifogásolt szerek
2019	144 (100%)	58 (40,3%)	61 (42,4%)	30 (49,1%)
2020	92 (100%)	26 (28,0%)	45 (48,9%)	19 (42,2%)
2021	103	35 (33,9%)	37 (35,9%)	20 (54%)

GMO-val kapcsolatos laboratóriumi vizsgálatok

Az élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok keretében 2021-ben 280 élelmiszerminta analízisét végezte el a Nébih laboratóriuma. A minták megoszlása: 115 szójatartalmú minta, 40 kukoricát tartalmazó minta, 62 rizsminta, 20 lenmag, illetve lenmag tartalmú minta és 43 egyéb élelmiszer (burgonya, búza, padlizsán, paradicsom, szilva, alma, lazac, papaya). A szójatartalmú mintákból 96 bizonyult negatívnak. 19 GMO pozitív szójaminta esetében a GMO-tartalom 0,1% alatt volt. A vizsgált kukorica, rizs, len és egyéb minták minden esetben negatívnak bizonyultak.

12. táblázat: Élelmiszer GMO monitoring vizsgálatok (2021)

Vizsgált összetevő	Szója	Kukorica	Rizs	Len (FP967)	Egyéb
Mintaszám (db)	115	40	62	20	43
GMO negatív (db)	96 (83%)	40 (100%)	62 (100%)	20 (100%)	43 (100%)
GMO pozitív (db)	19 (17%)	0	0	0	0
0,9% fölött (db)	0	-	-	-	-
0,1%-0,9% (db)	0	-	-	-	-
0,1% alatt (db)	19	-	-	-	-

2021-ben a Nébih laboratóriuma 31 db vetőburgonyát és 20 db fajtakísérleti mintát (paradicsom, őszi repce vetőmag, őszi búza vetőmag) vizsgált, melyek az internetes GMO adatbázisokban található információk alapján GMO negatívnak bizonyultak.

A vetőmagok GMO szűrővizsgálata során 1.349 db mintát ellenőrzött a Nébih laboratóriuma, ebből 11 minta esetében volt kimutatható szennyezettség. Egy kereskedelmi forgalomba szánt GMO szennyezett szója vetőmag tétel került elvetésre, aminek a megsemmisítése az előírások szerint megtörtént virágzás előtt.

A takarmány GMO monitoring vizsgálatok keretében 87 takarmányminta analízisét végezte el a laboratórium. A takarmányminták megoszlása: 36 kukorica, 31 szója, 17 keverék, 3 egyéb (repce, árpa). A takarmány GMO monitoring tervnek megfelelően a 87 takarmánymintából 18 minta esetében kellett ellenőrizni a takarmányok hatósági ellenőrzése során alkalmazott mintavételi és vizsgálati módszereknek a géntechnológiával módosított anyagok – amelyek esetében az engedélyezési eljárás függőben van vagy amelyek esetében az engedély lejárt – jelenléte tekintetében történő megállapításáról szóló, 2011. június 24-i 619/2011/EU rendeletben meghatározott (az EU-ban engedélyezésre váró, vagy lejárt engedélyű) géntechnológiával módosított események (genetical events) jelenlétét (LLP, low level presence). A 31 szója takarmánymintából 12 bizonyult GMO negatívnak és 15 LLP negatívnak. 2 GMO pozitív szójaminta GMO-tartalma 0,1% alatt, 1 minta GMO-tartalma 0,1%-0,9% között volt, illetve 1 minta esetében mért a laboratórium 0,9% feletti GMO-tartalmat. A 36 kukorica takarmányminta mindegyike negatívnak bizonyult.

További 17 keverék takarmánymintából 12 bizonyult GMO negatívnak és 2 LLP negatívnak. 2 GMO pozitív keverék takarmányminta GMO-tartalma volt 0,1% alatt, illetve 2 minta esetében mért a laboratórium 0,9% feletti GMO-tartalmat. A pozitívnak bizonyult minták közül 1 esetben történt jogszabálysértés, a GMO-mentes termelésben felhasználható takarmányként jelölt keverék takarmányban átszennyeződés következményeként határérték túllépés (0,9% feletti GMO-tartalom) miatt indult eljárás, mely bírság kiszabásával zárult. Az eljárás során nem merült fel magyar termesztésű növényi termék esetleges GMO szennyezettsége.

13. táblázat: Takarmány GMO monitoring vizsgálatok (2021)

Vizsgált minta jellege	Kukorica	Szója	Keverék	Egyéb
Mintaszám (db)	36	31	17	3
GMO negatív (db)	36	12	12	2
GMO pozitív (db)	–	4	3	–
0,9% fölött (db)	–	1	2	–
0,1% - 0,9% (db)	–	1	0	–
0,1% alatt (db)	–	2	1	–
GMO LLP negatív (db)	–	15	2	1
GMO LLP pozitív (db)	–	–	–	–

2021-ben 103 petúnia minta *(Calibrachoa)* GMO vizsgálatát végezte el a laboratórium. A megvizsgált dísznövény minták mindegyike GMO negatívnak bizonyult.

Radioanalitikai vizsgálatok

2021-ben a Nébih laboratóriumai 3.361 minta vizsgálata mellett 241 helyszíni mérést végeztek. Környezetellenőrzés részeként elkezdődött az erdei és mezőgazdasági talajok radioanalitikai felmérése a Talajvédelmi Információs és Monitoring (a továbbiakban: TIM) rendszerben kijelölt pontokon. Ennek keretében a laboratóriumok munkatársai 376 mintát vizsgáltak.

14. táblázat: Radioanalitikai vizsgálatra beküldött mintafajták (2017-2021)

Év	Élelmiszer minták (db)	Takarmány minták (db)	Környezetellenőrző minták (db)
2017	2707	511	815
2018	3532	362	827
2019	2632	218	818
2020	1199	124	510
2021	2213	201	947

Az élelmiszerek transzzsírsav-tartalmának ellenőrzése

2021-ben 178 élelmiszer transzzsírsav-tartalmát vizsgálta a hatóság, az előző évhez hasonlóan minden tétel megfelelt az előírásoknak.

5. ábra: Élelmiszerek transzzsírsav-ellenőrzése (2018-2021)

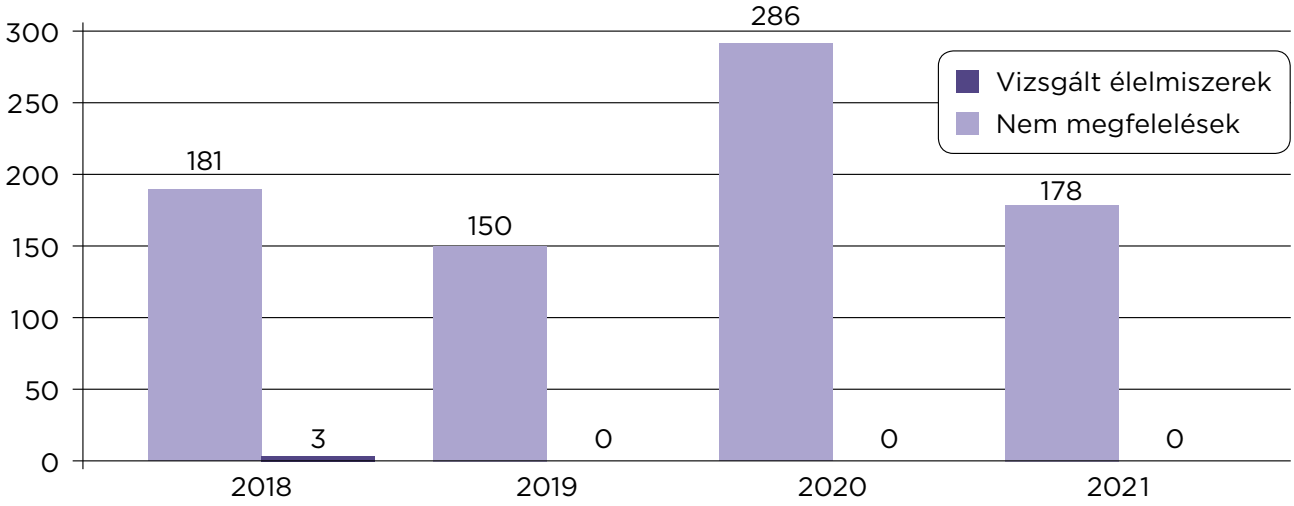

ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELETI TERV

Az Élelmiszerlánc-felügyeleti Terv egy komplex terv, amely magában foglalja az Élelmiszerlánc Mintavételi Tervet (termékellenőrzés), a Tevékenység-ellenőrzési terveket, továbbá a Speciális terveket és a Kiemelt mintavételi projekteket is.

A Központi Monitoring Mintavételi Program 2021-ben több mint 16.700 termék mintavételét irányozta elő, melynek teljesülése 84%-os volt. A termékek közül 256 volt kifogásolt. A legnagyobb arányú nem-megfelelőséget a mátrix alapú, több vizsgálati paraméterre vizsgált minták adták, ezt követték a mikrobiológiai és a minőségellenőrzési paraméterekre vizsgált termékek.

6. ábra: Élelmiszerlánc Mintavételi Terv mintavételi céljainak megoszlása (2021)

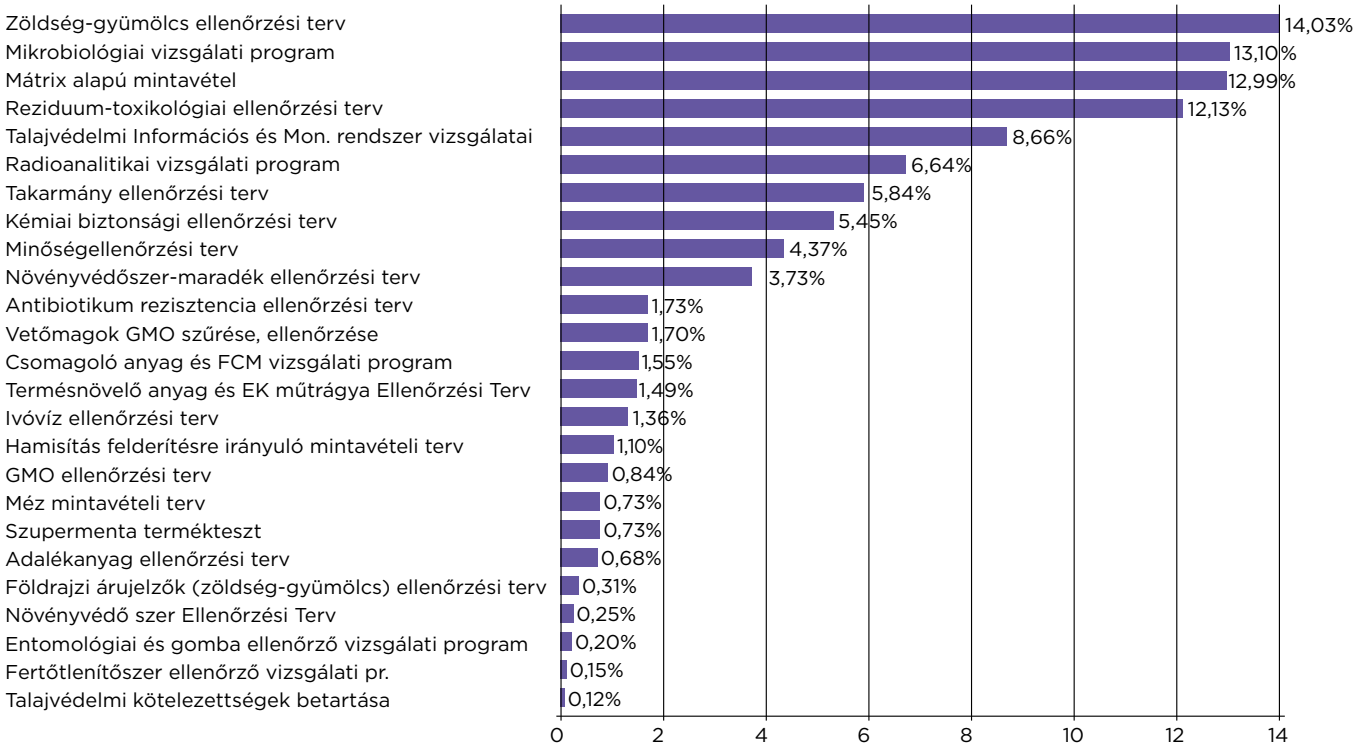

7. ábra: Az egyes élelmiszer és takarmány mintavételi célok teljesülése (2021)

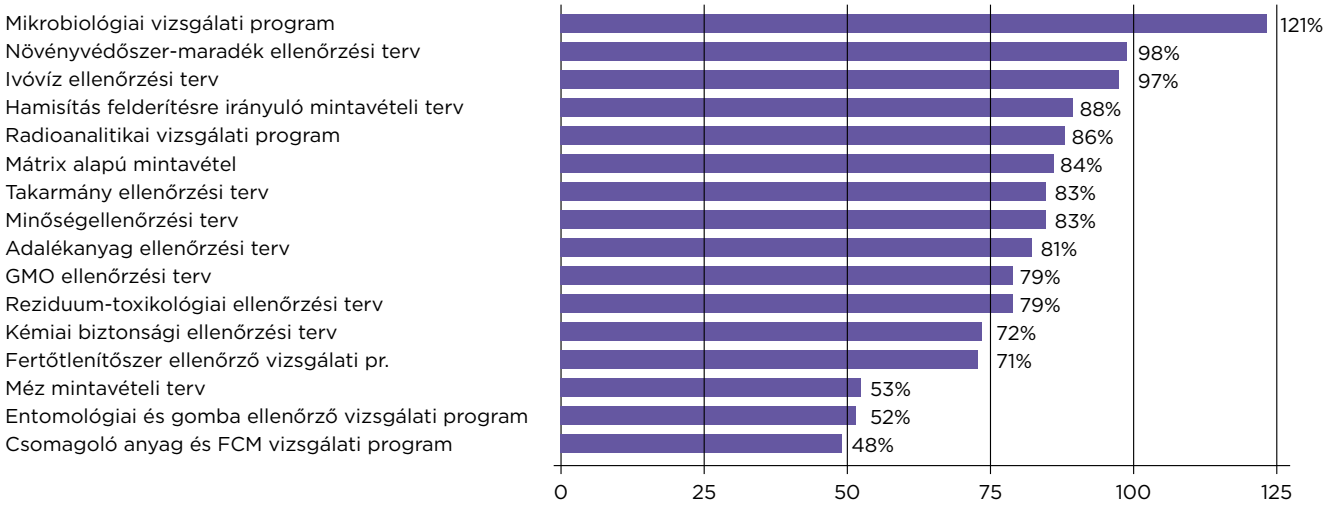

Talajvédelemi ellenőrzések

2021-ben a TIM rendszer keretében 4.915 talajmintából 39.320 paramétert vizsgáltak a laboratóriumok. A felügyelők 782 alkalommal ellenőrizték a talajvédelmi kötelezettségek betartását, amelyből 42 esetben tapasztaltak nem megfelelést. Helyszíni szemle keretében 153 engedélyköteles termésnövelő anyag és EK-műtrágya ellenőrzése történt meg. 33 esetben állapítottak meg szabálysértést.

8. ábra: Talajvédelmi ellenőrzések (2021)

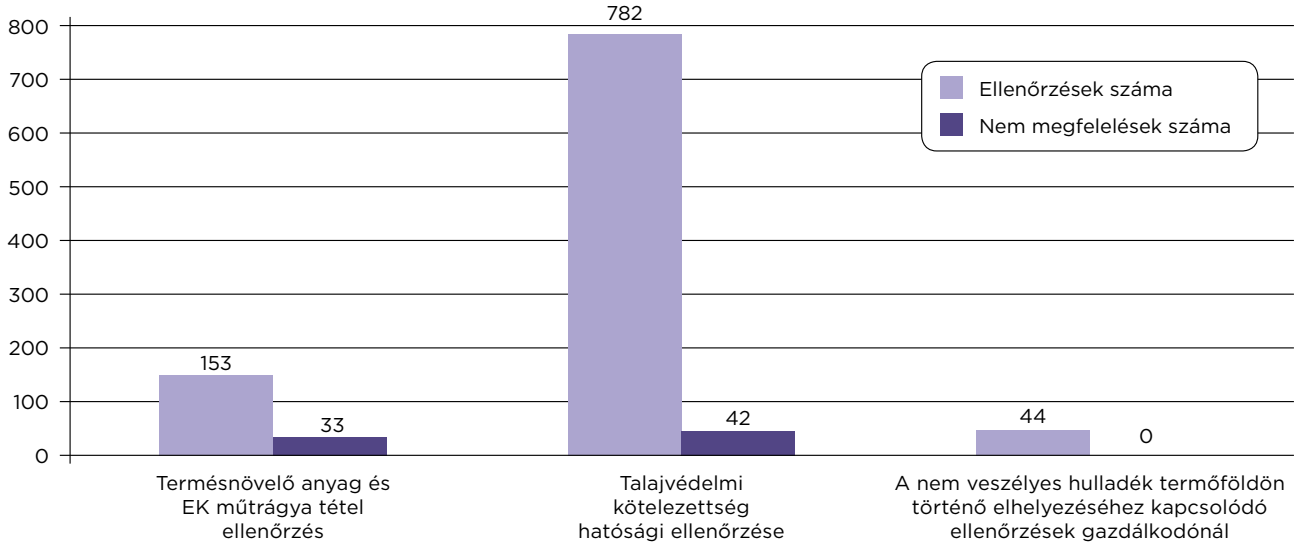

Fajtaminősítés, vetőmagok és szaporítóanyagok felügyelete, ellenőrzése

A szántóföldi és kertészeti fajok fajtáinak állami elismeréséhez szükséges szántóföldi és beltartalmi vizsgálatokat a Nébih végzi. Szántóföldi növényeknél gazdasági értékvizsgálatot 21 faj 802 fajtájából, míg DUS vizsgálatot 31 faj 982 fajtájából állítottak kísérletbe a szakemberek, továbbá 11 faj 1893 fajtájáról gyűjtöttek kórtani eredményt. Kertészeti növények esetében 87 faj 1913 fajtája került DUS vizsgálati célból kísérletbe állítva.

Az exportra kerülő mintegy 95.000 tonna vetőmaghoz (9.780 db vetőmagtétel) összesen 22.940 db ISTA (Nemzetközi Vetőmag Vizsgálati Szövetség) bizonyítvány került kiállításra.

2021-ben összesen 121 termelőnél és forgalmazónál volt zöldségpalánta- vagy dughagyma-, fokhagyma-ellenőrzés. A vizsgált palántatételek száma 3.458 db volt. A felügyelők jogszabálysértést nem tapasztaltak.

Öt hazai vetőmag-kiszerelőnél 48 hobbi virágmag csírázóképességének vizsgálata történt meg, amelynek során 5 esetben élt a hatóság figyelmeztetéssel.

A Nébih által ellenőrzött magas kategóriájú (prebázis, bázis) szaporító alapanyagot előállító törzsültetvények és szaporító iskolák helyszíni ellenőrzése során az elmúlt évben szankcionálásra nem került sor. A szőlő-gyümölcs illegális árusításra vonatkozó ellenőrzés bejelentést követően 7 helyszínen történt. A nyári időszakban a megyei kormányhivatalokkal közösen országos, összevont szaporítóanyag-ellenőrzésre került sor, melynek mérlege: 15 helyszín, 16.140 db szamóca palánta ellenőrzése. Az Erdészeti Szaporítóanyag Felügyelet 2021. évben mintegy 2.000 hatósági szemlét és eljárást végzett el országosan. Ugyanakkor a Magyar Államkincstárral (a továbbiakban: Kincstár) évente megkötött Delegálási Szerződéssel is végezte a VP erdészeti génmegőrzési pályázatok helyszíni ellenőrzését. Ennek keretében az elmúlt évben 11 db in situ és ex situ génmegőrzését ellenőrizték, mely eredményeképpen több százezer euró támogatási összeg odaítélésében működtek közre.

Növényegészségügyi ellenőrzések

2021-ben a hazai termelésben és az európai uniós forgalmazásban 10.547 növényegészségügyi vizsgálatot és károsító-felderítést végeztek a szakemberek. Import növényegészségügyi ellenőrzés során 12.633 db tételt vizsgáltak a felügyelők, 73 esetben volt nem megfelelő a szállítmány. Export vizsgálat 15.799 tétel esetében történt, 1 db nem-megfelelés volt.

A szőlő aranyszínű sárgaság *(Flavescence dorée*, FD) betegség hazánkban a tavalyi évhez hasonlóan nem terjedt jelentős mértékben tovább.

A *Ralstonia solanacearum* fertőzési esetek száma 2021-ben lényegesen csökkent, 2 megyében 3 termelő 3 áruburgonya mintájában igazolódott be a baktérium okozta fertőzés.

A paradicsomot és paprikát károsító paradicsom barna termésráncosodás vírus (Tomato brown rugose fruit virus) 2021-ben jelent meg Magyarországon. Az év során 4 megyében, 4 egymástól független fertőző eset fordult elő, valamennyi üvegházi hajtatott árutermő állományban. Összesen 30 ha üvegház volt érintett a fertőzéssel.

Növényi termékek felügyelete, ellenőrzése

Belföldi forgalmazóknál 2021-ben 4.183 forgalmazó helyen 10.930 zöldség-gyümölcs tétel került ellenőrzésre minőségi és nyomonkövetési szempontok szerint. A kifogások aránya 7,7%, ami némi csökkenést mutat a korábbi évekhez képest. 363 tételt vontak ki a forgalomból az ellenőrök, ebből 56 tétel (36 tonna) került megsemmisítésére, az esetek többségében a nyomon követhetőség megsértése, illetve ismeretlen eredet miatt.

Nemzetközi forgalomban 1.525 export és 10.806 import tétel minőségellenőrzését végezték el az ellenőrök, ebből 105 tételt kellett minőségi kifogások miatt visszautasítani.

Növényvédelemi ellenőrzések

A növényvédőszer-maradék vizsgálatokat tekintve 2021-ben 2.054 friss zöldség-, gyümölcs- és gabonaminta analízisét végezte el a Nébih. A vizsgált minták 49%-a kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben tartalmazott növényvédőszer-maradékot. Határérték feletti mennyiségben mért szermaradék-tartalom miatt a minták 1%-a (19 db) minősült kifogásoltnak (citrom, grapefruit, fejes saláta, retek, paprika, sárgarépa). 12 hazai eredetű minta esetében Magyarországon adott kultúrában nem engedélyezett növényvédő szerek jelenléte volt kimutatható, ami a minták 0,6%-a.

A kockázat alapú mintavételi program keretében 2021-ben 148 állati eredetű élelmiszer, 58 növényi alapú feldolgozott termék, bébiétel, valamint 61 takarmány

növényvédőszer-maradék tartalmának vizsgálatát végezte el a laboratóriumi hálózat.

Az állati eredetű élelmiszer termékek 26%-a, a növényi eredetű élelmiszertermékek 20%-a, míg a takarmányminták 29,5%-a tartalmazott kimutatható, de nem kifogásolható mennyiségben növényvédőszer-maradékot.

A lakossági bejelentések kapcsán végzett és a méhelhullás hatósági kivizsgálását megalapozó növényvédőszer-maradék vizsgálatok mintaszáma elérte a 660-at.

Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok engedélyezése, EK-műtrágyák bejelentése

A Nébih 2021-ben is tartotta a 2020-ban 50%-kal megemelt növényvédő szer engedélyek, termésnövelő anyag engedélyek és növényvédő szer felülvizsgálatok számát. 2021-ben 112 új okirat és 15 felülvizsgálati engedély készült el, lehetővé téve a gazdák számára az új készítmények biztonságos használatát. A meglévő engedélyek közül 380 okirat módosítását, korszerűsítését végezték el a szakemberek, ami kereken 100-zal több, mint az előző évben kiadott módosítások száma. Az engedélyezett klón készítmények száma tovább növekedett (új klón: 61 db), ami egy termék más néven való forgalmazásával látszólagos választékbővítést generál. Az árakat csökkentő párhuzamos import engedélyek száma 2021-ben 25 új parallel import okirattal növekedett.

Minden eddiginél több készítmény okiratát kellett visszavonni, elsősorban az európai uniós hatóanyag-kivonások következtében (2020: 87 db, 2021: 104 db).

A kis területen termesztett, de magas gazdasági értéket képviselő kultúrákban (például zöldségfélék, egyéb gyümölcsfélék, dísznövények), vagyis az ún. „kiskultúrákban” az engedélyezett növényvédő szerek száma rendkívül korlátozott. A hazai eljárás egyszerűsítésével 2020-ban 25, 2021-ben pedig kétszer ennyi, további 50 készítmény okiratának kiterjesztése történt meg.

A termésnövelő anyagoknál 87 új okiratban 152 új készítményt engedélyezett a Nébih és 70 okirat módosult. A Nébih minden eddiginél több, 333 EK műtrágya bejelentést igazolt vissza.

Növényvédő szerek, termésnövelő anyagok, EK-műtrágyák ellenőrzése

2021-ben összesen 7 ellenőrzés történt növényvédőszer-gyártó és -kiszerelő üzemekben, szabálytalanságot nem találtak a szakemberek. A növényvédő szert forgalmazók körében 1332 esetben történt hatósági ellenőrzés. A felügyelők 2.234 növényvédő szert árusító kereskedelmi egység közül 1158 üzletben végeztek ellenőrzéseket, forgalmazási tevékenységhez kapcsolódóan 44 esetben tártak fel valamilyen szabálytalanságot.

2021-ben a II. kategóriájú növényvédő szer forgalmazására, vásárlására és felhasználására jogosító engedélyek megújításának és kiadásának száma 6.278 volt.

2021-ben összesen 18.612 növényvédő szer tétel ellenőrzése történt meg. Az ellenőrzések alkalmával leggyakrabban lejárt szavatossági idejű növényvédő szerekkel találkoztak a felügyelők, de több esetben volt gond a csomagolással vagy a címkézéssel. Összesen 373 termésnövelő anyagot és EK műtrágyát vizsgáltak ellenőrzés keretében a Nébih laboratóriumai, ebből 121 minta volt kifogásolt.

Állatgyógyászati termékek ellenőrzése

Állatgyógyászati készítmények gyártásellenőrzése során 21 ellenőrzés történt, 38 engedélyt adtak ki a szakemberek. Az állatgyógyászati készítmények nagykereskedőinél 11 esetben tartottak ellenőrzéseket. Alaki hibás állatgyógyászati készítmények forgalmazására vonatkozó kérelem kiadására 46 készítmény esetében került sor. Az ellenőrzésekhez kapcsolódóan a laboratóriumok 386 állatgyógyászati termék/tétel laboratóriumi/állatházi minőségellenőrzését végezték el. Az állatgyógyászati termékek hazai engedélyezési eljárásaihoz, ellenőrzéséhez, valamint az európai uniós feladatokhoz kapcsolódóan a laboratóriumokban összesen

12.319 vizsgálat történt. Az állatgyógyászati készítmények alkalmazását követően tapasztalt mellékhatás-bejelentések száma 2021-ben 113 volt.

Takarmányok ellenőrzése

Az élelmiszerlánc-felügyelet során elvégzett takarmány-előállító és -forgalmazó létesítmény-ellenőrzések száma 781 volt, nem-megfelelőséget 25 esetben tártak fel a felügyelők.

9. ábra: Takarmány-ellenőrzések és nem-megfelelőségek száma (2018-2021)

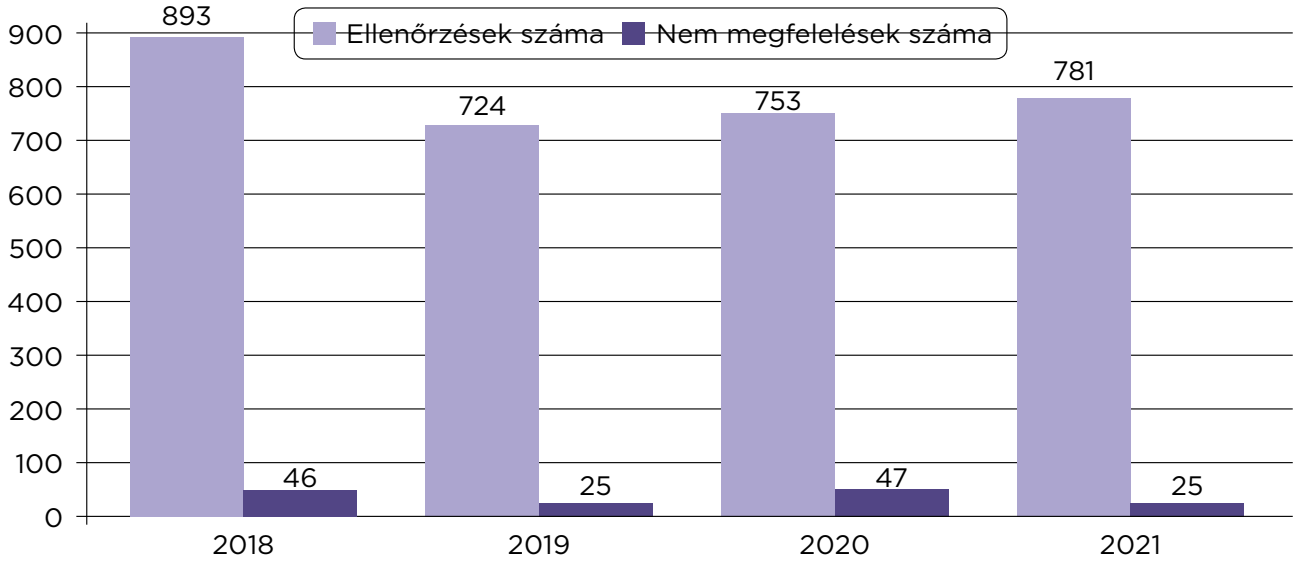

Állategészségügyi és állatvédelmi ellenőrzések

A nagylétszámú állattartó telepeken állatjóléti tárgyú ellenőrzés lefolytatására 2021. évben összesen 2.177 alkalommal került sor, melyek során 73 meg nem felelést tapasztalt a hatóság. Ezen túlmenően az ellenőrzések kiterjedtek többek között az állatszállításokra, vágóhidakra, állatkísérleti helyekre, állatkertekre, a gyepmesteri

telepekre, állatmenhelyekre, cirkuszmenazsériákra és kutyaszaporító létesítményekre is. A gazdasági haszonállatok, valamint a magánszemélyek tulajdonában lévő kedvtelésből tartott állatok tartására irányuló ellenőrzések során 113 alkalommal, összesen több mint 76 millió Ft értékben szabott ki állatvédelmi bírságot a hatóság. A hazánk területén engedéllyel működő 112 gyepmesteri telepet 72 alkalommal, a nyilvántartásba vett 112 állatmenhelyet 71 alkalommal ellenőrizték a szakemberek, állatkísérleti hely ellenőrzésére 14 alkalommal került sor. A jogszabály által előírt menazséria útinapló érvényesítése során a vándorcirkuszok állatainak tartására vonatkozó jogszabályok betartását, valamint a működéssel kapcsolatos dokumentáció meglétét 57 alkalommal vizsgálta a hatóság.

Folytatódott a Nébih célzott ellenőrzéssorozata a kutyakereskedők és az oda kutyakölyköket beszállító létesítmények vonatkozásában, melynek során egy esetben 562.000 Ft állatvédelmi, míg egy másik esetben együttesen 480.000 Ft állatvédelmi és élelmiszerlánc-felügyeleti bírságot szabott ki a hatóság a vonatkozó jogszabályok megsértése miatt. A kutyakereskedelem szabály- és keretrendszerének átalakítása is megtörtént – többek között FELIR-köteles tevékenységgé vált a kedvtelésből tartott állatok forgalmazása – annak érdekében, hogy az állatvédelmi, állategészségügyi és nyomonkövethetőségi előírások hatékonyabb hatósági ellenőrzése megvalósuljon. Kiemelt terület a felelős állattartásra nevelés kérdésköre is, a legutóbbi ilyen aktivitás a nagy sikert arató online „Gazdijogsi" képzés szeptemberi megjelentetése.

A vágóhídi állatjóléti tisztviselők, illetve a vágóhídi dolgozók részére megtartott képzéseken részt vett személyek közül előbbi munkakörre 51, míg utóbbira 116 személy részére adott ki a Nébih bizonyítványt. Az Állatkísérleti Tudományos Etikai Tanács a tárgyévben összesen 248 állatkísérleti engedélykérelmet bírált el.

A Nébih és a Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet együttes szervezésében 2021. decemberében megtartott víziállat-egészségőr képzésen 16 fő vett rész, melyből 12 fő szerezte meg a víziállat-egészségügyi szolgáltató tevékenység végzésére jogosító bizonyítványt.

2021 októberében az Európai Uniós növény- és állategészségügyi határellenőrzésben résztvevőknek központi, növény és állategészségügyi közös képzést tartott a Nébih, amelyen valamennyi Európai Uniós határállomás és a határellenőrzésben résztvevő Nemzeti Adó- és Vámhatóság szakemberei is képviseltették magukat, összesen 50-en. A képzés témái voltak az import ellenőrzés témakörében lefolytatott Európai Uniós audit tanulságai, a határellenőrzés aktuális kérdései, valamint a 2022. január 1-től életbe lépő ökológiai termékek ellenőrzésében bekövetkező változások és az ehhez kapcsolódó határellenőrzési kötelezettségekről tartott gyakorlati képzés.

2021-ben összesen 6.779 állattartó telepen végeztek járványvédelmi tárgyú ellenőrzést a szakemberek, és 102 esetben szabtak ki bírságot.

Az élőállatok, illetve állati eredetű összetevőt tartalmazó termékek szállítása terén 2021-ben 50 ország esetében sikerült a hazai agrárszektor érdekeit is képviselni a már meglévő állategészségügyi export bizonyítványok módosításával, vagy új állategészségügyi bizonyítvány egyeztetésével. Az intenzív szakmai kapcsolatnak köszönhetően egyre több ország ismeri el a magyar hatóság hitelességét és intézkedései hatékonyságát, amely végső soron a hazai cégek piacra jutási képességét növeli. A hagyományos balkáni piac (Szerbia, Montenegró, Észak-Macedónia) és több ázsiai ország (Japán, Dél-Korea, Szingapúr, Üzbegisztán, Vietnám) mellett 2021-ben szép számmal képviseltették magukat közel-keleti, afrikai és dél-amerikai államok is. A legtöbb elfogadott bizonyítványminta jellemzően sertéshús és ebből készült termékek, naposbaromfi és keltetőtojás, élő szarvasmarha-, juh- és kecskefélék, állateledel és baromfihús kivitelére szolgál.

2021-ben több megyében is kitöréseket okozó magas patogenitású madárinfluenza (a továbbiakban: HPAI) miatt számos harmadik ország vezetett be korlátozásokat hazánkkal szemben az élő baromfi, baromfihús és egyéb baromfitermékek exportját illetően. A korlátozásokat bevezető harmadik országokkal folyamatos egyeztetés zajlik annak érdekében, hogy ne teljes országtiltást, hanem úgynevezett regionalizációt alkalmazzanak, tehát továbbra is engedjék az élő baromfi és

baromfitermékek kereskedelmét azon megyékből, amelyek nem esnek a HPAI szempontjából korlátozás alá. Amennyiben ez nem lehetséges, a magyar hatóság arra törekszik, hogy a HPAI kórokozóját semlegesítő kezeléseknek alávetett termékeket vegyék le a korlátozott termékek listájáról. Az utolsó madárinfluenza miatti területi korlátozást 2022. március 8-án oldotta fel az állategészségügyi hatóság. Az OIE vonatkozó előírásai szerint Magyarország legkorábban 2022. április 8-tól nyerhette volna vissza madárinfluenzától mentes besorolását, az ezt igazoló dokumentumot benyújtottuk az OIE felé, azonban április 14-től újabb járvány vette kezdetét, így végül az OIE nem hagyta jóvá a mentességünket. A harmadik országokkal kapcsolatos naprakész kereskedelmi információk a Nébih folyamatosan frissülő információs oldalán érhetők el.

A 2021. április 21-től alkalmazandó új uniós állategészségügyi kerettörvény szabályai szerint valamennyi EU tagállamot kötelező mentesíteni szarvasmarha brucellózistól. Magyarországon 1985 óta nem fordult elő ez a betegség, ugyanakkor a mentesség hivatalos elismeréséhez az évi vizsgálatok fegyelmezett végrehajtására van szükség. Így az országmentesség néhány éven belül elérhető. 2021-ben benyújtásra került hazánk mentesítési terve a betegségre vonatkozóan, melyet az Európai Bizottság 2022. év elején jóváhagyott.

A TRACES (Trade Control and Expert System) alkalmazás adatai alapján 2021-ben a magyar hatósági állatorvosok 36.387 állategészségügyi bizonyítványt állítottak ki export, illetve Európai Uniós élőállat szállításokhoz (2020: 37.287). Ebből 7.212 szállítmány (2020: 4390) képezte a tényleges exportot különböző harmadik országokba 11.586.198 állattal (2020: 8.811.056). Megállapítható, hogy a kiszállítások döntő többsége is EU tagállamokba irányult. Új exportcélpontok között szerepel 2020-hoz képest Indonézia és Szenegál.

15. táblázat: Élőállat-kiszállítások az EU-ba és harmadik országokba (2021)

Faj	Összes szállítmány (db)	Állatlétszám (db)	Fő piacok
Ló	2 264	3 069	EU, Törökország, Egyesült Államok, Egyesült Királyság
Szarvasmarha	6 842	265 118	EU, Egyiptom, Izrael, Libanon, Líbia, Törökország
Sertés	2 044	448 913	EU, Albánia, Moldovai Köztársaság
Juh, kecske	1 827	525 357	EU, Izrael, Jordánia, Törökország
Baromfi	5 365	101 010 029	EU, Albánia, Belorusz, Bosznia-Hercegovina, Kazahsztán, Moldovai Köztársaság, Oroszországi-Föderáció, Ukrajna, Üzbegisztán
Kutya, macska	16 909	55 001	EU, Egyesült Államok, Egyesült Királyság

Állategészségügyi határellenőrzések

Röszke, Záhony és a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér állategészségügyi határállomásain élőállat importellenőrzésre 2021. évben 327 szállítmány esetében került sor. Egyre inkább előtérbe kerül a harmadik országból kedvtelésből tartott állatok, főként kutyák és macskák, valamint díszhalak behozatala. 4 élőállat-szállítmányt utasítottak vissza a szakemberek. Az állategészségügyi ellenőrzésre kötelezett élelmiszer (jellemzően: baromfihús, halászati termékek, tojástermékek, méz, egyéb), állati takarmány és nem emberi fogyasztásra szánt egyéb (jellemzően: trófea, marhabőr, toll, egyéb) szállítmányokból 9.999 szállítmány került ellenőrzésre, amelyből 47 szállítmányt utasítottak vissza. A nem-megfelelőségek leggyakoribb oka továbbra is dokumentációs problémákból (96%-a a visszautasításoknak), kisebb mértékben azonossági hiányosságokból (4%-a a visszautasításoknak) fakad.

Előfordulnak utasforgalomban belépni szándékozó, de állategészségügyi ellenőrzési kötelezettség alá tartozó esetek is: többségében ezek kedvtelésből tartott állatok. Ezek közül 29 élőállat szállítmány (összesen 88 db állat) esetében volt szükség a szállítmány visszautasításra.

Állati melléktermék felügyelet

Az állati eredetű melléktermékeket bejelentő elektronikus rendszerbe 2021. tárgyévre vonatkozóan megközelítőleg 6.525 db jelentés került benyújtásra, ez az elektronikus jelentő felület elindulása óta a legmagasabb szám.

Az állati melléktermékekhez kapcsolódó tervezett gazdálkodói ellenőrzések száma 2021. évben 369 db volt (2020. évben: 1.786 db; 2018. évben: 2.834 db; 2017. évben: 1.218 db).

2021-ben 8 db üzemeltetőnél került feltárásra jogszabályi nem-megfelelés. A kirótt pénzbüntetések összege összesen 2.350.000 Ft volt.

Állategészségügyi programok és vizsgálatok

2021-ben is folytatódtak a fertőző állatbetegségek behurcolásának, elterjedésének megállapítására szolgáló monitoring programok. A Nébih Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatóságának (a továbbiakban: ÁDI) laboratóriumaiba összesen 1.776.966 minta érkezett vizsgálatra 2021-ben, amelyből a szakemberek 2.526.591 vizsgálatot végeztek el.

Kérődző állatok betegségei

- Gümőkór

2021-ben 14.845 szarvasmarha-állomány került vizsgálatra a gümőkór mentesség ellenőrzés során. A Nébih laboratóriuma 2021-ben 877 házi, vadon élő és fogságban

tartott emlősállatból származó mintát vizsgált a gümőkór kórokozójának kimutatása céljából. 1-1 Baranya, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Veszprém megyei szarvasmarhatelep fertőzöttségét mutatták ki. Ettől függetlenül Magyarország 2021-ben továbbra is megőrizte a gümőkórtól hivatalosan mentes minősítését, mivel országosan a fertőzött telepek száma a jogszabály által megengedett mérték alatt maradt. Ugyanakkor két dunántúli megyéből (Komárom-Esztergom és Baranya) származó 4 vaddisznó mintájából mutatták ki a *Mycobacterium caprae* kórokozót.

Hazánk bizonyos területein, különösen a Dunántúlon, egy-egy legeltetett háziállat-állomány szinte minden évben megfertőződik a vadállomány gümőkór-fertőzöttsége miatt. Mivel a fertőződés – bizonyos esetszám felett – veszélyeztetheti hazánk élő szarvasmarha exportjának állategészségügyi megítélését és az ország hivatalos szarvasmarha gümőkór mentességét, ezért kiemelt fontosságú egyrészt a kitörések gyors és alapos kivizsgálása, másrészt a minden telepen elvégzendő, rendszeres ellenőrző vizsgálatok helyes végrehajtása.

▸ Szarvasmarha brucellózis, szarvasmarhák enzootikus leukózisa

A 2021. április 21-től alkalmazandó új uniós állategészségügyi kerettörvény szabályai szerint valamennyi EU tagállamot kötelező mentesíteni szarvasmarha brucellózistól. Magyarországon 1985 óta nem fordult elő ez a betegség, ugyanakkor a mentesség hivatalos elismeréséhez az évi vizsgálatok fegyelmezett végrehajtására van szükség. Így az országmentesség néhány éven belül elérhető. 2021-ben benyújtásra került hazánk mentesítési terve a betegségre vonatkozóan, melyet az Európai Bizottság jóváhagyott.

A szarvasmarha brucellózis felderítésére több mint 400.000, míg a szarvasmarha-leukózis kapcsán több mint 300.000 vizsgálatot végeztek el a szakemberek az elmúlt évben. A fertőzés nem került megállapításra egy állományban sem.

▸ Brucella melitensis

A *Brucella melitensis*-től való mentesség ellenőrzéseként, valamint a szállításokhoz kapcsolódóan juhokból és kecskékből 49.088 minta ellenőrzését végezte el a Nébih laboratóriuma. Valamennyi vizsgálat negatív eredményre vezetett, így Magyarország megőrizte *Brucella melitensis*-től való hivatalosan mentes státuszát.

▸ Bőrcsomósodáskór (Lumpy skin disease; LSD)

A dél-kelet-európai országokban az elmúlt években végrehajtott vakcinázási programoknak köszönhetően 2021-ben sem fordult elő bőrcsomósodáskór a régiónkban, így hazánkban sem.

▸ Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE)

2021-ben a TSE-gyorsteszttel 17.873 szarvasmarha mintát, továbbá 28.382 juh és 364 kecske mintát vizsgáltak meg a szakemberek, ami meghaladta a korábbi évek mintaszámait. Ezen kívül 38 bivaly minta került vizsgálatra. 16 esetben állapítottak meg juhokban atipikus súrlókórt (scrapie-t). Szarvasmarha szivacsos agyvelőgyulladás (a továbbiakban: BSE) hazánkban soha nem fordult elő, így továbbra is az elhanyagolható kockázatú országok közé tartozunk BSE szempontjából.

Az egyes fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2001. május 22-i 999/2001/EK rendeletben (a továbbiakban: 999/2001/EK rendelet) foglaltak szerint hazánknak évente minimum 10.000 elhullott, valamint 10.000 emberi fogyasztásra levágott, 18 hónaposnál idősebb juhból szükséges mintát vennie (atipikus scrapie-vel nem fertőzött állományokból). A mintaszámok elmaradására számtalan alkalommal hívta fel a figyelmünket az Európai Bizottság, és további elmaradások esetén szankciók bevezetését helyezték kilátásba. Annak érdekében, hogy az esetleges pénzügyi szankciókat elkerüljük, 2020. év nyarán bevezetésre került azon új gyakorlat alkalmazása, melynek keretében minden

18 hónaposnál idősebb elhullott és rendesvágott/házivágott juhból kötelezően előírásra került a mintaküldés. Az új mintavételi gyakorlat beváltotta a hozzáfűzött reményeket, és így a 2020-as évben sikerült megközelíteni a minimálisan előírt mintaszámokat. A 2021. évre szintén előírásra került az új mintavételi gyakorlat alkalmazása, amelynek eredményeképpen a 2021. évben hazánknak végre sikerült elérnie, sőt meg is haladta a minimálisan előírt mintaszámokat.

2021-ben elhullott kategóriában 11.005 db, levágott kategóriában 13.768 db ilyen minta került vizsgálatra.

Az 999/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet III., V., VII. és IX. mellékletének a kecskékben előforduló TSE-pozitív esetek genotipizálása, a juh- és kecskefélék életkorának meghatározása, az atipikus surlókórral fertőzött állományokban alkalmazandó intézkedések, valamint a szarvasmarha-, juh- és kecskefélékből származó termékek behozatali feltételei tekintetében történő módosításáról szóló, 2021. július 16-i 2021/1176 rendelet értelmében a kétéves intenzív monitoring – az atipikus scrapievel érintett gazdaságok esetében – hivatalosan is kikerült a 999/2001/EK rendeletből, így a jelentős adminisztrációs teher csökkenése mellett a jövőben ezen állományok mintáit is beleszámíthatjuk a minimálisan elérendő mintaszámokba.

▸ Kéknyelv betegség

A kéknyelv betegség vírusának kimutatására szolgáló PCR módszerrel közel 25.000 mintát dolgozott fel a Nébih ÁDI az elmúlt évben. A megvizsgált minták jelentős többsége továbbra is az export előtti ellenőrző vizsgálattal hozható összefüggésbe, illetve monitoring céljából érkezett. A betegség 2021-ben sem fordult elő hazánkban, így a betegség tekintetében mind az OIE, mind az EU által hivatalosan elismert mentes státuszát megőrizte.

▸ Kecskék arthritis-encephalitise (CAE) és Visna-Maedi vírus ellenanyag

A Nébih laboratóriuma 2021-ben főleg export előtti vizsgálatként több mint 42.000 CAE és a Maedi-Visna ELISA vizsgálatot végzett. Ezek nagy része export előtti ellenőrző vizsgálat volt. A minták jelentős többsége Visna-Maedi vírus specifikus ellenanyagok kimutatására érkezett.

Sertés betegségek

▸ Klasszikus sertéspestis

Magyarország megtartotta klasszikus sertéspestistől (a továbbiakban: KSP) mentes státuszát. Vaddisznó esetében az elmúlt évben is folytatódott a KSP felderítésére irányuló aktív és passzív surveillance, sertés esetében pedig a passzív surveillance. Ezeknek a keretében KSP-re összesen 6.088 PCR és 2.756 ELISA vizsgálatot végeztek, vaddisznó esetében pedig 941 ELISA-t és 2.019 PCR-t. Pozitív eset nem volt.

▸ Afrikai sertéspestis

A 2018-2019. év során tapasztalt, nyolc megyét érintő gyors terjedés 2020-ban jelentősen lelassult, amely kedvező tendencia tovább folytatódott a 2021-es évben. Augusztusban került megerősítésre az afrikai sertéspestis (a továbbiakban: ASP) jelenléte Fejér megyében. Ezt követően a járvány csak az addig is érintett megyéken belül, a korábban már fertőzöttnek nyilvánított területen terjedt tovább. Szeptember 22-én megjelent az Országos Főállatorvos 2/2021. számú határozata, mellékleteként pedig Magyarország ASP felszámolására vonatkozó, módosított mentesítési terve. A módosításra elsősorban az április 21-én hatályba lépett, az afrikai sertéspestisre vonatkozó különleges járványvédelmi intézkedések megállapításáról szóló, 2021. április 7-i 2021/605 végrehajtási rendelet hazai jogszabályba való átültetése miatt volt szükség. Emellett az új mentesítési terv számos területen csökkentette a vadászatra jogosultak adminisztrációs terheit.

Januárban közzétételre került Magyarország vaddisznó állományának szabályozásáról szóló Nemzeti Akcióterve. Az Akciótervet az EU Stratégiának megfelelően a Nemzeti Klasszikus Sertéspestis és Afrikai Sertéspestis Szakértői Csoport keretein belül működő ASP Akciócsoport tagjai állították össze.
Az Akciótervben foglalt legfontosabb stratégiai cél az, hogy a vaddisznó állománysűrűség az egész országban 2025. február 28-ig 0,5 vaddisznó/km^2-re (0,5 vaddisznó/100 hektár) mérséklődjön.

2021-ben összesen 3.561 vaddisznóeset került regisztrálásra Magyarországon. Megyei bontásban: Heves megyében 864 eset, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 126, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1263, Nógrád megyében 728, Hajdú-Bihar megyében 154, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 0, Pest megyében 9, Békés megyében 0, Komárom-Esztergom megyében 412, Fejér megyében 5 eset.

10. ábra: ASP pozitív vaddisznók megyei megoszlása (2021)

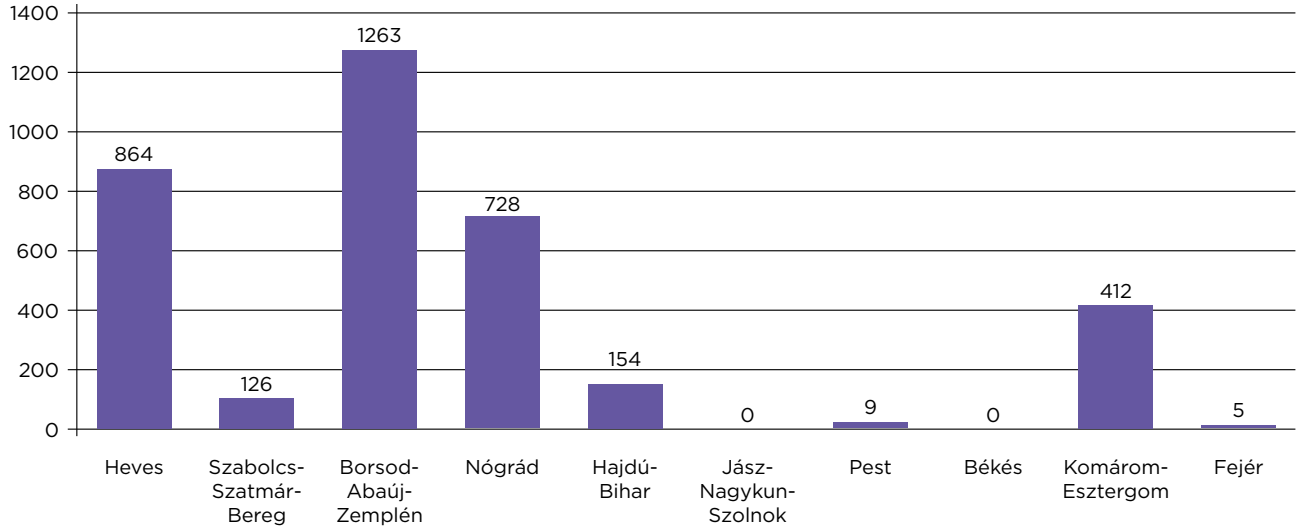

Az ASP elleni védekezésben a vadásztársaságok jelentős részénél nőtt a védekezés intenzitása, ennek is köszönhető a terjedés lassulása. Emellett az Országos

Járványvédelmi Központ (a továbbiakban: OJK) által a 2021. évben létrehozott tanácsadói hálózat is jelentős mértékben járult hozzá a védekezés sikeréhez. A betegség házisertés állományban továbbra sincs jelen, de a vaddisznó állomány magas szintű fertőzöttsége állandó veszélyt jelent a betegség behurcolására. Megelőző intézkedésként ASP gyanúja miatt 2021-ben összesen 20 településen, 25 udvarban 2.977 db sertés felszámolására került sor, ebből 1 udvar vadfarm volt (2.586 db vaddisznó).

2021-ben (beleértve a 2020. évről áthúzódott kifizetéseket) az ASP elleni védekezés kiadása 9.437 millió Ft volt, ebből kártalanítás 5.545 millió Ft, a megyei kormányhivatalok további költsége 2.999 millió Ft, a Nébih-nél felmerült hatósági költség 893 millió Ft.

Vaddisznó mintákból közel 71.400 PCR vizsgálatot és közel 6.400 ELISA tesztet végzett el a laboratórium, házi sertésekből pedig közel 86.200 PCR, valamint közel 6.200 ELISA tesztet.

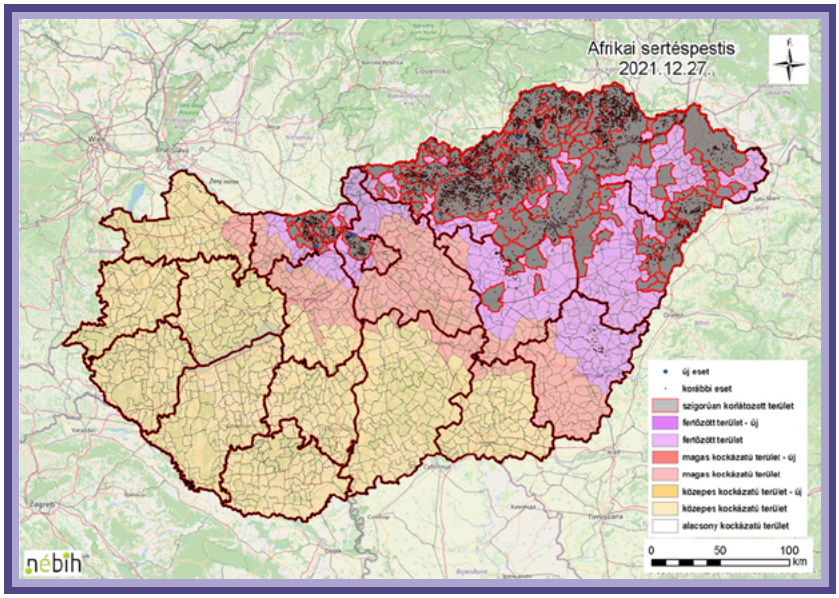

11. ábra:
ASP járványhelyzet
(2021. december 27.)

▸ Aujeszky-betegség

A sertésállományok Aujeszky-betegségének felderítése céljából 95.475 ELISA és 316 PCR vizsgálatra került sor az elmúlt évben. 2021 őszén a betegség kitörését jelentették Bács-Kiskun megyében, és onnan a fertőzés átterjedt Hajdú-Bihar megyére is. A járványügyi nyomozás a pontos forrást nem tárta fel, a laboratóriumi vizsgálattal kimutatott szerb eredetű vírustörzset a gyanú szerint szerb vendégmunkások hurcolhatták be az országba. A betegség további terjedését szigorú járványügyi intézkedésekkel, a fertőzött állományok felszámolásával hatóságaink sikeresen megakadályozták. Hazánk továbbra is hivatalosan mentes ettől a betegségtől.

▸ PRRS

A PRRS betegség tekintetében a 2014. óta zajló mentesítési programunk sikeres befejezése belátható közelségbe került, 2022. év elején előreláthatólag az ország összes megyéjében deklarálhatjuk mentességünket. Országos szinten jelenleg csak Magyarország mentesít az EU-ban, és azon országok között van, akik a világon elsőként mentesítettek ezen betegség ellen.

A mentesítés eredményeképpen a betegség gazdasági kártételének jelentős csökkenésére számíthatunk, ami a sertéságazat nehéz helyzetében most különösen fontos.

2021. évben több mint 237.000 ELISA és PCR vizsgálatot végeztek el az állategészségügyi laboratóriumok.

▸ Sertés brucellózis

2021-ben szeropozitív sertések (3 állomány, 36 sertés) diagnosztikai vágását követően nem volt *Brucella* törzs kimutatható. Az elmúlt évben a házisertés mintákon elvégzett szerológiai vizsgálatok száma 86.021 volt. A vaddisznók

brucellózis monitoringja során 90 db vaddisznóból származó minta került vizsgálatra, amelyekből nem mutattak ki *Brucella* törzset.

Egyéb betegségek

▸ Veszettség

2021-ben mintegy 1742 állat veszettségre irányuló vizsgálata történt meg a Nébih laboratóriumaiban. 2021 tavaszán és őszén Magyarország keleti és déli határa menti megyékre kiterjedően, 27.423 km^2-es területen folytatódott a vadon élő ragadozók veszettség elleni immunizálása a Nébih szervezésében. A kezelendő területekre kampányonként 548.460 adag vakcina tartalmú csalétket juttattak ki kisrepülőgépek segítségével. A rókák immunizáltságának ellenőrzése során 1103 vérminta ELISA és 1232 állkapocs minta tetraciklin-marker vizsgálatát végezte el a laboratórium. A 2021/2022-es vadászati évben a vizsgált rókák és aranysakálok mintegy 85%-a vette fel a csalétket. 2021-ben, illetve 2022-ben mind ez idáig veszettség eset nem fordult elő hazánkban (utoljára 2017-ben mutattak ki veszettséget Borsod-Abaúj-Zemplén megyében). Emberi fertőződésre, megbetegedésre 1994 óta nem került sor Magyarországon. 2021 áprilisában az Európai Unió hivatalosan elismerte hazánk mentességét a betegségtől, az OIE pedig 2022. február 4-én publikálta hivatalos oldalán Magyarország nyilatkozatát a veszettségtől való mentességről.

A betegség jelenléte a hazánkkal szomszédos területeken rámutat a megelőző intézkedések – így a kötelező eboltás, a rókavakcinázási program és a veszettséggyanús esetek bejelentési kötelezettsége – fenntartásának jelentőségére.

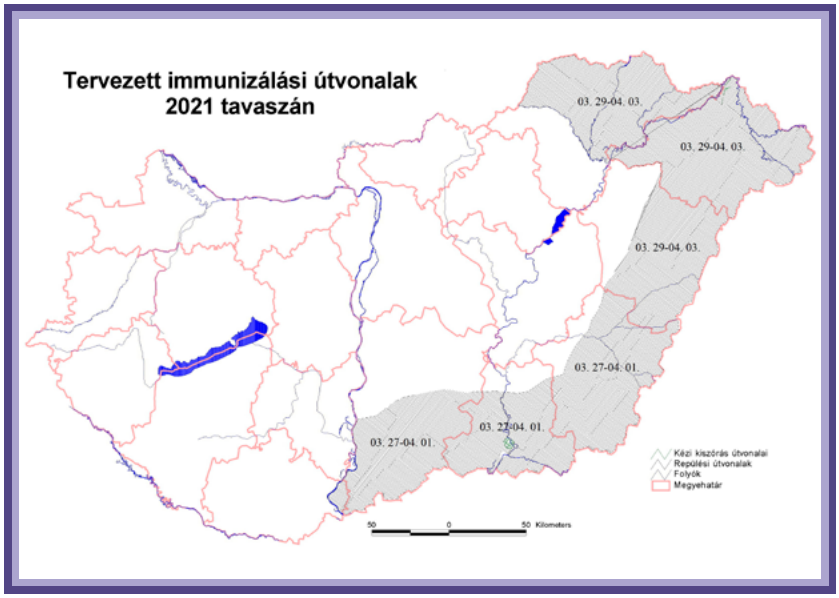

12. ábra: Veszettség elleni rókaimmunizálás területe (2021)

▸ Lovak fertőző kevésvérűsége

2021. évben 22.818 vizsgálatot végeztek a szakemberek ló fertőző kevésvérűség ellenanyag kimutatása céljából. A vizsgálatok során egy pozitív lovat talált a laboratórium Fejér megyében. A fertőzött lovat – a betegség továbbterjedésének megakadályozása érdekében – állami kártalanítás mellett leölték.

▸ Nyugat-nílusi láz

2021. évben összesen 88 IgM típusú ellenanyagot kimutató ELISA vizsgálatot végzett a Nébih laboratóriuma a betegségre gyanús, idegrendszeri tüneteket mutató lovakból. A vizsgálatok során 3 minta bizonyult pozitívnak. A vírus kimutatására ELISA és PCR módszerrel 1.143 db vizsgálatot végeztünk, főleg madarakból, illetve 15 idegrendszeri tünetet mutató lóból. Egyik esetben sem találtunk pozitív állatot.

▸ Madárinfluenza

2021-ben újra elérte Magyarországot a madárinfluenza járvány. A magas patogenitású H5N8 típusú vírus először januárban jelent meg Komárom-Esztergom, majd Bács-Kiskun megyében. Ezt követően áprilisban a vírus H5N1 altípusát egy Hajdú-Bihar megyei tenyészpulyka állományból mutatta ki a Nébih laboratóriuma. 2021. januárja és áprilisa között összesen 7 gazdaságban jelent meg a vírus. A járvány miatt összesen mintegy 770 ezer baromfi leölésére került sor.

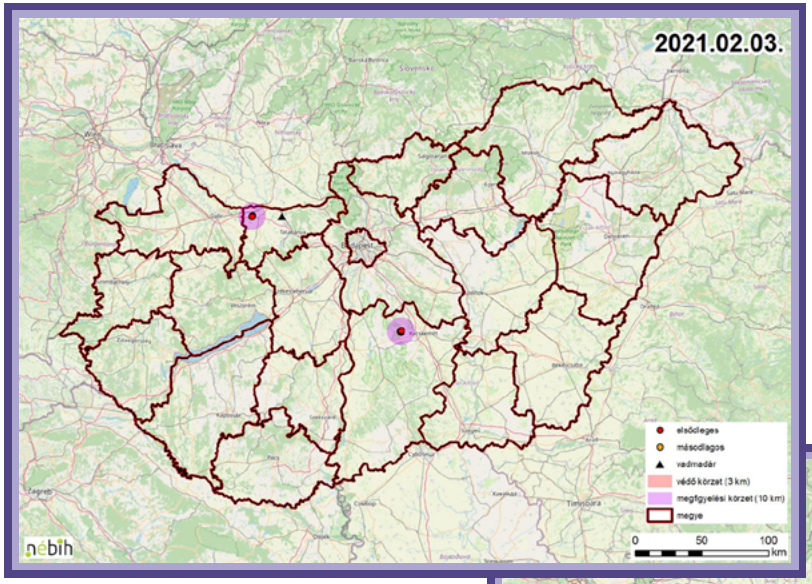

13. ábra:
Madárinfluenza
(2021. január-február)

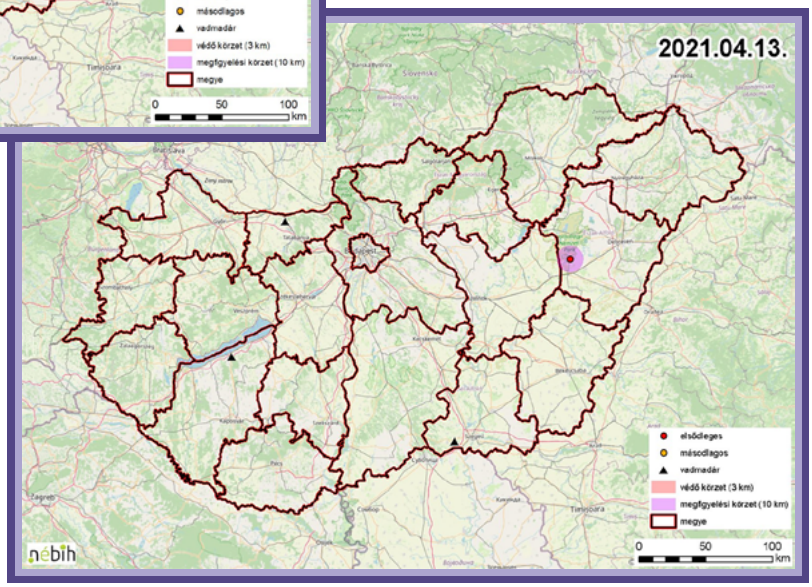

14. ábra:
Madárinfluenza
(2021. április)

Az utolsó megfigyelési körzet feloldására május 16-án került sor, az OIE szerinti mentességünket június 10-én nyertük vissza. 2021 októberében, az őszi vadmadár vonulások következtében azonban EU-szerte ismét több helyen megjelent a vírus H5N1 altípusa és november 16-án hazánkat is elérte a járvány. Bács-Kiskun megyében egy tenyész kacsa és egy tömőlúd állományban mutatták ki a vírust. Ezt követően még novemberben érintett lett Békés, Csongrád-Csanád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, majd Hajdú-Bihar megye is. 2022. január végéig összesen 113 gazdaságot érintett a megbetegedés. Az érintett megyékben mintegy 2,3 millió állat leölésére került sor.

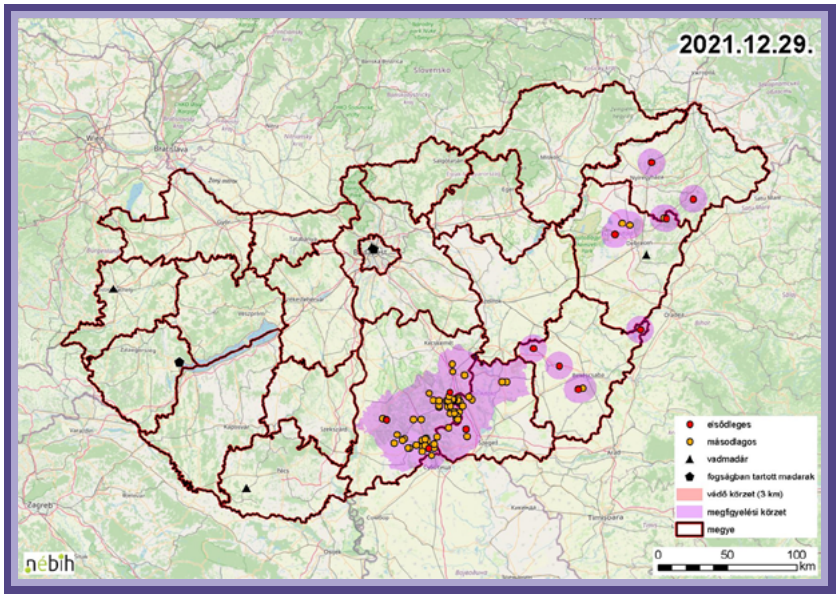

15. ábra: Madárinfluenza kitörések a járvány csúcsán

2021. januártól 2022. január végéig összesen 120 esetben mutatta ki a Nébih a magas patogenitású madárinfluenza vírusát. Több mint 3 millió állatot kellett leölni a járványok miatt.

2021. január és 2022. február között összesen 37 vadmadárból (29 kitörés) mutatták ki a vírust, melyek 16 különböző fajhoz tartoztak.

16. táblázat: Pozitív vadmadarak megyei bontásban

Megye	Vadmadár (db)	Vírus altípus
Bács-Kiskun	1	H5N1
Baranya	1	H5N1
Borsod-Abaúj-Zemplén	1	H5N1
Csongrád-Csanád	5	H5N8, H5N1
Fejér	1	H5N1
Győr-Moson-Sopron	1	H5N1
Hajdú-Bihar	5	H5N1
Komárom-Esztergom	7	H5N8, H5N1
Pest	3	H5N1
Somogy	1	H5N5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	10	H5N1
Vas	1	H5N1
Összesen:	**37**	

Az ősztől kezdődő járvány során 4 fogságban tartott madarakat tartó létesítmény is érintett volt. Zala megyében, Keszthelyen egy nagy értékű vegyes díszmadár állományt kellett felszámolni. A Fővárosi Állat- és Növénykertben is felütötte a fejét a betegség, de csupán 2 példány pusztult el a betegség következtében. Az elhullott madarakkal egy helyen tartott állatokból tamponos mintavétel történt, a vizsgálatok kedvező eredménye miatt az állatok nem kerültek leölésre. E két

eseten kívül még Bács-Kiskun megyében egy magán vándorsólyom tenyészetben, valamint Heves megyében, a Tisza-tavi Ökocentrumból származó madarakból mutatták ki a madárinfluenza vírusát. A kedvező eredményű laboratóriumi vizsgálatok miatt az egészséges állatok leölésére e két esetben sem került sor.

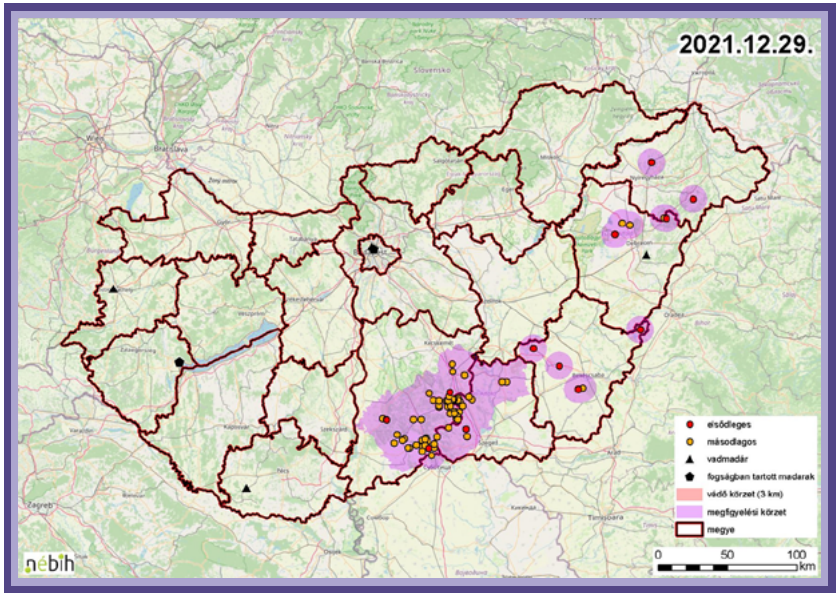

16. ábra:
Vadmadár és fogságban tartott madár kitörések (2021-2022)

A járvány gazdasági hatásai:

A két járvány miatt összesen 445 kártalanítási határozat került kiadásra összesen 14 milliárd Ft-nyi összegről. A járványok összes hatósági költsége majdnem elérte a 2 milliárd Ft-ot. Az Európai Unió vészhelyzeti alapjából 2021 elején mintegy 2 milliárd Ft-ot hívtunk le, ez idáig az EU-tól nem érkezett kifizetés. A 2021 novemberében kezdődő járvány során felmerült költségek fedezésére egy előzetesen készült becslés alapján adtunk be kérelmet, ez az összeg kb. 8.8 milliárd Ft.

A járványok óriási humán erőforrást is igényeltek. A járványügyi intézkedések végrehajtása során az érintett megyékben a munkálatokban naponta 4-25 állatorvos,

3-12 fertőtlenítő személy és 5-25 kiszolgáló személy vett részt. Más megyéktől az érintett megyékbe összesen 8 ember átrendelésére volt szükség a járványok során. A Nébih-nél az OJK-tól 6 fő, az Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóságból 2 fő és a Kiemelt Ügyek Igazgatóságból 3 fő vett részt a járványvédelmi munka irányításában és a járványügyi nyomozásban. A járványok felszámolásához összesen mintegy 7.880 munkaórára volt szükség.

A járványok eszköz- és anyagigénye is rendkívül nagy volt. A Nébih-től és más megyékből az érintett megyékbe 5 fertőtlenítő gépjármű átvezénylésére volt szükség. A Nébih madárinfluenza miatt összesen 93.880 kg szárazjeget és 16.400 liter fertőtlenítőszert rendelt.

2021. január és 2022. február vége között összesen 56.249 madárinfluenzára irányuló PCR vizsgálatot végzett a Nébih laboratóriuma. A járvány miatt összesen közel 2.000 állatkerti állat vakcinázására került sor.

A járvány nemzetközi hatásai:

A madárinfluenza járvány komoly gazdasági károkat okozott a baromfi és baromfitermékek Európai Unión belüli és harmadik országok felé történő szállításának korlátozása miatt. Az Európai Unión belül és néhány harmadik ország esetében csak a korlátozás alatt álló területről (védő- és megfigyelési körzet) tiltott a szállítás. Ilyen országok Kanada és Ukrajna, de Bács-Kiskun és Csongrád megyében az egész megye korlátozott.

Más harmadik országok esetében madárinfluenza kitörés esetén automatikus a regionalizáció, tehát a korlátozó intézkedések a kitörés helye szerinti adminisztratív területre (megyére) vonatkoznak. Ilyen országok Szingapúr, Japán, Hongkong, Vietnám, Mexikó és az Oroszországi Föderáció. Egyes harmadik országok esetében viszont a korlátozó intézkedések egész Magyarország területét érintik. Ilyen országok Dél-Korea, az Egyesült Arab Emírségek, a Fülöp-szigetek, Izrael, Kína, Kuvait, Marokkó, Omán, Peru, Szaúd-Arábia, Szudán és Tajvan. Az Európai

Bizottság kezdeményezte az egységes európai regionalizáció bevezetését, ezzel kapcsolatban Japán és Dél-Korea is tartott auditot hazánkban.

A 2021-es madárinfluenza monitoring kiírás átlagosan 91,35%-ban teljesült, baromfi esetében ez a szám 92,4%, míg vadmadár esetében 90,3% volt. Kiemelkedő eredményt ért el Hajdú-Bihar megye (baromfi 101,4%, vadmadár 164%) és Jász-Nagykun-Szolnok megye (baromfi 100%, vadmadár 103%), emellett Vas, Komárom-Esztergom, Jász-Nagykun-Szolnok, Fejér, Nógrád és Zala megye 100%-ban, Bács-Kiskun megye pedig 101%-ban teljesítette a baromfi monitoring kiírást.

▸ Salmonella gyérítési program

2021-ben folytatódott a baromfiállományok *Salmonella* baktériumok előfordulásának EU által társfinanszírozott gyérítési programja. A program célkitűzése, hogy a tenyésztyúk, brojlercsirke, tenyészpulyka és hízópulyka állományokban 1% alatt, míg tojótyúk-állományok esetében 2% alatt legyen a fertőzött állományok aránya. Ennek érdekében az EU társfinanszírozás keretében támogatja a fertőzött állományok felszámolásához kapcsolódó kárenyhítési költségeket, a fertőzés megelőzésére szolgáló vakcinázás költségeit, valamint a fertőzöttség felderítésére szolgáló hatósági mintavételeket és az ehhez kapcsolódó laboratóriumi költségeket is. Hazánk 2021-ben is elérte az EU célkitűzéseit minden hasznosítási irányban.

2021-ben az állomány fertőzöttségi ráták a következők szerint alakultak: tenyésztyúk: 0,54%, tojótyúk: 1,04%, brojler: 0,08%, tenyészpulyka: 0%, hízópulyka 0,27%. Az elmúlt 5 évben mindössze egy alkalommal alakult magasabban a fertőzöttség aránya az EU-ban elvártnál (2016-ban tojótyúkok esetében volt 2,48%).

▸ Halak vizsgálata

Magyarország teljes területe a 2021. évben továbbra is hivatalosan mentes maradt

> a lazacok fertőző vérszegénységétől (ISAV) (lásd az [EU] 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az egyes tagállamok és azok körzetei vagy kompartmentjei „betegségtől mentes" és „nem vakcinázó" státuszának bizonyos jegyzékbe foglalt betegségek tekintetében történő jóváhagyása, valamint az említett betegségekre vonatkozó mentesítési programok jóváhagyása tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2021. április 15-i 2021/620 végrehajtási rendelet XIV. melléklet I. Rész) és

> a pontyfélék tavaszi virémiájától (SVC) (lásd a víziállatokat érintő egyes betegségek hatásának enyhítését célzó nemzeti intézkedéseknek az [EU] 2016/429 európai parlamenti és tanácsi rendelet 226. cikke (3) bekezdésével összhangban történő engedélyezéséről és a 2010/221/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. február 11-i 2021/260 végrehajtási határozat I. melléklet).

Az Európai Bizottság által jóváhagyott Koi herpesz vírus betegség (KHV) felügyeleti program megszűnt 2021-ben, a mentesség elérése a betegség új uniós besorolására való tekintettel nem szükséges, csak passzív felügyelet és bejelentési kötelezettség van érvényben.

▸ Méhek vizsgálata

A 2021. őszi méhegészségügyi monitoring vizsgálatok során 1.214.290 méhcsaládot vizsgáltak a szakemberek. Nyúlós költésrothadás gyanúja miatt 378 méhészet vizsgálatára került sor, a nyúlós költésrothadás gyanúja miatt elvégzett vizsgálatra küldött minták száma 3.588 db volt. Összesen 200 méhészetben került megállapításra a nyúlós költésrothadás egy vagy több alkalommal, a pozitív méhcsaládok száma 2.274 db volt.

▸ Vadállományban végzett monitoring vizsgálatok

Vaddisznókban 2021-ben is folytatódott a KSP és ASP monitoring program, rókákban, illetve kisebb számban aranysakálban pedig a veszettségmentesítési program keretében az immunizálás hatékonyságának ellenőrzése a fent részletezettek szerint. A vadon élő állatok gümőkór monitoringja céljából 15 megyéből összesen 107 minta került vizsgálatra. Komárom-Esztergom, illetve Baranya megyében 2-2 vaddisznóból került kimutatásra a *Mycobacterium caprae* az év során. Brucellózis monitoring keretében 90 vaddisznó került vizsgálatra, amelyek közül egy sem bizonyult fertőzöttnek.

● ● ● ÉLELMISZERELŐÁLLÍTÓ ÉS -FORGALMAZÓ LÉTESÍTMÉNYEK ELLENŐRZÉSE

2021-ben az élelmiszerelőállító és -forgalmazó létesítményeket érintő ellenőrzések száma összesen 37.673 volt.

A Nébih 2021-ben is ellenőrizte az iskolatej-programban résztvevő tejtermék-előállítókat 6 alkalommal; ennek során 2 előállító ellen indult eljárás, amely élelmiszerellenőrzési bírsággal, illetve élelmiszerlánc-felügyeleti bírsággal zárult. Állati eredetű élelmiszert előállító üzemeket érintő harmadik országi hatósági auditra az év során nem került sor.

Az év során 14 állati eredetű élelmiszert előállító vállalkozás 4 országba irányuló exporttevékenységre kapott engedélyt, ezeken felül bővült a kétoldalú bizonyítványok nélkül, kereskedelmi okmánnyal exportálható termékek és célországok köre is. A 2020-as évhez viszonyítva kb. 10%-kal több exportált állati eredetű áru hagyta el az országot, különösen a friss sertéshús kiszállítás emelkedett (közel másfélszeresére) az új exportlehetőségeknek köszönhetően 2021. évben.

17. ábra:
Exportált termékek százalékos megoszlása célország szerint (2021)

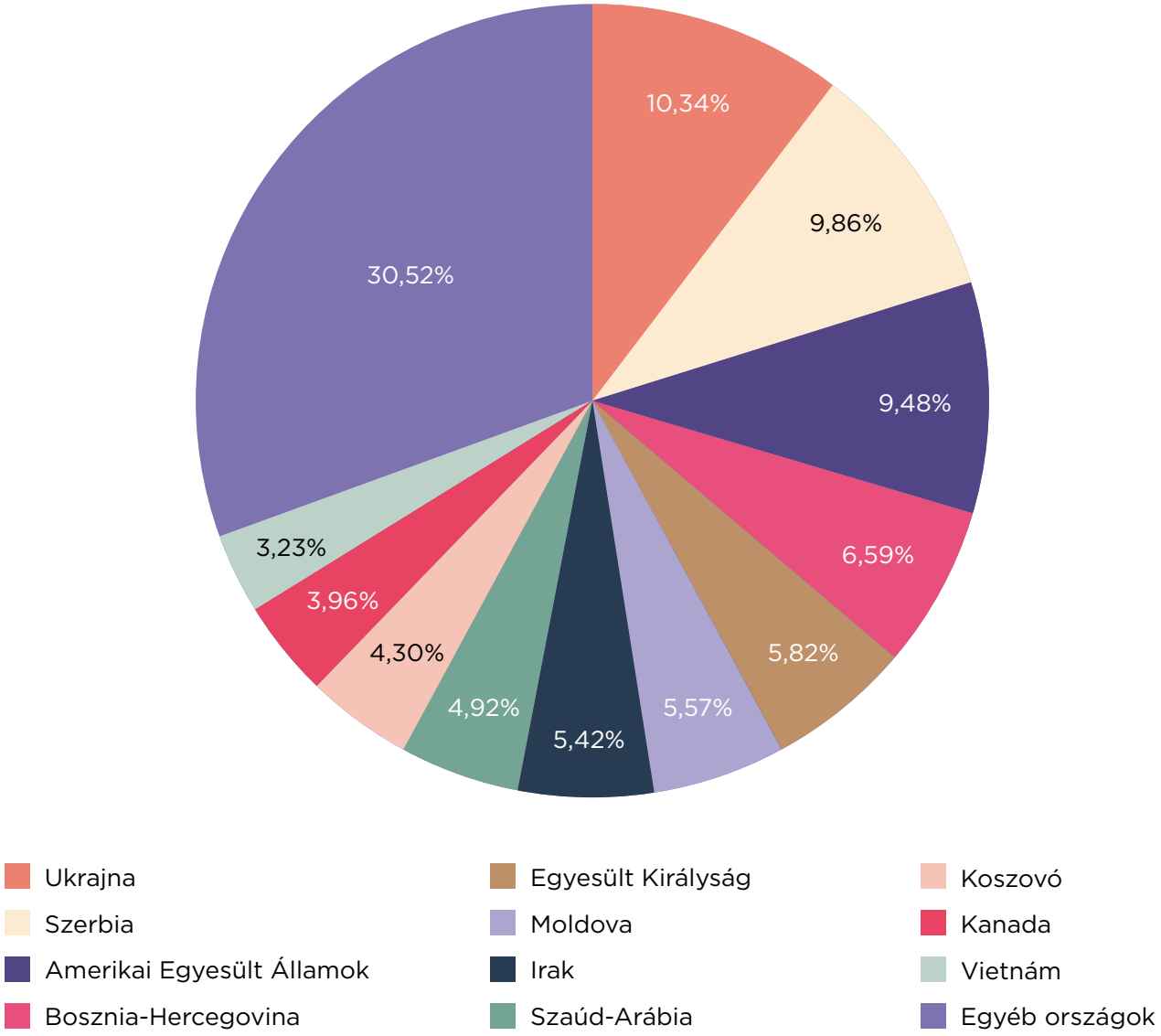

18. ábra: Harmadik országokba kiszállított termékek mennyisége (tonna, 2021)

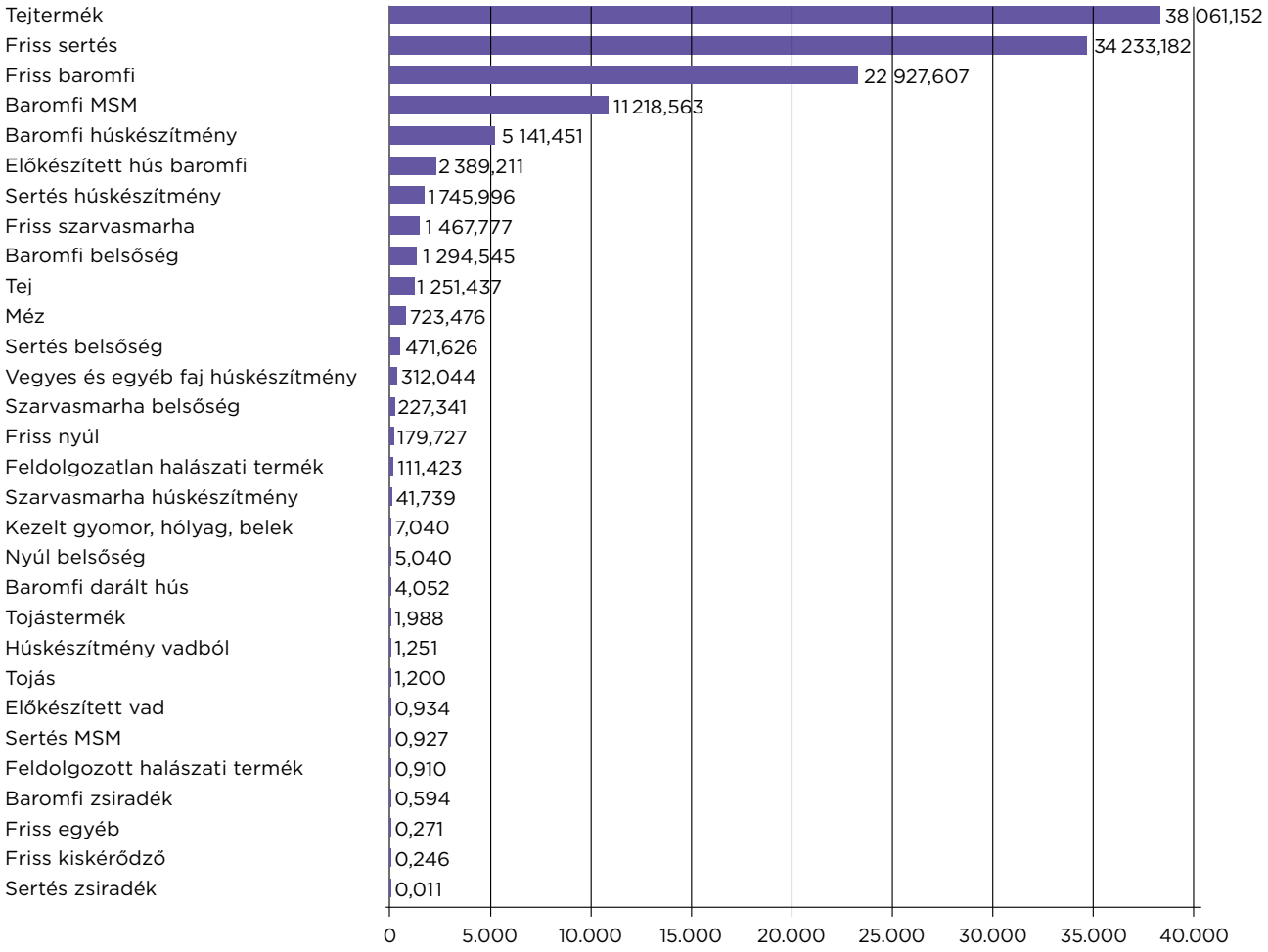

Az élelmiszerforgalmazó létesítmények száma a 2021. év végén 34.397 volt. A regisztrált kistermelők száma 23.164 fő volt, amely kismértékű emelkedést jelent az elmúlt évek adataihoz képest. A helyi termelői piacok száma gyarapodott, decemberre elérte a 338-at.

19. ábra: Kistermelői ellenőrzések száma (2016-2021)

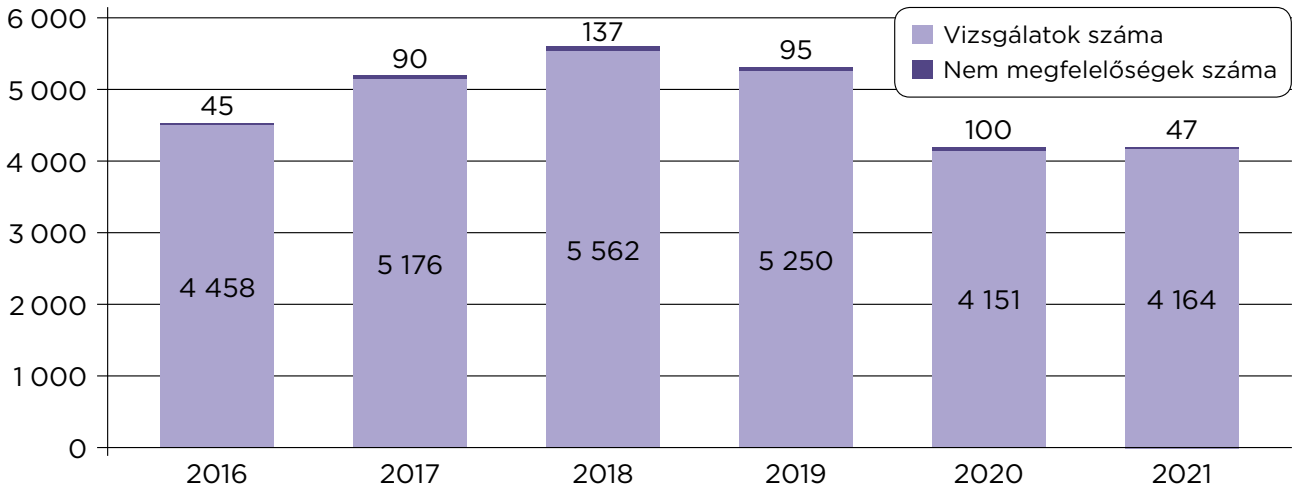

20. ábra: Helyi termelői piacok száma (2021)

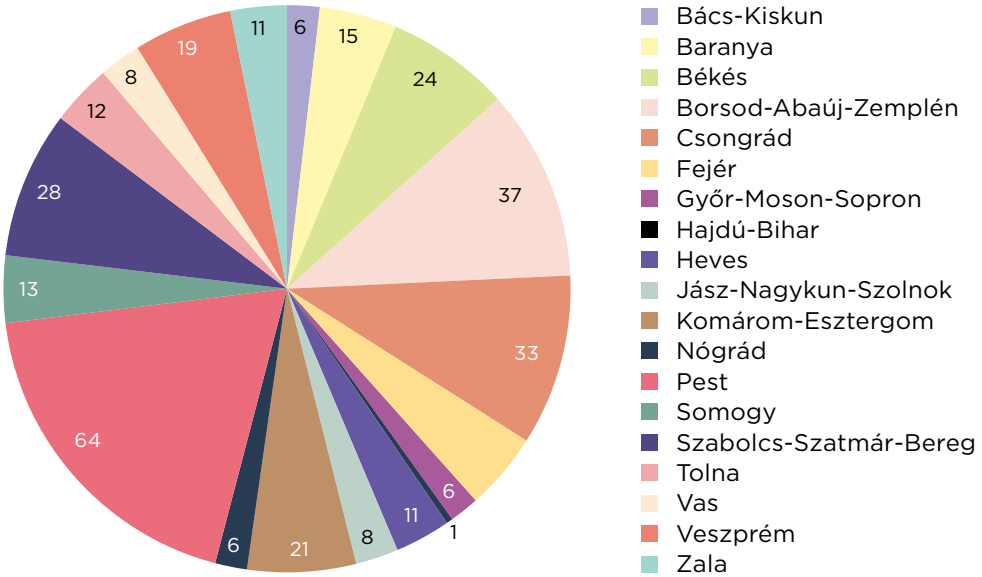

Vendéglátó és étkeztető létesítmények ellenőrzése

2021-ben a vendéglátó és étkeztető létesítményeket érintő ellenőrzések száma 12.395 volt. Az ellenőrzéseken az előző évhez közel azonos számban, 1250 esetben tártak fel az ellenőrök nem-megfelelőségeket (2020: 1225). A feltárt legjellemzőbb hiányosságok a nyomon követés hiánya, a takarítatlanság, a nem megfelelő tárolási feltételek, nem megfelelő HACCP-rendszerek, nem megfelelő személyi higiénia stb. voltak. A szektorban tovább nőtt a szakképzett munkaerő hiánya.

A közétkeztetés minőségének és biztonságának javítása érdekében a Nébih 2021-ben folytatta a „Minőségvezérelt közétkeztetés" programot. 2021. év végéig 8.098 főzőkonyhai és 4.894 tálaló- és melegítőkonyhai szemlére, és egységes, nyilvános szempontok szerinti minősítésre került sor.

17. táblázat: Közétkeztető főzőkonyhák minősítésének eredményei (2015-2021)

Időszak	Minősített létesít-mények száma	Ellátottak száma	1		2		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2015	723	396 097	22	3,04%	85	11,76%	253	34,99%	278	38,45%	85	11,76%
2016	1 891	685 073	158	8,36%	383	20,25%	759	40,14%	498	26,34%	93	4,92%
2017	817	290 045	79	9,67%	136	16,65%	327	40,02%	231	28,27%	44	5,39%
2018	852	442 393	75	8,80%	130	15,26%	286	33,57%	291	34,15%	70	8,22%
2019	1 127	577 954	51	4,53%	148	13,13%	403	35,76%	443	39,31%	82	7,28%
2020	1 189	427 056	56	4,71%	180	15,15%	424	35,69%	439	36,95%	90	7,57%
2021	1 499	732 117	81	5,40%	169	11,27%	505	33,69%	607	40,49%	137	9,14%
Összesen	**8 098**	**3 550 735**	**522**	**6,44%**	**1 23 1**	**15,20%**	**2 957**	**36,52%**	**2 787**	**34,42%**	**601**	**7,42%**

18. táblázat: Közétkeztető tálalókonyhák minősítésének eredményei (2016-2021)

Időszak	Minősített létesít-mények száma	Ellátottak száma	1		2		3		4		5	
			db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
2016	281	34 529	24	8,54%	38	13,52%	109	38,79%	90	32,03%	20	7,12%
2017	1398	164 426	66	4,72%	208	14,88%	492	35,19%	482	34,48%	150	10,73%
2018	1372	167 362	67	4,88%	166	12,10%	410	29,88%	511	37,24%	218	15,88%
2019	916	121 317	27	2,95%	65	7,10%	250	27,29%	383	41,81%	191	20,85%
2020	263	33 743	7	2,66%	14	5,32%	60	22,81%	125	47,53%	57	21,67%
2021	664	96 767	18	2,71%	45	6,78%	141	21,23%	305	45,93%	155	23,34%
Összesen	**4 894**	**618 144**	**209**	**4,27%**	**536**	**10,95%**	**1 462**	**29,88%**	**1 896**	**38,74%**	**791**	**16,16%**

2021-ben a közétkeztetésben 185 db menüsor érzékszervi minősítése történt meg. A vizsgált menük 27%-a kiválóan megfelelt, 38%-a átlag feletti, 30%-a átlagos, 5%-a átlag alatti minősítést kapott. Nem megfelelt minősítésű menüsor 2021-ben nem volt.

A legtöbb érzékszervileg is észlelhető probléma a nem megfelelő ételpárosításra, a nem megfelelő alapanyag-választásra, a „kényelmi" és „gyors" főzést-étkezést elősegítő, nem friss és szezonális, hanem fagyasztott és tartósított termékekre, és a zöldfűszerek helyett ételízesítők, sűrítőanyagok, porok használatára vezethető vissza. Probléma volt a nem megfelelően alkalmazott konyhatechnológia és a készétel hosszú szállítási ideje az elkészülési helyről a fogyasztási helyre.

Borászati termékek és egyéb alkoholos italok vizsgálata

A borászati termékek és az egyéb alkoholos italok ellenőrzése során 2021-ben 1476 ellenőrzés történt. A „Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének

támogatása” jogcímhez tartozó, átruházott, utólagos helyszíni ellenőrzési feladatok keretében 2 helyszíni ellenőrzés és 12 hatósági mintavétel történt. 15.561 borászati terméktétel esetében igényeltek a bortermelők, -előállítók, -forgalmazók forgalomba hozatali engedélyt, összesen 2.725.617 hl vonatkozásában, melyből 783 kifogásolt tétel (102.695 hl borászati termék) kapott elutasítást. A forgalomba hozatali engedélyezés során megállapított kifogások az összes engedélyezési minta 5%-át tették ki. Ez a kifogásolási arány megegyezik az előző évivel. A Nébih borászati laboratóriuma 2021-ben összességében 17.037 bor és alkoholos ital tétel mintáját vizsgálta meg közel 355.000 vizsgálati paraméterre kiterjedően. A kiadott forgalomba hozatali engedélyek száma (14.778 db) 0,5%-os csökkenést mutat a 2020. évi adatokhoz képest.

21. ábra: A borászati termékek forgalomba hozatali engedélyezése során vizsgált minták száma

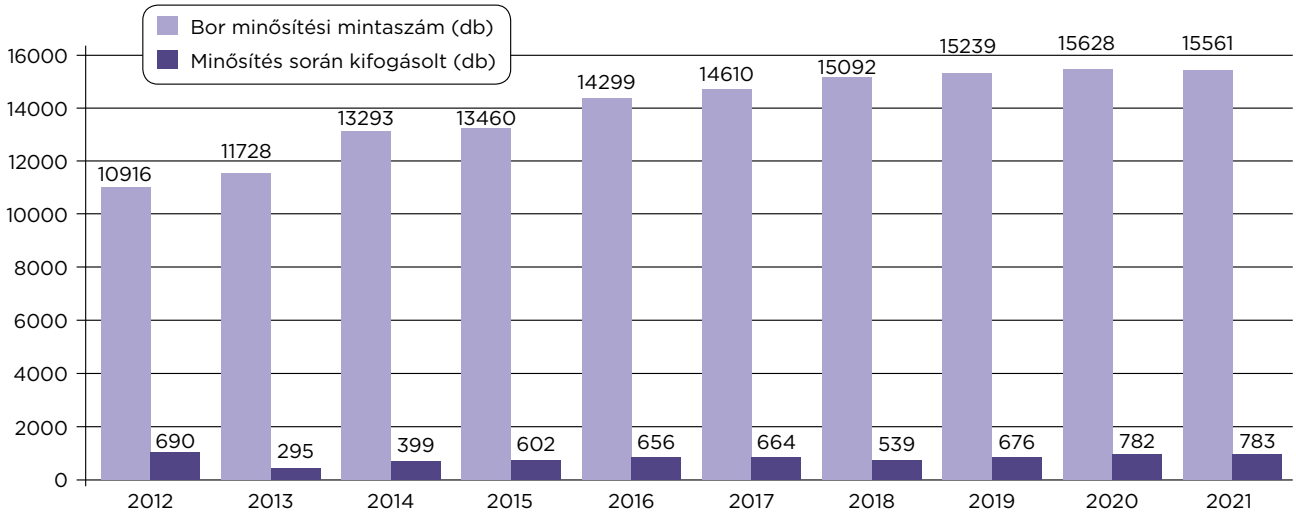

A forgalomba hozatalt követően vett ellenőrzési borminták közül 107 tétel, alkoholos italok vonatkozásában 15 tétel esetében indított eljárást a hatóság. Az ellenőrzések során feltárt összes kifogásolt tétel száma 122 darab volt. Az ellenőrzések során

feltárt súlyos élelmiszerhigiéniai és nyomonkövetési hiányosságok, továbbá a borászati termék előállításához meg nem engedett anyag tárolása és egyéb jogsértések miatt 2 üzem ideiglenes bezárását rendelték el. A megvizsgált 1476 db hatósági minta közül 31 esetben analitikai, 40 esetben érzékszervi, 36 esetben jelölési hibát állapított meg a hatóság.

ÉLELMISZER EREDETŰ MEGBETEGEDÉSEK KIVIZSGÁLÁSA

2021-ben 32 esetben jelentették élelmiszer eredetű megbetegedés gyanúját (a megbetegedettek száma 796 fő). Ebből a kivizsgálást követően 19 esemény bizonyult ténylegesen élelmiszer eredetűnek, melyek kapcsán 561 személy betegedett meg, közülük 40 beteg szorult kórházi kezelésre. Élelmiszer eredetű megbetegedés következtében haláleset nem történt.

22. ábra: Bejelentett és nyilvántartott élelmiszer eredetű események és megbetegedések száma (2021)

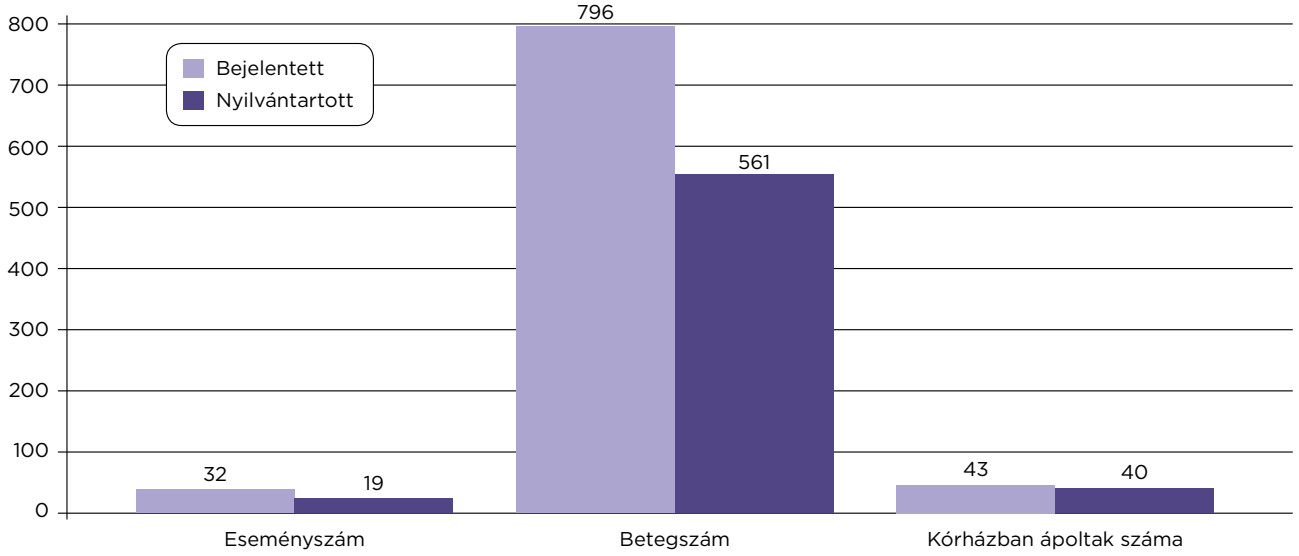

19. táblázat: Nyilvántartott, az élelmiszerláncban előfordult élelmiszer eredetű események és megbetegedések számának alakulása (2008-2021)

Év	Bejelentett			Nyilvántartott			
	Esemény	Beteg	Kórházban ápolt	Esemény	Beteg	Kórházban ápolt	Elhunyt
2008	83	2265	175	67	1811	164	2
2009	79	1124	89	50	1035	75	1
2010	106	2416	109	43	1409	78	0
2011	95	1783	167	49	1140	105	0
2012	78	1332	148	31	773	102	0
2013	58	1572	180	26	1023	64	0
2014	73	2561	256	34	1709	113	2
2015	77	2255	151	47	1416	99	1
2016	96	3602	177	49	2684	157	3
2017	50	2038	94	28	1301	57	3
2018	83	2616	112	43	1654	73	0
2019	60	2395	218	35	2030	173	0
2020	20	593	24	11	277	22	0
2021	32	796	43	19	561	40	0

A 2020-tól tartó koronavírus járvány okozta visszaesés, mely főleg a vendéglátás szektort érintette, 2021-ben is érezhető volt. Az élelmiszer eredetű megbetegedéses események száma az előző évhez képest növekedett, de még így is jóval alacsonyabb számban fordult elő, mint a járvány időszaka előtt. A jelentések alapján a nyilvántartott események száma összesen 19 volt. Az események előfordulási hely szerinti megoszlását tekintve 13 a vendéglátásban, 6 eset a közétkeztetésben fordult elő.

A nyilvántartott élelmiszer eredetű megbetegedések eseményszámai nagyságrend szerinti bontása a következőképpen alakult: a 19 eseményből 7 (37%) tömeges méretű – egyidejűleg 29-nél több megbetegedéssel kapcsolatos – esemény volt, továbbá 10 (53%) csoportos (5-29 főt érintő), illetve 2 (10%) egyedi megbetegedésről van nyilvántartás.

2021. évben az összes megbetegedések 32%-át szalmonella okozta, melyből kiemelendő két eset. Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyében azonos időpontban hányással, hasmenéssel és lázzal járó megbetegedést jelentettek. Mindkét esemény vendéglátásban készült ételek elfogyasztását követően történt. A betegek humán széklet vizsgálata alapján a megbetegedést okozó kórokozó baktérium *Salmonella* Oranienburg (fágtípus: PFGE:SORAXB002) volt.

Békés megyében készétel-vizsgálat nem történt, mivel a fogyasztott ételek főleg csirkéből készült frissensültek, készételek voltak, melyek kis adagban készültek és nem voltak ételminták. A laboratóriumi vizsgálatra beküldött friss csirkecomb mikrobiológiai vizsgálata során a kitenyésztett kórokozó: *Salmonella* Oranienburg (fágtípus: PFGE:SORAXB002) volt.

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei esetnél a készétel galuska volt, a vizsgálatok itt is *Salmonella* Oranienburg (fágtípus: PFGE:SORAXB002) jelenlétét igazolták.

Mindkét vizsgálat során a dolgozók szűrővizsgálatát is elvégezték, ami szintén igazolta az azonos fágtípusú *Salmonella* Oranienburg-ot. A megbetegedést

feltehetőleg utószennyeződés, keresztszennyeződés okozta, mely a helytelen személyi higiéniára, a nem megfelelő kézfertőtlenítésre, illetve a technológiai előírások be nem tartására vezethető vissza.

A *Salmonella* mellett jelentős volt azon megbetegedések száma, melyek esetében egyértelműen nem volt bizonyított a kórokozó mikroorganizmusok jelenléte, azonban a szennyezettséget jelző mikrobák (Coliform, Enterobaktérium, *Enterococcus*) és a megemelkedett mikrobaszám egyértelműen okozhatta a legyengült immunrendszerű egyéneknél a megbetegedést.

23. ábra: A nyilvántartott élelmiszer eredetű események számának megoszlása előfordulási hely szerint (2008-2021)

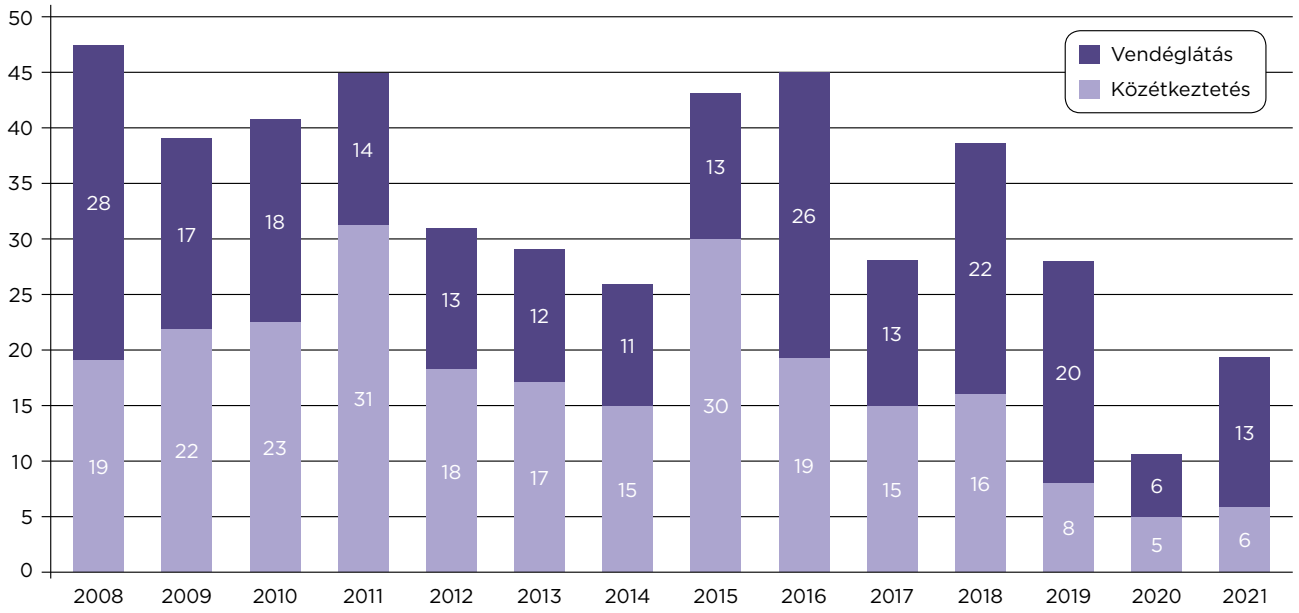

KIEMELT, OPERATÍV JELLEGŰ ELLENŐRZÉSEK

A Nébih munkatársai 2021-ben összesen 511 kiemelt ellenőrzést hajtottak végre. Az előzetes elemzési módszereik alapján a felderítési arány 95%-os. 147 esetben került sor hatósági eljárás megindítására és bírság kiszabására, ami 444,95 tonna élelmiszert, illetve 3.889 db élő emlősállatot és 3.790 db baromfit érintett. A kiszabott bírságok összege: 125.852.818 Ft volt. A megindított eljárások során 11.861.634 Ft eljárási költség és 18.011.000 Ft élelmiszerlánc-felügyeleti díjkülönbözet, továbbá 420.000 Ft mulasztási bírság kiszabására került sor. A Nébih a társhatóságok (NAV, Nemzeti Nyomozó Iroda, Nemzeti Védelmi Szolgálat) kollégáival közösen 46 ellenőrzésen vett részt.

24. ábra: Kiemelt ellenőrzések (2020, 2021)

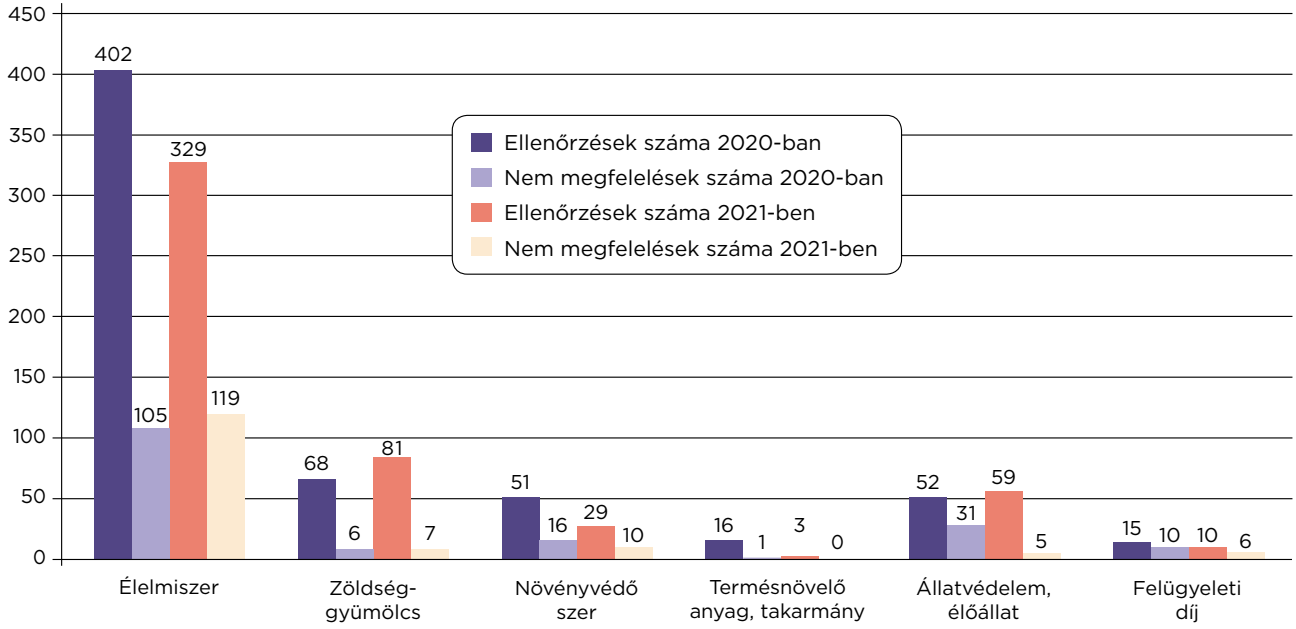

A korábbi évekhez hasonlóan 2021-ben is a nyomonkövetési és az élelmiszerhigiéniai hiányosságok kerültek legnagyobb számban feltárásra. Az ellenőrzések során megállapításra került, hogy élelmiszergyártó vállalkozások körében tendenciaszerűen felmerül a lejárt minőségmegőrzési idejű, illetve nagy mennyiségű jelöletlen, ismeretlen eredetű alapanyagok feldolgozása. 2021-ben is folytatódott az állattartó telepek ellenőrzése. 59 ellenőrzés során 7.679 állat került vizsgálat alá. Az állattartó telepek működése során súlyos technológiai, állatvédelmi hiányosságokat, illetve jelöletlen állatokat találtak.

2021-ben több esetben került sor növényvédő szer logisztikai raktárak ellenőrzésére. Az ellenőrzések során mintegy 10.000 liter engedélyokirattól eltérő engedélyköteles terméket, illetve mintegy 2.000 liter lejárt felhasználhatósági idejű növényvédő szert találtak az ellenőrök. A lejárt növényvédő szerek forgalomból való kivonása és megsemmisítése, illetve a kifogásolt engedélyköteles termékek kiegészítő címkével való ellátása megtörtént. Több milliós nagyságrendű növényvédelmi bírság kiszabására került sor az említett esetekben.

Kiemelt feladatként jelentkezett 2021-ben is a szarvasmarha vágóhidak állatvédelmi, állatjóléti ellenőrzése, élőállatokat kísérő dokumentációk vizsgálata. 8 vágóhíd ellenőrzése fejeződött be az év végére. A vágóhídi dokumentációk nem minden esetben voltak naprakészek, anomáliák merültek fel, pontatlanságok fordultak elő. Több esetben megállapításra került, hogy az állategészségügyi bizonyítvány már lejárt, az állatokat le kellett volna vágni, de tovább tartották őket, illetve fellelésre kerültek jelöletlen állatok is.

A Nébih EUTR hatóság 2021. évben összesen 12.620 helyszíni és adminisztratív ellenőrzést folytatott le, beleértve a hirdetések vizsgálatát is, amely 400%-kal több volt, mint a megelőző évben. A több mint 10.000 megvizsgált hirdetés jelentős része volt jogszerűtlen, így a Nébih jelzései alapján az év végéig 4.787 jogszerűtlen hirdetést távolítottak el a honlapokról.

A közúti és telephelyi ellenőrzések során felderített illegális eredetű fa és fatermékkel kapcsolatban hozott intézkedések eredményeképpen 2.325 m^3 fatermék és 272 db IKEA bútor elkobzásra került, mely előbbi mennyiség megközelítőleg 97 kamionnyi rakománynak felelt meg. A megelőző évi elkobzásokból származó faanyaggal együtt 2021-ben 22 szervezettel, zömmel önkormányzatokkal, 2 egyházi jogi személlyel, illetve 2 civil szervezettel kötött a hatóság megállapodást összesen 1671 m^3 elkobzott faanyag ingyenes, közérdekű tulajdonba adása érdekében.

A Nébih 2020 áprilisában elindította az ingyenes Tűzifát OKOSAN elnevezésű online kereső szolgáltatását, amely könnyen, áttekinthető módon kapcsolja össze az olcsó és jó minőségű terméket kereső fogyasztót az erdőgazdálkodókkal és a kereskedőkkel, valamint segíti a hatóságot is a kockázatelemzésben, növelve ezzel a hatósági ellenőrzések hatékonyságát. Az EUTR hatósági nyilvántartási rendszert a Nébih működteti. 2021. december 31-ig 7.868-ra emelkedett a regisztrációval rendelkező faanyag kereskedelmi láncszereplők száma Magyarországon, amely 9,8%-os emelkedést jelent az előző évben bejelentkezett ügyfelek számához képest.

BÍRSÁGOK KISZABÁSA

A megyei kormányhivatalok és a Nébih által kiszabott bírságok alakulását mutatja az alábbi táblázat.

20. táblázat: Összesítés a megyei kormányhivatalok és a Nébih által kiszabott bírságokról (2018-2021)

	2018		2019		2020		2021	
	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)
Élelmiszerellenőrzési bírság	1.236	192.572.375	1.105	228.951.631	1.644	214.482.373	1.538	260.713.437
Takarmányellenőrzési bírság	5	980.164	5	395.180	7	1.017.326	3	750.000
Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság (élelmiszer, takarmány)	1.446	332.842.496	1.421	456.607.791	1.441	454.178.757	1.710	289.026.785
Növényvédelmi bírság	4.141	270.024.269	4.376	137.538.265	2.920	194.582.153	2.371	214.281.239
Növényi szaporítóanyaggal kapcsolatban kiszabott bírság	3	103.360	5	1.623.240	20	4.005.000	1	90.000
Minőségvédelmi bírság (bor)	32	58.533.755	29	12.086.720	5	24 083 075	39	30.910.175
Talajvédelmi bírság	164	17.951.000	145	7.935.000	65	3.208.890	29	5.093.300
Állatgyógyászati termékekkel kapcsolatban kiszabott bírság	12	2.460.000	6	6.855.000	37	7.987.500	25	12.030.000
Állatvédelmi bírság	52	15.550.000	78	33.727.500	98	24.595.000	161	115.758.497
Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság (állategészségügy, járványvédelem)	10	31.650.000	14	2.430.000	104	5.636.860	102	23.980.000
Állattenyésztéssel kapcsolatban kiszabott bírság	2	200.000	2	200.000	2	150.000	6	750.000
Tisztességtelen forgalmazói magatartás és termékpályadíj meg nem fizetése miatt kiszabott bírság	11	120.040.000	14	168.602.500	16	316.190.000	17	226.621.270
Halgazdálkodással kapcsolatos (halvédelmi, halgazdálkodási) bírság (Nébih)	121	12.650.710	112	13.275.000	97	13.537.465	75	9.768.340
BÜHG miatt kiszabott bírság (Nébih)	16	8.021.870	64	15.500.000	120	31.500.000	57	8.900.000
Faanyag-kereskedelemmel kapcsolatban kiszabott bírság	62	30.127.450	67	21.750.000	377	49.250.000	326	78.000.000
Egyéb bírság	488	14.758.738	585	17.225.655	494	15.767.723	342	15.851.160
Összesen	**7.801**	**1.108.466.187**	**8.028**	**1.124.703.482**	**7.564**	**1.368.780.795**	**6.802**	**1.292.524.203**

A felügyeleti díj bevallás ellenőrzése

2021-ben összesen 439 élelmiszerlánc-felügyeleti díjjal kapcsolatos rutinellenőrzésre került sor. Az ügyfelek a felügyeleti díj kiszámításakor a jogszabályban foglaltakat tévesen értelmezve vették igénybe a kisvállalkozói kedvezményt, valamint bevallási és befizetési kötelezettségüknek is hiányosan tettek eleget.

25. ábra:
Felügyeleti díj megállapítások (2021)

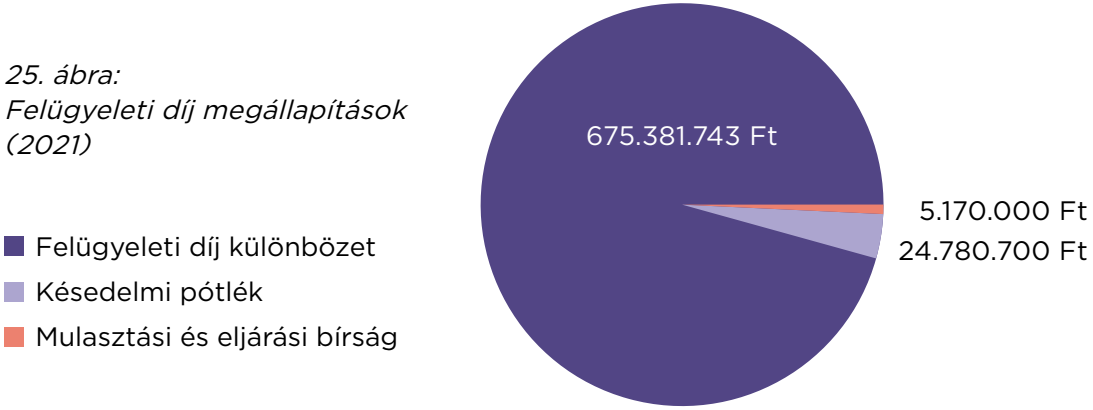

A továbbra sem fizető ügyfelekkel szemben a Nébih végrehajtást kezdeményezett az illetékes NAV felé a kintlévőségek behajtása céljából, melyeknek megközelítőleg 57%-a behajtásra került.

Piacszervezési hozzájárulás ellenőrzése

A Tej Szakmaközi Szervezet és Terméktanács kezdeményezésére 2021-ben is folytatódott a tejágazati szereplők ellenőrzése. A vizsgálatok 88 ügyfélnél jogerős döntéssel zárultak, melyek közül 75 esetben nem állapított meg a Nébih elmaradást. 10 esetben az ellenőrzés eltérést tárt fel, és több millió forintot meghaladó piacszervezési hozzájárulási különbözet került megállapításra.

A tisztességtelen forgalmazói magatartás ellenőrzése

A Nébih 2021-ben 99 önálló ügyet kezelt, melyek közül 89 esetben a törvénnyel összefüggő vizsgálatot folytatott, valamint 10 egyéb ügyben (üzletszabályzatok küldése, tájékoztatás nem teljes értékű kiárusításról, állásfoglalások kiadása, jelentések, iktatott belső levelezés) járt el. A 89 vizsgálatból 76 vizsgálat (85%) kereskedelmi láncok, míg 16 vizsgálat (15%) kis- és középvállalkozások által működtetett kereskedelmi egységek tevékenységét vizsgálta.

Az összes vizsgálatból 5% a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek vonatkozásában a beszállítókkal szemben alkalmazott tisztességtelen forgalmazói magatartás tilalmáról szóló 2009. évi XCV törvény által kötelezően előírt utólagos hatósági ellenőrzés volt (összesen 4 ügy), amelyek során jogsértés nem volt megállapítható. A határozattal lezárt eljárások során megállapított leggyakoribb tisztességtelen forgalmazói magatartás a 30 napos fizetési határidő be nem tartása volt. A kereskedők igazolhatóan megsértették még az akciós értékesítés, valamint a fix bónusz felszámításának tilalmát is.

A halőri ellenőrzések

A Nébih Állami Halőri Szolgálata által végzett ellenőrzések száma 2021-ben a vírushelyzetre való tekintettel kevesebb volt az előző évekhez képest, ennek ellenére az ellenőrök 75 esetben találtak szabálytalanságot. Továbbá 127 halértékesítő helyen tartottak ellenőrzést. A helyszínen a halőrök hal és halhús nyomon követhetőségét ellenőrizték. Az érintett halkereskedelmi egységek 10%-ánál találtak a hal származásával kapcsolatban szabálytalanságokat. Összesen több mint 330 kg ismeretlen eredetű – ezért akár orvhalászatból is származható – hal és haltermék került forgalomból kivonásra és megsemmisítésre, továbbá több mint 400 darab ismeretlen eredetű csalihal került kivonásra a kereskedelmi forgalomból.

Az importőrök 2021-ben az előző évekhez képest kevesebb (56 darab) fogási tanúsítványt nyújtottak be ellenőrzésre. 2021-ben 6 forgalmazó cég importált

halászati termékeket 12 országból. Hazánkba főképpen konzervet, fagyasztott halfilét és haltörzset hoztak be. Az ellenőrzésre benyújtott fogási tanúsítványokkal és szállítmányokkal kapcsolatban nem merült fel probléma, minden szállítmány szabad forgalomba bocsátásra került.

Őstermelői ellenőrzések

Mezőgazdasági őstermelők ellenőrzésének lefolytatására 2021. évben összesen 209 alkalommal került sor, ezek során 24 esetben indult eljárás, melyből 12 esetben került megállapításra jogsértés. Az ellenőrzések elsősorban a piacokra, vásárcsarnokokra, zöldszámos bejelentésekre irányultak, illetve sor került termőhelyi szemlékre és adminisztratív ellenőrzésekre is.

Általánosan elmondható, hogy a piaci árusítás során az őstermelők a 2021. január 1. napjától hatályba lépett családi gazdaságokról szóló törvényben előírt kötelezettséget – miszerint kötelező jól látható módon kihelyezni a *„Saját őstermelői tevékenységből származó termék”* felirat mellett az őstermelő FELIR és a Nébih tevékenységazonosítót – nem tartják be, illetve a leggyakoribb jogsértés az őstermelői nyilvántartásba be nem jelentett, felvásárolt termékek értékesítése volt, mely kapcsán 1.480.000 Ft bírság került kiszabásra.

A fenntartható bioüzemanyag-termelési értéklánc tagjainak ellenőrzése

2021-ben 363 ügyfél került ellenőrzésre adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése tekintetében. További 184 ellenőrzés a már beérkezett adatszolgáltatásokban, illetve az érintett ügyfelek által kiállított igazolásokban foglaltak valóságtartalmának vizsgálatára, valamint a Nébih-hez történő tevékenységbejelentési kötelezettség teljesítésére irányult. 61 esetben került megállapításra jogsértés. 17 esetben az adatszolgáltatási kötelezettség megszegése miatt, 1 esetben valótlan tartalmú adatszolgáltatás okán, 27 esetben bejelentési kötelezettség megszegése miatt, 3 esetben valótlan igazolás kiállítása miatt, 13 esetben pedig több jogsértés együttes elkövetése miatt szankcionált a hatóság.

Állattenyésztési ellenőrzések

Az állattenyésztési szakterület 2021-ben 325 helyszíni ellenőrzést végzett, ebből 239 esetben a tenyésztő szervezetek jogszabály szerinti működését ellenőrizték (szarvasmarha: 101, sertés: 39, juh/kecske: 70, ló: 14, eb: 15), valamint 86 ellenőrzésre a Kincstár megbízása alapján az őshonos in situ támogatások kapcsán került sor. A tenyésztő szervezetek működésének ellenőrzése során a hivatal 52 esetben állapított meg nem-megfelelést, elsősorban határidőn túli ENAR bejelentést. A mesterséges állomásokon beállított tenyészhímektől 31 esetben történt spermavétel és minősítés. Lóútlevél-hamisítás gyanúja miatt 43 esetben tett az állattenyésztési szakterület rendőrségi feljelentést. 2021-ben a lovas szolgáltatásba korábban bevont lovak újravizsgáztatása kapcsán 117 hatósági igazolás került kiadásra.

A mezőgazdasági kárbejelentések alakulása

Az agrárkár-megállapító szerveknél összesen 15.035 mezőgazdasági termelő 18.342 esetikár-bejelentést tett összesen 460.782 ha területre. A legtöbb károsodott mezőgazdasági terület (75.251 ha) Békés megyében, a legkevesebb kárbejelentés (143 eset) Komárom-Esztergom megyében, a legkevesebb károsodott terület (3.906 ha) Heves megyében volt.

Parlagfű elleni küzdelem

2021-ben külterületen 2.353 db, összesen 3.654 ha nagyságú parlagfűvel fertőzött foltot derítettek fel a szakemberek, és 1594 esetben, 1439 ha-on rendeltek el közérdekű védekezést. Összesen 9 megyében került sor a parlagfüves területek helikopterrel történő felderítésére, illetve az ország teljes területén kisrepülős parlagfű-felderítés történt. A légi felderítéssel ellenőrzött területekből összesen 562 db folt 1096 ha-on bizonyult parlagfűvel fertőzöttnek.

26. ábra: Parlagfű-ellenőrzések adatai (2019-2021)

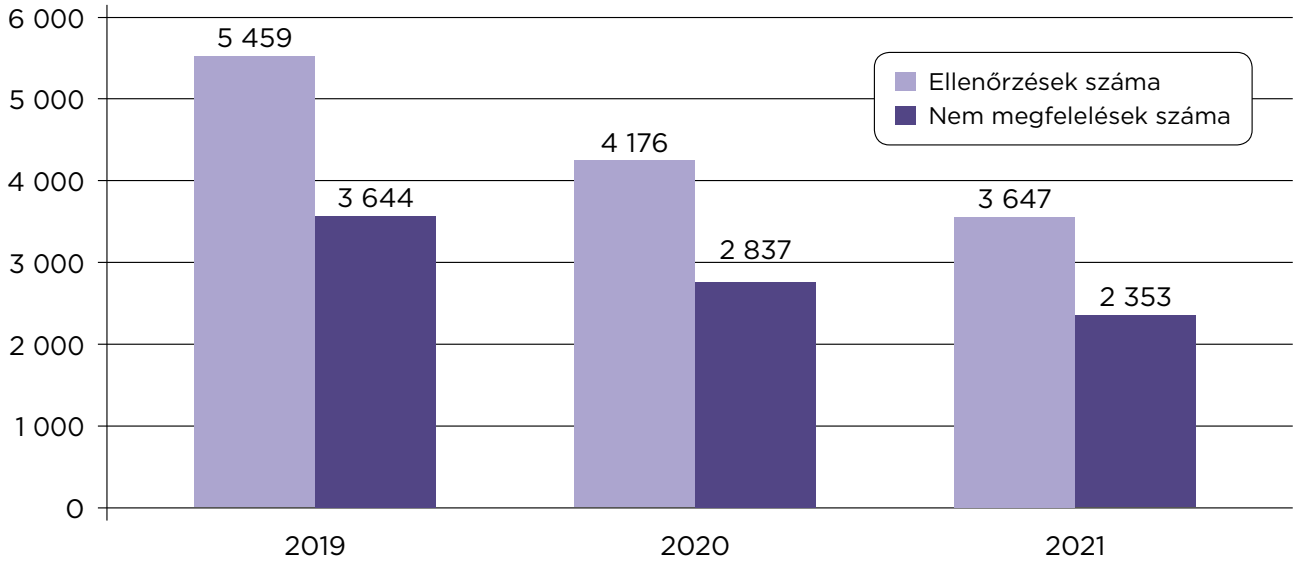

Kölcsönös megfeleltetés és az Agrár-környezetgazdálkodási követelmények ellenőrzése

2021-ben összesen 2.692 db Kölcsönös megfeleltetés (KM) ellenőrzésre került sor. A nem megfelelések a 2020-as évhez hasonlóan 2021-ben is a szarvasmarhák azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK7), a talajvédelemmel kapcsolatos előírások (JFGK1), valamint a juh és kecske azonosításával és nyilvántartásával kapcsolatos követelmény (JFGK8) vonatkozásában kerültek legnagyobb számban megállapításra. A többi JFGK (JFGK4,5,6,9,10,11,12,13) vonatkozásában nem mutatkozott jelentős eltérés a megállapított meg nem felelések arányában az előző (2020-as) ellenőrzési évhez képest.

21. táblázat: A 2021. évi meg nem felelések száma és aránya, JFGK-típusonkénti bontásban

JFGK típusa	Meg nem felelések száma (db)	Meg nem felelések aránya (%)
JFGK 1	87	11,6
JFGK 4	10	0,8
JFGK 5	1	0,08
JFGK 6	7	6,9
JFGK 7	154	27,2
JFGK 8 juh	25	5,4
JFGK 8 kecske	3	2,7
JFGK 9	3	0,2
JFGK 10	16	2,0
JFGK 11	3	0,4
JGFK 12	4	0,9
JFGK 13	13	1,0
Összesen	**326**	**4,93 (átlag)**

Az agrár-környezetgazdálkodási és ökológiai támogatási intézkedések esetében az előírások betartásának ellenőrzésére 2021-ben 556 gazdálkodónál került sor. 2021. évre vonatkozóan 19.974 darab elektronikus gazdálkodási napló és mintegy 32 ezer nitrát adatszolgáltatási adatlap érkezett be a Nébih-hez.

A Kiváló Minőségű Élelmiszer (KMÉ) védjegy

A 2019-ben életre hívott KMÉ egy olyan hiteles, szakmailag és tudományosan is megkérdőjelezhetetlen, értékteremtő hazai minőségrendszer lett, ami a kiváló minőségű élelmiszereket megkülönbözteti a kereskedelmi kínálat egyéb termékeitől.

A KMÉ az Agrárminisztérium által elismert nemzeti minőségrendszerként működik, ami azt jelenti, hogy a védjegyrendszer sikeresen teljesítette az ehhez szükséges hazai feltételeket és az uniós notifikációt is. Utóbbi során mind a tagállamok, mind pedig az Európai Bizottság elfogadta és elismerte a KMÉ-t.

A KMÉ-védjegyes termékeknek komplex ellenőrzési rendszernek kell megfelelniük. Állandó, kiemelkedő minőségüket az adott iparágban szokásosnál gyakoribb önellenőrzések, rendszeres, akkreditált laboratóriumi vizsgálatok, a védjegy odaítélését megelőző, független audit és rendszeres utóellenőrzések biztosítják.

A Tanúsítási szabályzat a Védjegyszabályzatokkal, a Speciális tanúsítási követelményekkel (termékleírásokkal) és az Arculati kódexszel együtt alkotja azt az előírás-rendszert, amelyet a pályázóknak ismerniük kell a sikeres pályázat beadásához, és amelyet teljesíteniük kell a védjegyhasználat 3 éve alatt. 2021-ben megújult a Tanúsítási szabályzat, kibővült egy *fogalom meghatározások* résszel, amely segítséget nyújt a szabályok értelmezéséhez. A korábbinál részletesebben tartalmazza például a KMÉ védjegyek használatának módját, a különböző ellenőrzési típusokra, önellenőrzésekre vonatkozó szabályokat, az auditokon feltárt eltérések lehetséges következményeit, a változások bejelentésének és elbírálásának módját.

2021-ben elkészült a KMÉ kiterjesztési stratégiája, amit a Nébih a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával (a továbbiakban: NAK) szoros együttműködésben kiemelt feladatként kezel.

A KMÉ tejtermékekkel indult, és az első évben nyolc termékkategóriában (fogyasztói tej, joghurt, kefir, tejföl, tejszín, vaj, túró és trappista sajt) volt elérhető a gyártók és a forgalmazók számára. 2021-ben jelentősen bővült a pályázható termékkategóriák száma. A feldolgozott tejtermékek mellett a nyers tej, a feldolgozott húskészítmények, a friss húsok és a tojás is bekerült a pályázható termékek közé. Az év végén már 21 terméktípussal lehetett pályázni a védjegyre (tejtermékek, friss húsok, húskészítmények, tojás).

2021 végén 13 termék 17 féle kiszerelésére (tejfölökre, túrókra, natúr joghurtra és trappista sajtra) kerültek rá a KMÉ-védjegyek, további termékek esetében folyamatban volt a csomagolásváltás.

Az ún. *Speciális tanúsítási követelmények (termékleírások)* kidolgozásába a Nébih és a KMÉ Védjegyiroda a NAK-kal együttműködve bevonta a tudomány jeles képviselőit, az élelmiszeripar érdekképviseleti szervezeteinek képviselőit, valamint a KMÉ bírálóbizottság tagjait is. A cél, hogy a kiválósági kritériumok meghatározása a lehető legszélesebb körben, az adott ágazat sajátosságainak figyelembe vételével történjen.

Létrejött a Nébih szakrendszereivel együttműködő pályázói és ügyintézői felület, amely hatékonyabbá teszi a pályázás folyamatát.

2021-ben 2 Termékmustrát rendezett a Nébih. Az év első felében lezajlott a vaj Termékmustra, melynek során a Nébih 74 hazánkban kapható vajból kiválasztotta azt a 9 terméket, amely a legmagasabb minőséget képviseli a piacon. A márkatulajdonosok számára megnyílt a lehetőség, hogy december végéig igényeljék a KMÉ arany fokozatát, amellyel 5 termék esetében éltek.

Az év második felében zajlott a virsli Termékmustra, ahol 39 termékből 10 virsli kapott lehetőséget a KMÉ arany fokozat igénylésére, melyre a márkatulajdonosoknak január közepéig volt lehetőségük, és amellyel 8 vállalkozás élt.

2021-ben a védjegy ismertségét országos médiakampány segítette, amely során az online hirdetések több mint 16 millió megjelenést és csaknem 17 ezer kattintást értek el.

Felépítésében és tartalmában is megújult a kme.hu. 2021-ben az oldalon több mint 56 ezer oldalmegtekintés volt, a közösségi médiában pedig a 900 ezret is meghaladta az elérések száma.

TÁRSADALMI SZEMLÉLETFORMÁLÁS, KOMMUNIKÁCIÓ

Szemléletformálás

A Nébih számos szemléletformáló programot működtet. A Szupermenta termékteszt új szemléletű, független, hiteles, fogyasztói kommunikáción alapuló, nagyobb társadalmi réteget érintő termékcsoportokat vizsgáló, a vásárlók döntését segítő, komplex vizsgálati program. A Nébih hatósági felügyelői bekérhetik a termékek gyártmánylapját, így a laboratóriumi vizsgálatok eredményeit ezekkel összehasonlítva elemezhetik, vajon tényleg azt tartalmazzák-e a termékek, amit a csomagoláson feltüntettek. 2014 novembere és 2021 decembere között a Nébih közel 90 termékkör teljes körű vizsgálatát végezte el. A hatósági laboratóriumokban több mint 1970 terméken 194 ezer paramétert meghaladó mérést végeztek. A kedveltségi kóstolásokon közel 1800 fő vett már részt. 2021-ben a tesztelők 10 termékcsoportot bíráltak: mogyorókrém, barackpálinka, üveges torma, paprika vetőmag, mascarpone, meggyes sör, dobozos tejeskávé, tálcás gomba, babapiskóta, kutyaféreghajtó. A hivatalos weboldalon közel 3,7 millió oldalmegtekintést regisztráltak, míg a Szupermenta Facebook oldalán az eredmények több mint 2,4 millió elérést, a Nébih YouTube csatornáján 395 ezer megtekintést produkáltak. 2015 decemberétől a teszten helyezést elért gyártók, forgalmazók használhatják termékeiken a Szupermenta emblémát. Eddig 65 termék esetében igényelték az emblémát.

A hivatal legkorábban indult társadalmi célú programja az „Ételt csak okosan!” lassan a 9. életévébe lép. A társadalmi célú kampány célja, hogy felhívja a lakosság figyelmét arra a tényre, hogy az élelmiszer eredetű megbetegedések 70%-a megelőzhető. Ezt a célt szem előtt tartva a felvilágosító kampány során a Nébih a vásárlóknak minél szélesebb körű tájékoztatást kíván nyújtani a tudatos vásárlástól a megfelelő konyhatechnológiai módszereken át, a biztonságos ételkészítés elsajátításához.

Az Ételt csak okosan! kampány egyre növekvő követői számmal rendelkező honlapjával és közösségi oldalaival, több médiafelületen megjelent hirdetéseivel, ismert emberek támogatásával, ingyenes ismeretterjesztő kiadványok által, szóróanyagok és személyes megjelenés révén, rendezvényeken is bemutatta a lakosságnak szóló üzeneteit. Az Ételt csak okosan! honlap (eteltcsakokosan.hu) havi 40.000 olvasóval, több mint 6.000 megjelent cikkel, hírekkel, receptekkel és ismeretterjesztő játékkal tartja fenn az érdeklődést az élelmiszerbiztonság szertágazó témája, a hagyományok és a tudatos életmód iránt. A kapcsolódó közösségi felületek (Facebook, Instagram) pedig lehetőséget nyújtanak a napi szintű kommunikációra, aktuális események/riasztások azonnali közvetítésére. A program egyik fő eleme a *„Konyhasziget”* című magazin, amely 2021-ben 6 számmal, összesen 1,5 millió példányszámban jelent meg a nagyobb élelmiszer-üzletláncokban.

2021-ben ünnepelte 5. születésnapját a Nébih Maradék nélkül programja, amely 2020-tól Magyarország nemzeti szintű élelmiszerpazarlás-megelőzési programja címet is viseli. A fogyasztóknak, valamint a szakmai szereplőknek szóló változatos aktivitások ebben az évben több mint 20 millió elérést eredményeztek.

2021-ben is folytatódott a Nébih *„Mítoszok közt”* videósorozata, amelyben a tudomány eszközeivel, kísérletekkel alátámasztva, mégis közérthető nyelven mutatja be a hivatal az érdeklődőknek a leggyakoribb élelmiszerekhez köthető mítoszokat. Ebben az évben 3 új *„Mítoszok közt”* videó került ki a hivatal Youtube csatornájára

az alábbi témákban: *Kockázatos-e a mosatlan zöldség-gyümölcs?, Mitől tartós a tej?, Elpusztítja-e a fagyasztás a mikrobákat?*

A 2020-ban elkészült Nébih Oktatási Program honlapján 2021-ben tovább bővült az elérhető oktatási segédanyagok köre. Az általános iskolai alsó és felső tagozatos gyerekeknek elkészült az élelmiszerbiztonsági témával foglalkozó mesekönyv és az oktatási segédanyag fejezeteire épülő előadások. A vírushelyzetre való tekintettel a *„Tiszta kézzel”* kiadványhoz és a *„Mese habbal, szülinappal”* című mesekönyvhöz is készült 1-1 bemutató online tanóra, amelyet a pedagógusok levetíthetnek a diákoknak, ezzel segítve a tananyagok önálló feldolgozását. Az előző évhez képest 2021-ben már több rendezvényen is volt lehetőség személyes részvételre.

A Nébih 2021 májusában megismételte a „Karanténkutatást”, amely az elhúzódó járványhelyzet hatásait vizsgálta a lakosság élelmiszervásárlási, élelmiszerfogyasztási szokásaira. A Nébih, a Debreceni Egyetem GTK Marketing és Kereskedelem Intézet, valamint a TÉT Platform Egyesület közös online felmérésében mintegy 2000-en vettek részt.

A Nébih 2021-ben tette közzé az országos élelmiszerkínálati felmérésének eredményeit, amelynek célja a magyar termékek arányának feltérképezése volt a Magyarországon jelenlévő tíz legnagyobb forgalmú kereskedelmi lánc üzleteiben. Az országos polctükörből kiderült, hogy – elsősorban a nemzetközi vállalkozásoknál – a hazai termékek aránya visszaesett 70%-ra. Míg a friss áruknál a hazai előállítók megőrizték korábbi pozícióikat, addig a magasabb hozzáadott értékű termékekből a polcok felét ma már külföldi áruk foglalják el. A kutatási eredmények nagy média-visszhangot váltottak ki, melynek hatására a nemzetközi kereskedelmi láncok többsége újabb hazai beszállítói programokat indított, és marketingeszközeiben is jobban kihangsúlyozta a magyar termékek kínálatát. A VI. Nébih Kerekasztal rendezvényének témája az egyszer használatos műanyag csomagolóanyagok betiltása volt. Az előadásokon és az azt követő kerekasztal-beszélgetésen az élelmiszergyártás, a kereskedelem, a vendéglátás, a hatóság képviselői, valamint

a csomagolástechnológia területén jártas szakértők gondolatait hallgathatta meg a közel 100 érdeklődő szakember.

Sajtókapcsolat, médiajelenlét

A Nébih-hez 2021-ben összesen 664 sajtómegkeresés érkezett, ami 2020-hoz viszonyítva 19%-os csökkenést mutat. Megjegyzendő: a hivatal témái iránti érdeklődés nem esett vissza, a korábbi évekkel azonos szinten áll, amit alátámaszt, hogy noha a megkeresések száma csökkent, a különböző sajtófelületeken regisztrált megjelenések száma számottevően nem változott. Emellett említést érdemel, hogy a tavalyi évben regisztrált megjelenések elérése, valamint reklámértéke is magasabb volt a 2020-as évihez képest.

A megkeresések 69,3%-a (460 db) szóbeli nyilatkozattételhez kapcsolódott. Írásos tájékoztatást 204 esetben kértek az újságírók. A megkeresési típusok megoszlása terén a tavalyi, rendhagyó év után ismét „visszaállt” a megszokott 2/3-1/3 arány a szóbeli felkérések túlsúlyával.

27. ábra: Sajtómegkeresések száma (2011-2021)

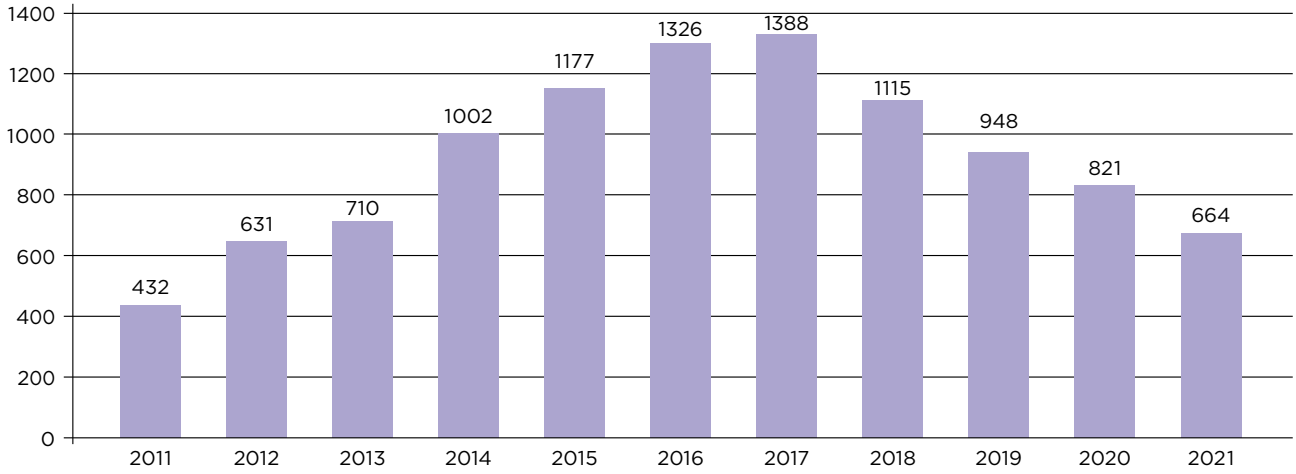

A Nébih a felkérések mintegy 79%-ának még a megkeresés beérkezésének napján, vagy annak másnapján eleget tett. A más hatóságnak átadott vagy valamilyen okból (akár a médium, akár a hivatal oldaláról) lemondott megkeresések aránya tovább csökkent, 3,6% volt. A Nébih 2021-ben 72 sajtóközleményt és 173 friss hírt, összesen 245 híranyagot adott ki. A megkeresések kevesebb mint felénél (39,8%) keresték meg egyéni témafelvetéseikkel a Nébih-et a sajtó munkatársai, a többi esetben az általunk fókuszba helyezett témát dolgozták fel. A kiemelt témákhoz, rendkívüli ellenőrzésekhez, nagy élelmiszerbiztonsági kockázattal járó „botrányokhoz" kötődő megkeresések 33% körül alakultak, ami elsősorban a koronavírust és a Karanténkutatást, a madárinfluenzát és az afrikai sertéspestis járványt, a Gazdijogsi programot, az élelmiszerpazarlást, a kettős minőség vizsgálatot, továbbá a kedvtelésből tartott állatokkal kereskedők esetében előírt FELIR kötelezettség témakörét kísérő fokozott médiaérdeklődésnek volt köszönhető.

28. ábra: Kiadott közlemények száma (2011-2021)

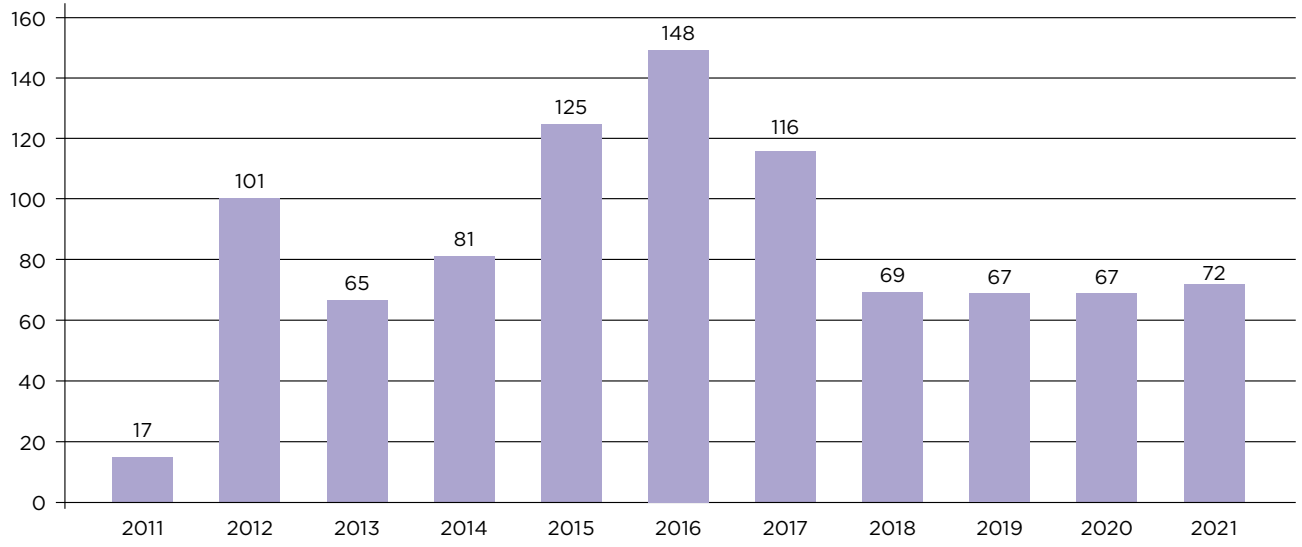

A megkeresések 22%-a az élelmiszer- és takarmánybiztonság területét érintette, ami további csökkenést mutat a korábbi évekhez képest (2020-ban 24%, 2019-ben 30%, 2018-ban 38%). A sajtó munkatársai emellett jelentős számban kérdezték a Nébih állategészségügyi és állatvédelmi, az EUTR ellenőrökkel kiegészült „kiemelt ügyes", valamint a kockázatkezelési (elsősorban élelmiszerpazarlással, oktatással kapcsolatos) témákban érintett munkatársait.

A Nébih-et nevesítő médiamegjelenésekhez kapcsolódóan 2021-ben 13.996 publikációt regisztráltunk (2014-ben 6.422, 2015-ben 10.491, 2016-ban 14.308, 2017-ben 15.953, 2018-ban 14.800, 2019-ben 13.420, 2020-ban 14.694 alkalommal jelent meg a Nébih a média napirendjén). A megjelenések 66%-a a hivatal aktív tájékoztatásainak, szóvivői tevékenységének, megjelentetett közleményeinek köszönhetően születetett, 34%-ban pedig passzív szereplőként tűnt fel más intézmények tevékenysége, közéleti szereplők nyilatkozatai és különböző publicisztikák eredményeként. A megjelenések túlnyomó többsége (79%) online médiumokban történt (11.115 db), mely tendencia megfelel az online felületek médiapiacon tapasztalható folyamatosan erősödő szerepének. Ezt követték a nyomtatott sajtóban megjelent hírek (13%, 1862 db), majd a rádiós és a televíziós megjelenések (7%, 1019 db). A hírforrások elérési adatai alapján az online oldalakon megjelent cikkekkel több mint 303 millió látogató elérésére nyílt lehetőség, míg a nyomtatott lapokban publikált cikkeket további 45 millió példányban terjesztették országszerte. A megjelenések hirdetési értéke mintegy 2,13 milliárd Ft. A legnagyobb médiavisszhangot kiváltó témakörök között a termékvisszahívásokat, a RASFF riasztásokat, az állategészségügyi témákat (ASP, madárinfluenza) és a különböző hatósági ellenőrzéseket lehet kiemelni. Szintén jelentős volt a különböző felmérésekkel kapcsolatos hírek száma (például polctükör, karanténkutatás, étrend-kiegészítő fogyasztási szokások vizsgálata).

A legtöbb cikkmegjelenést generáló szűkebb témák: a Karanténkutatás 2.0 (244 megjelenés), egy tejföl visszahívás (204 megjelenés) és a tűzgyújtási tilalom 11 megyében történő egyidejű visszavonása (201 megjelenés) volt.
A Nébih saját oldalán a legolvasottabb:

KÖZLEMÉNY	HÍR	SZEMLÉLETFORMÁLÓ CIKK
Kedvtelésből tartott állatokkal kereskedők FELIR regisztrációs kötelezettsége	Mankoceb hatóanyagú növényvédő szerek visszavonása	Kutyatartóknak indított online képzés (Gazdijogsi)
(48.386 egyedi oldalmegtekintés)	*(4.673 egyedi oldalmegtekintés)*	*(5.195 egyedi oldalmegtekintés)*

29. ábra: Sajtómegjelenések száma (2013-2021)

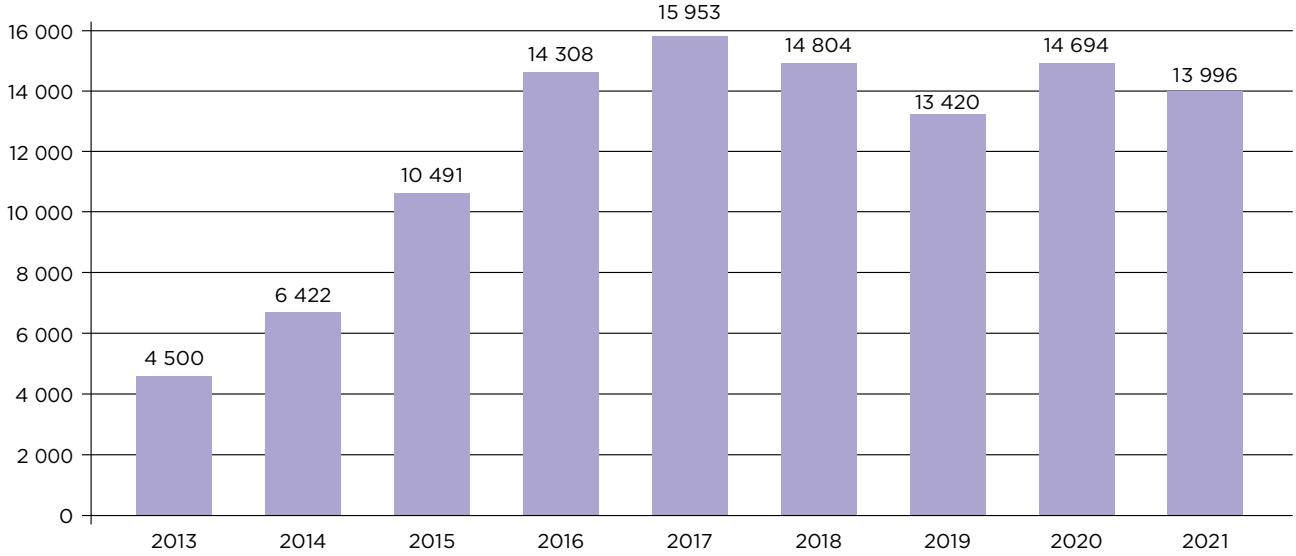

Ügyfélszolgálat

A Nébih élelmiszerlánc-biztonsággal kapcsolatos közérdekű bejelentésekre létrehozott „Zöld szám” bejelentő vonala (közvetlen hívásból, Nébih applikációról

és a hivatal Facebook oldaláról) összesen 9.900 megkeresést kezelt, melyből a vásárlók 2.857 esetben fordultak a Nébih-hez különböző szakterületeket, legfőképpen élelmiszerbiztonságot érintő közérdekű bejelentésekkel kapcsolatban. A kifogások leginkább a higiéniai feltételek hiányára és fogyasztásra alkalmatlannak ítélt élelmiszerekre vonatkoztak. Területi eloszlásban a panaszok fele ebben az évben is Pest megyéből érkezett. A hivatal központi általános ügyfélszolgálata összesen 22.000 telefonhívást és 2.800 elektronikus levelet kezelt. A felügyeleti díj és a FELIR ügyfélszolgálat összesen 27.000 megkeresést fogadott. Az elektronikus ügyintézés térhódítását mutatja az is, hogy az ügyfélszolgálat több mint 8.000 db EPAPÍR küldeményt kezelt az év során.

EURÓPAI UNIÓS TÁRSFINANSZÍROZÁSI PROGRAMOK

A 2021. évi EU társfinanszírozott állategészségügyi programokra eddig összesen 6.091.000 euró került jóváhagyásra.

22. táblázat: 2021. évi állategészségügyi programokra jóváhagyott EU-s társfinanszírozási összegek

Társfinanszírozott állatbetegség	2021. évi programokra jóváhagyott támogatási kérelem
Madárinfluenza	80.000 €
Afrikai sertéspestis	1.405.000 €
Klasszikus sertéspestis	36.000 €
Veszettség	1.246.000 €
Szalmonella	2.899.000€
TSE	425.000 €

HAZAI TÁMOGATÁSOK

Az egyes állatbetegségek megelőzésével, illetve leküzdésével kapcsolatos támogatások igénylésének és kifizetésének rendjéről szóló 148/2007. (XII. 8.) FVM rendelet szerinti kifizetések az alábbiak szerint valósultak meg.

23. táblázat: A betegségek felderítése és leküzdése érdekében végzett mintavételek és vizsgálatok részben állam által történő finanszírozásának alapját képező rendelet szerinti kifizetések (2021)

Támogatott szolgáltatás technikai kódja	Állatbetegség megnevezése	Kifizetés 2021. évben (Ft)
A001	Szarvasmarha tuberkulózis	405 970 202
A002	Szarvasmarha brucellózis	820 810 601
A003	Enzootiás szarvasmarha-leukózis	337 362 180
A004	Juh/Kecske Brucellózis (Brucella melitensis)	56 923 255
A005	Aujeszky-féle betegség	127 210 346
A006	Klasszikus sertéspestis	1 536 140
A007	Madárinfluenza	179 970 240
A008	Szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma és súrlókór	33 796 421
A009	Szalmonellózis	697 181 856
A010	Sertés brucellózis	81 357 895
A011	PRRS	579 892 919
B002	IBR/IPV	630 540 919
B003	Salmonella pullorum	246 100

B004	Salmonella gallinarum	12 353 140
B005	Afrikai sertéspestis	458 585 153
B006	Sertések hólyagos megbetegedése	1 780 420
B007	Kéknyelv betegség	80 927 381
B008	Paratuberkulózis	284 108 580
B009	Campylobacteriosis	4 327 400
B010	Listeriosis	6 776 000
B012	Myxomatózis elleni vakcinázás	115 399 500
B013	Nyulak vérzéses betegsége (RHD) elleni vakcinázás	629 075 985
C001	Kapcsolódó állategészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás	7 066 251 653
D001	Koi Herpes Virus (KHV)	1 239 900
D002	Pontyfélék tavaszi virémiája (SVC)	163 960
E001	Takonykór (Malleus)	4 550 740
E002	Lovak fertőző kevésvérűsége (FKV)	12 647 450
F001	Kecskék arthritis-encephalitise (CAE)	990 880
F002	Maedi-visna	34 326 701
F003	Mycoplasma agalactiae (kecske és juh fertőző elapasztása)	46 860
F004	Chlamydophila abortus	46 320 280
F005	Juh/Kecske Brucellózis (Brucella ovis)	35 389 160
F006	Lépfene	119 640 900
Összesen:		**12 867 701 117**

Az összes támogatásnak a tavalyi évben is több mint felét (54,9%) a *„Kapcsolódó állategészségügyi szolgáltatás, gyógykezelés, immunizálás”* jogcím tette ki, melyet jellemzően az állattartók gyógyszerköltségeinek csökkentése érdekében a forgalmazók hívnak le.

AMR ELLENI ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZKEDÉSEK

2021-ben is folytatódtak a felelős antibiotikum-használat elősegítésére irányuló hatósági intézkedések.

Lezárult a 2020. évi antibiotikum-eladási adatok feldolgozása. Ez alapján Magyarországon 136,4 tonna antibiotikum-hatóanyag került eladásra, ebből 136,1 tonna élelmiszertermelő állatok részére. Ezzel hazánk az 5. helyen áll az állategységre jutó eladott antibiotikumok mennyisége tekintetében a jelentést adó 31 európai ország listáján. Emellett az ún. kritikusan fontos hatóanyagok felhasználási aránya is kedvezőtlen.

A hazai adatokkal és a nemzetközi, Uniós szakmapolitikai elvárásokkal összhangban sor került a hazai antibiotikum-felhasználás szigorítására, a nyomon követés hatékonyabbá tételére, és az adatgyűjtési és adatszolgáltatási kötelezettség bevezetésére. Az antimikrobiális szerek felhasználásának újraszabályozását a piaci igények változásai és az egyre tudatosabb fogyasztói elvárások is indokolták. Az állatgyógyászati termékekről szóló 128/2009. (X. 6.) FVM rendelet módosítása 2021. augusztus 11-én jelent meg, és elsősorban az AMR kockázatának csökkentését célozza az állattenyésztésben. A több szakaszban életbe lépő rendelkezések az antibiotikum-felhasználás mérséklését, illetve azok körültekintő, felelős alkalmazását segítik.

A rendeletmódosítás előírásai az állatgyógyászati készítmények gyártóit, forgalmazóit és felhasználóit (állatorvosokat és állattartókat) egyaránt érintik.

Fontos változás többek között, hogy legfeljebb hétnapos kezelésre elegendő mennyiségű antibiotikumot írhat fel az állatorvos, és azt kizárólag vényen teheti meg.

Az állatorvosnak a kezelést megelőzően az AMR kockázatáról is tájékoztatnia kell az állattartót. Élelmiszertermelő állatok esetében a humán-egészségügyi szempontból ún. kritikusan fontos hatóanyagok megelőző célú alkalmazása tilos. Gyógykezelésre csak laboratóriumi érzékenységi vizsgálati eredmény ellenében alkalmazhatók.

Az ellenőrzések és a nyomon követés hatékonyabbá tétele, továbbá az adatminőség javítása érdekében a nagy- és kiskereskedőknek ügyleti nyilvántartásaikat elektronikus formában kell vezetniük, továbbá az állattartóknak a kereskedők felé nyilatkozniuk szükséges az ellátó állatorvos személyéről.

A jogszabályi szigorítás mellett az állatgyógyászati készítmények kockázatelemzésen alapuló hatósági engedélyezése is hozzájárul a felelős gyógyszeralkalmazáshoz. A Nébih 2021-ben 30 új antibiotikumot tartalmazó állatgyógyászati készítményt engedélyezett, ebből 17-et élelmiszertermelő állatok gyógykezelésére, ugyanakkor 16 antibiotikum-tartalmú készítmény engedélyének törlésére került sor. Folytatódott az antibiotikum tartalmú készítménycsoportok forgalomba hozatali engedélyeinek felülvizsgálata, a legújabb tudományos eredményeknek és jogszabályi követelményeknek megfelelően. Az ivóvízbe keverve alkalmazandó antibiotikum-tartalmú készítmények közül 25 gyógyszer engedélye módosításra, 4 pedig törlésre került.

2021-ben is folytatódott az állatorvostan-hallgatók számára 2019-ben bevezetett kötelező tantárgy oktatása a fenntartható antibiotikum-használatról.

Az antibiotikumok alkalmazásával kapcsolatos hatósági kommunikáció részeként az új rendelkezések végrehajtásának megkönnyítése érdekében összeállított útmutatók, segédanyagok a Nébih állatgyógyászati készítményekre vonatkozó weboldalán elérhetők el.

A fentiek mellett a novemberi Antibiotikum Világhét alkalmából a meddighat.hu tematikus oldalfelületén, valamint a Nébih közösségi oldalán a korábbi évhez hasonlóan külön kommunikáció jelent meg az AMR megelőzésének fontosságáról.

AUDIT PROGRAM ÉS SZAKMAI ELLENŐRZÉSI TERV TELJESÜLÉSE

2021-ben a szakmai ellenőrök a tervezett 31 felülvizsgálatból (melyből 10 téma, 20 cél és 1 utó ellenőrzés volt) 30-at végrehajtottak, 1 elmaradt. Az elmaradt utóellenőrzés oka, hogy a 2021. évi átfogó ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a Kormányhivatal a 2020. évi soron kívüli célellenőrzés során tapasztalt hiányosságokat megszüntette, az intézkedési tervben foglaltaknak eleget tett. 2021-ben a szakmai ellenőrzések keretében az ország 15 megyéje vizsgálat alá került.

Az eredeti 2021. audit program személyi változások miatt módosításra került, a módosított programban szereplő 3 audit elvégzése megtörtént. A 2021. évi auditok során az ökológiai gazdálkodók ellenőrzését és tanúsítását végző szervezetek éves felülvizsgálata mellett az ökológiai termelés hatósági ellenőrzésének és a kapcsolódó intézkedéseknek a felülvizsgálatára is sor került.

24. táblázat: 2021-ben végzett felülvizsgálatok száma

Felülvizsgálat típusa	Felülvizsgálat száma (db)	Szakterület
Audit	3	
Szakmai ellenőrzés	4	állatgyógyászati termékek
	6	állattenyésztés, vetőmag, szaporítóanyag
	8	élelmiszer
	4	takarmány
	8	növény, talaj
Összesen szakmai ellenőrzés	**30**	
Mindösszesen (audit+szakmai)	**33**	

RIASZTÁSI RENDSZEREK

A brüsszeli RASFF központ 2021-ben több mint 4.700 eredeti bejelentést továbbított a tagállamoknak. Legtöbb esetben patogén mikroorganizmus, allergén, és idegen anyag miatt kezdeményeztek bejelentést, harmadik országokból érkező termékek esetében kiemelten mikotoxinok, patogén mikroorganizmusok és növényvédőszer-maradékok jelenléte – köztük az etilén-oxid – okozott problémát.

Magyar vonatkozású ügy 2021-ben 261 volt, ami az előző évihez képest több mint 65 üggyel több. Ennek oka többek között a harmadik országokból (főleg India) beözönlő, etilén-oxiddal szennyezett szezámmag és egyéb alapanyagok, adalékanyagok, valamint az azokból készült késztermékek voltak (összesen 64 ügy). A magyar ügyek közül 229 élelmiszerrel, 11 takarmánnyal és 21 élelmiszerrel érintkező anyaggal volt kapcsolatos. Összesen 30 esetben volt hazai gyártású termékkel probléma. A magyar hatóság 18 ügyet (8 riasztás, 7 tájékoztatás és 3 határ-visszautasítás) jelentett be, minden esetben élelmiszerrel volt probléma.

2021-ben Magyarországot 95 AAC AA (Igazgatási Segítségnyújtás és Együttműködési Rendszer) bejelentés érintette, melyből 13 esetben hazánk volt a kezdeményező tagállam. A megkeresések tárgyát tekintve többek között az alábbiak fordultak elő: határérték feletti növényvédőszer-maradék, jelölési hiányosságok, szabálytalanságok élőállat szállításakor, érzékszervi kifogás, félrevezető információk vagy nem engedélyezett egészségügyi állítások, mikrobiológiai kifogás, nem megfelelő dokumentumok, nyomonkövetési kifogás és minőségi hiba.

A Magyarországra beérkezett ügyekből számos figyelmeztető értesítés, melyben pl. formaldehid jelenlétére figyelmeztetnek tojásporban, illetve melamin jelenlétére bambusz kávéspohárban.

Az élelmiszercsalási hálózaton (Food Fraud Network) beérkezett ügyek száma az elmúlt években egyre nagyobb mértékű.

2021-ben Magyarországot 35 AAC FF (hamisítás gyanúját felvető) bejelentés érintette, melyből 11 esetben hazánk volt a bejelentő tagállam. A magyar hatóság által tett bejelentések okai a következők voltak: kis kedvencek illegális szállításával/kereskedelmével kapcsolatos ügyletek, veszettség titer vizsgálatok, útlevelek, oltási kiskönyvek manipulálása, hamisítása.

A kifogások okai voltak: nem megfelelő növényvédő szer (3), hamisítás (méz, dobozos italok, 3), Covid-19-cel kapcsolatos megtévesztő címkézés étrend-kiegészítőknél (1), ETO-val szennyezett szezámmag (1), csalás burgonyafajtákkal (1), lovak illegális szállításával/kereskedelmével kapcsolatos ügyletek (2), kedvtelésből tartott kisállatok kereskedelmével való visszaélés (28), melyből több az összes tagállamot érintő tájékoztató/figyelmeztető értesítés.

A tagállamok között működő harmadik gyors riasztási rendszer (Rapid Alert System, RAS) az állatgyógyászati szerekkel kapcsolatos ügyeket kezeli. Az év során 10 bejelentés érkezett. A Magyarországon is forgalomba került tételek esetében az Állatgyógyászati Termékek Igazgatósága (ÁTI) minden esetben megtette a szükséges intézkedéseket. Egy esetben az ÁTI adott ki jelentést a gyors riasztási rendszeren keresztül.